

ΧΡΟΝΙΚΑ זכרונות

ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΙΚΟΥ ΙΣΡΑΗΛΙΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΤΟΜΟΣ 41ος • ΑΡ. ΦΥΛΛΟΥ 249 • ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ 2018 • ΤΕΒΕΤ - ΣΙΒΑΝ 5778

Μήνυμα του Δ.Σ. του ΚΙΣΕ για τα 70^α γενέθλια του Ισραήλ

ΦΕΤΟΣ ΤΟ ΙΣΡΑΗΛ ΓΙΟΡΤΑΖΕΙ ΤΑ 70 ΧΡΟΝΙΑ από την ίδρυσή του, από την ίδρυση της Εθνικής Εστίας όλων εκείνων των Εβραίων που στο διάβα της ιστορίας υπέστησαν εξορίες, διακρίσεις, διωγμούς, όλων εκείνων που απεγνωσμένα ζητούσαν ασφαλές καταφύγιο όταν γλύτωσαν από τους θαλάμους αερίων αλλά κανείς δεν ήθελε να τους δεχθεί. Το Ισραήλ γιορτάζει τα 70 χρόνια της ελεύθερης πρόσβασης του Εβραϊκού λαού στις θρησκευτικές και πολιτιστικές του ρίζες. Το Ισραήλ γιορτάζει τα 70 χρόνια Δημοκρατίας και ισονομίας για όλους τους πολίτες του ανεξαρτήτως χρώματος, φυλής ή θρησκείας. Το Ισραήλ γιορτάζει 70 χρόνια τεχνολογικής προόδου, οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης, 70 χρόνια απορρόφησης ανθρώπων διαφορετικών πολιτισμών και θρησκευτικών ρευμάτων, 70 χρόνια άνθισης των Γραμμάτων και των Τεχνών, 70 χρόνια διεθνούς ανθρωπιστικής αλληλεγγύης, με τους Ισραηλινούς γιατρούς, στρατιώτες και πυροσβέστες να είναι οι πρώτοι που σπεύδουν να βοηθήσουν όπου υπάρχει φυσική καταστροφή, από την Κεφαλονιά μέχρι την Αϊτή.

ΤΑΥΤΟΧΡΟΝΑ ΟΜΩΣ ΤΟ ΙΣΡΑΗΛ ΘΥΜΑΤΑΙ... θυμάται 70 χρόνια αγώνων για την ανεξαρτησία, για την ασφάλεια των πολιτών του, για την μεταφορά διωκόμενων Εβραίων από την Βόρειο Αφρική, από τις Αραβικές χώρες, από την Νότιο Αμερική, από την πρώην Σοβιετική Ένωση, από το Ιράν και την Αιθιοπία. Το Ισραήλ θυμάται τα παιδιά του που έπεσαν στη διάρκεια των αγώνων αυτών! Κάθε οικογένεια θρηνεί ένα συγγενή, ένα φίλο, ένα γείτονα. Η χαρά όμως είναι άμεσα συνδεδεμένη με τη θλίψη. Για τον λόγο αυτό άλλωστε η γιορτή της Ανεξαρτησίας του Ισραήλ αποτελεί συνέχεια της ημέρας πένθους.

ΤΟ ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΙΣΡΑΗΛΙΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΕΛΛΑΔΟΣ εύχεται χρόνια πολλά στο Ισραήλ και σύντομα ο λαός του Ισραήλ και μαζί του όλοι οι φίλοι του να απολαύσουμε τα αγαθά της ειρήνης και της ευημερίας. Και όπως είπε και ο αείμνηστος πρόεδρος του Σιμόν Πέρες, ευχόμαστε

*«να παραμείνει το Ισραήλ
τόσο παραδοσιακό όσο οι Δέκα εντολές
και να εκσυγχρονίζεται όπως το Ίντερνετ».*

ΧΡΟΝΙΑ ΠΟΛΛΑ ΙΣΡΑΗΛ!

ΕΙΚΟΝΑ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Σύνθεση εικόνων από το Ισραήλ και το λογότυπο, σχέδιο της Κέλλυς Μιχαλουδάκη, που κέρδισε τον διαγωνισμό της Πρεσβείας του Ισραήλ στην Ελλάδα για τη δημιουργία του επετειακού λογότυπου των 70 χρόνων του Ισραήλ.

ΙΣΡΑΗΛ 70 ΧΡΟΝΙΑ: ΜΙΑ ΝΕΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΠΟΥ ΕΞΕΛΙΣΣΕΤΑΙ

Της ΙΡΙΤ ΜΠΕΝ - ΑΜΠΑ

ΤΟ ΙΣΡΑΗΛ ΕΦΤΑΣΕ ΤΕΛΙΚΑ την ηλικία των 70 ετών. Ωστόσο, εξακολουθούμε να είμαστε μια σχετικά νέα δημοκρατία, με πληθυσμό 8,8 εκατομμυρίων ανθρώπων. Παράλληλα είμαστε μια ισχυρή και ανεξάρτητη κοινωνία, η οποία εξακολουθεί να αγωνίζεται να διαμορφώσει την κοινωνική συνοχή της. Συγκεντρωθήκαμε απ' όλες τις γωνίες του πλανήτη, ξεφεύγοντας από τον αντισημιτισμό και το μίσος, που κλιμακώθηκαν στην Ευρώπη στα τέλη του 19ου αιώνα. Οραματιστήκαμε τον Σιωνισμό ως την κατάλληλη έκφραση της μακρόχρονης επιθυμίας μας να επιστρέψουμε στην πατρίδα των πατέρων μας. Η ιστορική Γη του Ισραήλ ήταν το μοναδικό ασφαλές καταφύγιο για τους επιζώντες των ναζιστικών στρατοπέδων συγκέντρωσης, που βίωσαν τη χειρότερη βαρβαρότητα που έχει διαπραχθεί εναντίον ανθρώπων. Δεν είχαμε πουθενά αλλού να πάμε εκτός από τη Γη του Ισραήλ. Δεν είχε ιδρυθεί ακόμα το Ισραήλ, αλλά είχαμε την τύχη να έχουμε σπουδαίους ηγέτες και οραματιστές, όπως τον Θεόδωρο Χέρτσλ, τον Χαΐμ Βαΐτςμαν, τον Νταβίντ Μπεν Γκουριόν και άλλους, που προέβλεψαν τα επερχόμενα δεινά για τους Εβραίους της Ευρώπης. Μέσα από εμπνευσμένες και αφοσιωμένες πολιτικές, κατάφεραν να πείσουν πρώτα τη Βρετανική Κυβέρνηση και στη συνέχεια την Κοινωνία των Εθνών ότι έπρεπε να δημιουργηθεί μια πατρίδα για τους Εβραίους στην αρχαία πατρίδα από την οποία εξορίστηκαν πριν από 2.000 χρόνια. Έπρεπε να επιστρέψουμε στην πατρίδα μας, να σταματήσουμε τη μακρά ιστορία της θυματοποίησης μας και να ζήσουμε στο μοναδικό μέρος που θα μπορούσε να μας παρέχει προστασία.

Η Ημέρα Ανεξαρτησίας μας διακηρύχθηκε πριν από 70 χρόνια, στις 14 Μαΐου 1948, την ημέρα που έληξε η Βρετανική Εντολή της Παλαιστίνης. Ο Νταβίντ Μπεν Γκουριόν, που σύντομα θα γινόταν ο πρώτος πρωθυπουργός, διάβασε την Διακήρυξη της Ανεξαρτησίας, η οποία εξακολουθεί να θεωρείται ως το όραμα του Κράτους του Ισραήλ, καθώς δεν υπάρχει Σύνταγμα. Πρόκειται για έργο πολιτικής σοφίας της τότε εβραϊκής ηγεσίας και καλύπτει τις βασικές πολιτικές φιλοσοφίες της εποχής μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο.

Η Διακήρυξη αναφέρει ρητά ότι το Ισραήλ είναι ένα εβραϊκό δημοκρατικό κράτος. Ως εκ τούτου, ενσωματώνει τις αξίες του Ισραήλ: να προωθήσει την ανάπτυξη της χώρας προς όφελος όλων των κατοίκων της, να εδραιώσει την ελευθερία, τη δικαιοσύνη και την ειρήνη, σύμφωνα με το όραμα των Προφητών του Ισραήλ, να διασφαλίσει την πλήρη ισότητα των

Ανατολή. Χρειαζόμαστε ηρεμία στα σύνορά μας. Χρειαζόμαστε ειρήνη με όλους τους γείτονές μας, εκείνους που βρίσκονται κοντά μας, συμπεριλαμβανομένων και των Παλαιστινίων, και εκείνους που βρίσκονται πιο μακριά στη Μέση Ανατολή. Χρειαζόμαστε τη συμφιλίωση με όλα τα μουσουλμανικά έθνη. Πρέπει να διαθέσουμε την ενέργειά μας στην ανάπτυξη και την ευημερία των πολιτών μας και να μην αναλώνουμε την ενέργειά μας ως έθνος στην ασφάλεια και την άμυνα. Πρέπει να είμαστε σε θέση να πούμε στους νέους μας ότι δεν ήταν μια προσωρινή περιπέτεια οι προσπάθειες των

κοινωνικών και πολιτικών δικαιωμάτων όλων των πολιτών ανεξαρτήτως θρησκείας, φυλής ή φύλου, να εγυνηθεί την ελευθερία της θρησκείας, της συνείδησης, της γλώσσας, της εκπαίδευσης και του πολιτισμού, να προστατεύσει τους ιερούς τόπους όλων των θρησκειών και να είναι πιστό στις αρχές του Καταστατικού των Ηνωμένων Εθνών.

Οι πρωτοπόροι που ήρθαν στη Γη του Ισραήλ πριν από 150 χρόνια έχτισαν μια χώρα με τα ίδια τους τα χέρια, σε μια περιοχή που ήταν έρημος και βάλτοι. Γι' αυτούς αυτό ήταν η πραγματική υλοποίηση της σιωνιστικής ιδεολογίας -η οικοδόμηση μιας νέας χώρας που θα ήταν μια πραγματική δημοκρατία, ένας φάρος προόδου και φιλελευθερισμού στη Μέση Ανατολή. Κατάφεραν να οικοδομήσουν ένα σύγχρονο κράτος και να δημιουργήσουν μια κοινωνία η οποία είναι ένα μωσαϊκό πολιτισμών και θρησκειών.

Είμαστε περήφανοι για τα επιτεύγματά μας, αλλά αναγνωρίζουμε και τα ελαττώματά μας. Είμαστε μια δημοκρατία που εξελίσσεται, που αγωνίζεται να συνδυάσει την ανάπτυξη με την ασφάλεια, τον ιουδαϊσμό με δημοκρατικές αξίες και που φιλοδοξεί να ενσωματώσει τις μειονότητες μας, Μουσουλμάνους, Χριστιανούς, Δρούζους και άλλους, σε μια συνεκτική και προοδευτική κοινωνία.

Πιστεύουμε πραγματικά ότι μπορούμε να είμαστε ακόμα ένας φάρος προόδου στη χαοτική Μέση

προγόνων μας -που έχτισαν αυτό το κράτος με τα ίδια τους τα χέρια, υλοποίησαν ένα όραμα που έκανε την έρημο να ανθίσει, δημιούργησαν μια ανεξάρτητη, δημοκρατική κοινωνία και μια χώρα που έχει παράξει καινοτόμες τεχνολογίες που άλλαξαν τον κόσμο. Πρέπει να είμαστε πάντα το μοναδικό μέρος όπου οι Εβραίοι αισθάνονται ασφαλείς. Γι' αυτό χρειαζόμαστε ειρήνη με τους γείτονές μας και φιλικές σχέσεις με τις χώρες τριγύρω μας.

ΣΤΑ 70 ΧΡΟΝΙΑ ΤΗΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑΣ ΜΑΣ, αυξήσαμε τον πληθυσμό μας από 650 χιλιάδες κατοίκους σε 8,8 εκατομμύρια, κυρίως απορροφώντας εκατομμύρια Εβραίους της Διασποράς μας. Σε 70 χρόνια, εδραιώσαμε τους δημοκρατικούς θεσμούς μας, δημιουργήσαμε ένα ανθηρό σύστημα εκπαίδευσης, το οποίο έχει παράξει 10 νικητές Βραβείων Νομπέλ μέχρι τώρα, καθώς και ένα δυναμικό πνευματικό και καλλιτεχνικό περιβάλλον που συνδυάζει τις μακραίωνες παραδόσεις μας με σύγχρονες δυναμικές φιλοδοξίες.

Μετεξελιχθήκαμε γρήγορα από μια αγροτική, κεντρικά ρυθμιζόμενη οικονομία κρατικών εταιριών με βιομηχανία χαμηλής τεχνολογίας, σε μια τελείως φιλελεύθερη οικονομία υψηλής τεχνολογίας, ένα start up έθνος. Είμαστε ένας από τους παγκόσμιους ηγέτες στην καινοτομία και την πληροφορική, με 8.000 νεο-

φυείς εταιρείες. Το Ισραήλ κατέχει την τρίτη θέση ως πιο καινοτόμος οικονομία στον κόσμο. Κάποιες από τις παγκόσμιες κορυφαίες τεχνολογίες που έχουν αλλάξει τον κόσμο, εφευρέθηκαν στο Ισραήλ. Ανάμεσα σε αυτές, το ICQ, το οποίο έφερε τη λύση chat για τον κόσμο στον χώρο της κινητής τηλεφωνίας ήδη από το 1996, καθώς και το disk on key, το 'φλασάκι' που έφερε επανάσταση στον χώρο της αποθήκευσης δεδομένων. Οι Ισραηλινές τεχνολογίες άλλαξαν τη ζωή εκατομμυρίων αγροτών σε όλο τον κόσμο με την εισαγωγή των συστημάτων στάγδην άρδευσης. Έφεραν καθαρό νερό σε περιοχές που υπέστησαν σοβαρές ζημιές με προηγμένες λύσεις διαχείρισης υδάτων και εξελιγμένες τεχνολογίες αφαλάτωσης. Οι ισραηλινές τεχνολογίες συνέβαλαν στη θεραπεία ασθενών με σκλήρυνση κατά πλάκας με το φάρμακο Copaxone. Έχουν επιτρέψει σε άτομα με αναπηρία να ξαναπερπατήσουν με το σύστημα Rewalk. Έχουν συμβάλει στη διάγνωση του καρκίνου του εντέρου και του στομαχιού με μια μη παρεμβατική συσκευή γνωστή ως Pillcam. Έχουν βοηθήσει στη διάγνωση του καρκίνου με την τεχνητή νανο-μύτη. Θεράπευσαν ασθενείς με καρδιολογικά προβλήματα με το stent που εφευρέθηκε από την εταιρεία Medinol και δημιούργησαν το καλύτερο σύστημα πλοήγησης, το Waze. Αυτά είναι μερικά μόνο παραδείγματα. Το Ισραήλ βρίσκεται σε δεύτερη θέση αμέσως μετά τις ΗΠΑ σε σχέση με τεχνολογίες του κυβερνοχώρου και υπερέχει στην προηγμένη τεχνητή νοημοσύνη και στις μεγάλες εξελίξεις στη διαχείριση δεδομένων. Είμαστε ακόμα αρκετά νέοι ως κράτος, αλλά επιτύχαμε σημαντική πρόοδο στη δημιουργία μιας δυναμικής οικονομίας με μια νέα και φιλόδοξη επιχειρηματική κοινότητα.

ΚΑΤΑ ΤΗΝ 70Η ΕΠΕΤΕΙΟ ΜΑΣ, έχουμε ιδιαίτερα θερμές σχέσεις με την Ελληνική Δημοκρατία. Ο πολιτικός μας διάλογος είναι πολύ εντατικός, ο κοινοβουλευτικός μας διάλογος είναι ολοκληρωμένος, η αμυντική, στρατιωτική μας συνεργασία και η συνεργασία μας στον τομέα της ασφάλειας είναι ιδιαίτερα στενή, οι οικονομικοί μας δεσμοί εκτεταμένοι, καθώς περιλαμβάνουν τις πο-

λυπληθείς ανταλλαγές μεταξύ των οικοσυστημάτων καινοτομίας μας και οι πολιτιστικές και ακαδημαϊκές ανταλλαγές μας είναι εντατικές. Ως αρχαίοι λαοί, οι αυξανόμενοι δεσμοί μεταξύ των κοινωνιών μας είναι η καλύτερη ένδειξη της επιθυμίας των λαών μας να διερευνήσουν τις ρίζες της κοινής ιστορίας και των πολιτισμών μας.

Οι Εβραίοι και οι Έλληνες είναι λαοί των βιβλίων και των γραμμάτων. Συμβάλλαμε πολύ στον δυτικό πολιτισμό και έχουμε ζήσει μαζί σε αυτή την γωνιά του κόσμου για γενιές. Είμαστε και οι δύο έθνη της μητέρας πατρίδας και της Διασποράς. Οι Εβραίοι της Αθήνας, της Θεσσαλονίκης, της Λάρισας, του Βόλου, της Βέροιας, των Ιωαννίνων, της Ρόδου, της Κέρκυρας και αλλού συνέβαλαν σημαντικά στην κληρονομιά του ελληνικού πολιτισμού και του εβραϊκού πολιτισμού. Δυστυχώς, αυτό το κόσμημα της εβραϊκής ζωής στην Ανατολή, εξοντώθηκε βάνουσα και αυτή η όμορφη παράδοση σχεδόν εξαφανίστηκε. Αν και μικρή μεταπολεμικά, η εβραϊκή κοινότητα της Ελλάδας έχει δυναμική. Είμαστε υπερήφανοι για την Ελληνική Εβραϊκή Κοινότητα, για τη μεγάλη της ιστορία και για τη συμβολή της στην ιστορία και τον πολιτισμό της Ελλάδας.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους εκείνους που σε αυτή τη θαυμάσια χώρα, την Ελλάδα, μας απευθύνουν ευχές και συγχαρητήρια για την 70ή επέτειό μας. Ιδιαίτερα θερμές ευχαριστίες απευθύνω προς όλους τους πολιτικούς, τις προσωπικότητες του πολιτισμού, τους επιχειρηματίες, ακαδημαϊκούς, μουσικούς και χορευτές και εκατοντάδες χιλιάδες άλλους που βρήκαν τρόπο όλα αυτά τα χρόνια να βάλουν το δικό τους λιθαράκι στη μεγάλη γέφυρα που ενώνει τις δύο χώρες μας και τα δύο έθνη μας.

Εύχομαι να επικρατήσει η ειρήνη και η ευημερία στο Ισραήλ, την Ελλάδα και σε όλον τον κόσμο.

*[Από την ομιλία της Πρέσβευς του Ισραήλ, **Ιρίτ Μπεν-Άμπα**, στην εκδήλωση που διοργάνωσε η Ισραηλινή Πρεσβεία, στην Αθήνα, στις 10.5.2018, για την 70ή Επέτειο της Ανεξαρτησίας του Ισραήλ].*

ΙΣΤΟΡΙΑ

- Το κείμενο της Διακήρυξης της Ανεξαρτησίας του Κράτους του Ισραήλ
- David Harris: Το Ισραήλ στα 70 του
- Έφη Εζρατή: Οι Έλληνες Εβραίοι στην Παλαιστίνη και το Ισραήλ
- Η Ημέρα της Ανεξαρτησίας του Ισραήλ στον Ελληνικό Τύπο. Άρθρα της 15ης Μαΐου 1948 στο «ΕΜΠΡΟΣ» και την «ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ»
- Σχέσεις Ελλάδας και Ισραήλ – Ιστορία και προοπτικές. Αποσπάσματα από συνεντεύξεις του Ρεουβέν Ρίβλιν και του Κωνσταντίνου Μητσοτάκη στον Βίκτωρα Ισ. Ελιέζερ

Το κείμενο της Διακήρυξης της Ανεξαρτησίας του Κράτους του Ισραήλ

«... τείνουμε το χέρι σε όλα τα γειτονικά κράτη και τους λαούς τους...»

Στις 14 Μαΐου 1948, με τη λήξη της Βρετανικής Εντολής της Παλαιστίνης, το Εθνικό Συμβούλιο του Εβραϊκού Λαού συνήλθε σε συνεδρίαση, στο Μουσείο του Τελ Αβίβ και ενέκρινε την παρακάτω Διακήρυξη της Ίδρυσης του Κράτους του Ισραήλ. Το νέο κράτος αναγνωρίστηκε το ίδιο βράδυ από τις ΗΠΑ και τρεις ημέρες αργότερα από την ΕΣΣΔ. Το κείμενο της διακήρυξης που δημοσιεύεται παρακάτω είναι από το βιβλίο της Ρίτας Γκαμπάϊ — Σιμαντώβ «Ισραήλ — Η αναγέννηση του Κράτους» (εκδ. Διώνη, Αθήνα 1998).

ΤΟ ΕΡΕΤΣ ΙΣΡΑΕΛ (η Χώρα του Ισραήλ) υπήρξε η γενέτειρα του εβραϊκού λαού. Εδώ διαμορφώθηκε η πνευματική, θρησκευτική και πολιτική του ταυτότητα. Εδώ οικοδόμησε για πρώτη φορά το κράτος του, δημιούργησε πολιτιστικές αξίες εθνικής και παγκόσμιας σπουδαιότητας και έδωσε στον κόσμο το Βιβλίο των Βιβλίων.

Αφού εξορίστηκε βίαια από τη χώρα του, ο λαός κράτησε την επαφή με αυτήν σε όλη τη διάρκεια της Διασποράς του και δεν έπαυσε ποτέ να προσεύχεται και να ελπίζει να επιστρέψει και να αποκαταστήσει εκεί την πολιτική του ελευθερία.

Παρακινούμενοι από αυτόν τον ιστορικό και παραδοσιακό δεσμό, οι Εβραίοι αγωνίσθηκαν από γενιά σε γενιά για την επανεγκατάστασή τους στην αρχαία τους πατρίδα. Στις πρόσφατες δεκαετίες, επέστρεψαν μαζικά. Σκαπανείς, μααπιλίμ (μετανάστες που εισέρχονταν στο Ισραήλ, αψηφώντας τους περιορισμούς), και υπερασπιστές, έκαναν την έρημο να ανθίσει, αναγέννησαν την εβραϊκή γλώσσα, έχτισαν χωριά και πόλεις και δημιούργησαν μία ανθηρή κοινότητα που έλεγχε την δική της οικονομία και κουλτούρα, που ήταν φιλειρηνική γνωρίζοντας συγχρόνως πώς να υπερασπίζεται τον εαυτό της, που έφερε την ευλογία της προόδου σε όλους τους κατοίκους της χώρας και που προσδοκούσε να εγκαθιδρύσει ανεξάρτητο κράτος.

Το έτος 5657 (1897) ο πνευματικός πατέρας του εβραϊκού κράτους, Θεόδωρος Χέρτσλ συγκάλεσε το Α΄ Σιωνιστικό Συνέδριο, το οποίο και διακήρυξε το δικαίωμα του εβραϊκού λαού για εθνική αναγέννηση στη δική του χώρα.

Το δικαίωμα αυτό αναγνωρίστηκε στη Δήλωση Μπάλφουρ της 2ας Νοεμβρίου 1917 και επαναβεβαιώθηκε στην Εντολή της Κοινωνίας των Εθνών, η οποία προσέδωσε διεθνές κύρος στον ιστορικό δεσμό μεταξύ του εβραϊκού λαού και της Χώρας του Ισραήλ, και στο δικαίωμα του εβραϊκού λαού να οικοδομήσει την Εθνική του Εστία.

Η καταστροφή που έπληξε πρόσφατα τον εβραϊκό λαό —η σφαγή εκατομμυρίων Εβραίων στην Ευρώπη— απετέλεσε μια ακόμα απόδειξη της επείγουσας ανάγκης να λυθεί το πρόβλημα του άστεγου λαού με την επανοικοδόμηση στη Χώρα του Ισραήλ, του Εβραϊκού Κράτους, το οποίο θα άνοιγε πλατειά τις πύλες της πατρίδας σε κάθε Εβραίο, και θα παρείχε στον εβραϊκό λαό το προνόμιο του πλήρους μέλους της κοινότητας των εθνών.

Επιζήσαντες του ναζιστικού Ολοκαυτώματος στην Ευρώπη, όπως και Εβραίοι από άλλα μέρη του κόσμου, συνέχισαν να μεταναστεύουν στη χώρα του Ισραήλ, αψηφώντας τις δυσκολίες, τους περιορισμούς και τους κινδύνους, χωρίς να παύουν να διεκδικούν το δικαίωμά τους σε μια ζωή με αξιοπρέπεια, ελευθερία και έντιμο μόχθο στην εθνική τους πατρίδα.

Στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, η Εβραϊκή Κοινότητα της χώρας αυτής πρόσφερε μέγιστη συμβολή στον αγώνα των φιλειρηνικών και φιλελεύθερων χωρών εναντίον των ναζιστικών δυνάμεων του κακού, και χάρη στο αίμα των στρατιωτών της και στην πολεμική της προσπάθεια, κέρδισε το δικαίωμα να αναγνωρισθεί ως ένας από τους λαούς που ίδρυσαν τα Ηνωμένα Έθνη.

Στις 19 Νοεμβρίου 1947, η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών έλαβε μία απόφαση για την εγκατάσταση ενός εβραϊκού κράτους στη Χώρα του Ισραήλ. Η Γενική Συνέλευση ζήτησε από τους κατοίκους της Χώρας του Ισραήλ, να λάβουν από πλευράς τους τα απαραίτητα μέτρα για την εφαρμογή της απόφασης αυτής. Η αναγνώριση εκ μέρους των Ηνωμένων Εθνών, του δικαιώματος του εβραϊκού Λαού να εγκαθιδρύσει το κράτος του, είναι αμετάκλητη.

Το δικαίωμα αυτό, είναι το φυσικό δικαίωμα του εβραϊκού λαού να ορίζει τα πεπρωμένα του, όπως όλα τα άλλα έθνη, στο δικό του κυρίαρχο κράτος.

ΚΑΤΑ ΣΥΝΕΠΕΙΑ, ΕΜΕΙΣ ΤΑ ΜΕΛΗ ΤΟΥ ΛΑΪΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ, ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΙ ΤΗΣ ΕΒΡΑΪΚΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ ΤΟΥ ΙΣΡΑΗΛ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΙΩΝΙΣΤΙΚΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΣ, ΕΙΜΑΣΤΕ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΜΕΝΟΙ ΕΔΩ ΤΗΝ ΗΜΕΡΑ ΤΗΣ ΛΗΞΗΣ ΤΗΣ ΒΡΕΤΑΝΙΚΗΣ ΕΝΤΟΛΗΣ, ΣΤΗ ΧΩΡΑ ΤΟΥ ΙΣΡΑΗΛ ΚΑΙ, ΒΑΣΙΖΟΜΕΝΟΙ ΣΤΟ ΦΥΣΙΚΟ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΜΑΣ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΚΑΙ ΔΥΝΑΜΕΙ ΤΗΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗΣ ΤΩΝ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ, ΠΡΟΚΗΡΥΣΣΟΥΜΕ ΜΕ ΤΟ ΠΑΡΟΝ ΤΗΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΕΝΟΣ ΕΒΡΑΪΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΣΤΗ ΧΩΡΑ ΤΟΥ ΙΣΡΑΗΛ, ΠΟΥ ΘΑ ΕΙΝΑΙ ΓΝΩΣΤΟ ΩΣ ΚΡΑΤΟΣ ΤΟΥ ΙΣΡΑΗΛ.

Δηλώνουμε ότι από τη στιγμή της λήξης της Εντολής, σήμερα το βράδυ, παραμονή Σαββάτου, 6η του μηνός Ιγιάρ 5708 (15 Μαΐου, 1948) και μέχρι την εγκατάσταση εκλεγμένων κανονικών αρχών του κράτους, σύμφωνα με το Σύνταγμα που θα υιοθετήσει η εκλεγμένη καταστατική συνέλευση όχι αργότερα από την 1η Οκτωβρίου 1948, το Λαϊκό Συμβούλιο θα λειτουργήσει εν είδει προσωρινού Συμβουλίου Επικράτειας και το Εκτελεστικό του όργανο, η Λαϊκή Διοίκηση θα είναι η προσωρινή κυβέρνηση του εβραϊκού κράτους, που θα ονομασθεί «Ισραήλ».

Το ΚΡΑΤΟΣ ΤΟΥ ΙΣΡΑΗΛ θα είναι ανοιχτό στην εβραϊκή μετανάστευση και στη Συνάθροιση των Εξόριστων. Θα ενθαρρύνει την ανάπτυξη της χώρας, προς όφελος όλων των κατοίκων της. Θα βασιζέται στην ελευθερία, δικαιοσύνη και ειρήνη όπως τα οραματίστηκαν οι προφήτες του Ισραήλ. Θα εξασφαλίσει πλήρη ισότητα κοινωνικών και πολιτικών δικαιωμάτων σε όλους τους κατοίκους του χωρίς διάκριση Θρησκείας, φυλής ή φύλου.

Θα εγγυηθεί ελευθερία θρησκείας, συνείδησης,

γλώσσας, εκπαίδευσης και κουλτούρας, θα περιφρουρήσει τους Αγίους Τόπους όλων των θρησκειών και θα τηρήσει πιστά τις αρχές του Καταστατικού Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών.

ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ ΤΟΥ ΙΣΡΑΗΛ είναι έτοιμο να συνεργασθεί με οργανισμούς και εκπροσώπους των Ηνωμένων Εθνών για την εφαρμογή της απόφασης της Γενικής Συνέλευσης της 29ης Νοεμβρίου 1947 και θα λάβει μέτρα ώστε να πραγματοποιηθεί η οικονομική ένωση ολόκληρης της Χώρας του Ισραήλ.

ΚΑΝΟΥΜΕ ΕΚΚΛΗΣΗ στα Ηνωμένα Έθνη, να βοηθήσουν τον εβραϊκό λαό στην οικοδόμηση του κράτους του και να δεχθούν το Κράτος του Ισραήλ, στην κοινότητα των Εθνών.

ΚΑΝΟΥΜΕ ΕΚΚΛΗΣΗ — εν μέσω της εναντίον μας επίθεσης επί μήνες τώρα — στους Άραβες κατοίκους του Κράτους του Ισραήλ, να διαφυλάξουν την ειρήνη και να συμμετάσχουν στην οικοδόμηση του κράτους, με πλήρη και ίσα δικαιώματα ως πολίτες και με την αρμόζουσα εκπροσώπησή τους σε όλους τους προσωρινούς και μόνιμους θεσμούς του.

ΤΕΙΝΟΥΜΕ το χέρι σε όλα τα γειτονικά κράτη και τους λαούς τους σε μια προσφορά ειρήνης και καλής γειτνίασης και τα καλούμε να συνάψουν δεσμούς συνεργασίας και αμοιβαίας βοήθειας με τον κυρίαρχο εβραϊκό λαό που είναι εγκατεστημένος στη δική του χώρα. Το Κράτος του Ισραήλ είναι έτοιμο να προσφέρει τη δική του συμβολή στην κοινή προσπάθεια για την πρόοδο ολόκληρης της Μέσης Ανατολής.

ΚΑΝΟΥΜΕ ΕΚΚΛΗΣΗ στον εβραϊκό λαό της Διασποράς, να συσπειρωθεί γύρω από τους Εβραίους της Χώρας του Ισραήλ, στο έργο της μετανάστευσης και της οικοδόμησης και να σταθεί στο πλευρό τους, στον μεγάλο αγώνα για την υλοποίηση του πανάρχαιου ονείρου: της απολύτρωσης του Ισραήλ.

ΕΧΟΝΤΑΣ ΠΙΣΤΗ ΣΤΟΝ ΠΑΝΤΟΔΥΝΑΜΟ ΘΕΤΟΥΜΕ ΤΙΣ ΥΠΟΓΡΑΦΕΣ ΜΑΣ ΣΤΗ ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ ΑΥΤΗ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΣΥΝΟΔΟ ΤΟΥ ΠΡΟΣΩΡΙΝΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΠΑΝΩ ΣΤΟ ΕΔΑΦΟΣ ΤΗΣ ΠΑΤΡΙΔΑΣ ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ ΤΟΥ ΤΕΛ ΑΒΙΒ ΣΗΜΕΡΑ ΠΑΡΑΜΟΝΗ ΣΑΒΒΑΤΟΥ, 5Η ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ ΙΓΙΑΡ, 5708 (14 ΜΑΪΟΥ 1948).

«*Η δημιουργία ενός Εβραϊκού κράτους στην Παλαιστίνη είναι ένα γεγονός της παγκόσμιας ιστορίας που πρέπει να εξεταστεί από τη σκοπιά, όχι μιας γενιάς ή ενός αιώνα, αλλά από τη σκοπιά χίλιων, δύο χιλιάδων ή ακόμα και τριών χιλιάδων ετών.*

ΟΥΙΝΣΤΟΝ ΤΣΩΡΤΣΙΑ

Το Ισραήλ στα 70 του

Του DAVID HARRIS

ΤΟ ΙΣΡΑΗΛ ΓΙΟΡΤΑΖΕΙ την 70ή επέτειό του φέτος. Επιτρέψτε μου να ανοίξω τα χαρτιά μου. Δεν είμαι αποστασιοποιημένος όταν πρόκειται για το Ισραήλ. Κάθε άλλο.

Η ίδρυση του κράτους το 1948, η εκπλήρωση του οραματισμένου ρόλου του ως κατοικία και καταφύγιο για τους Εβραίους από όλο τον κόσμο, η ολόψυχη υιοθέτηση της δημοκρατίας και του κράτους δικαίου, και τα εντυπωσιακά επιστημονικά, πολιτιστικά και οικονομικά του επιτεύγματα είναι κατορθώματα που ξεπερνούν την πιο τρελή φαντασία μου.

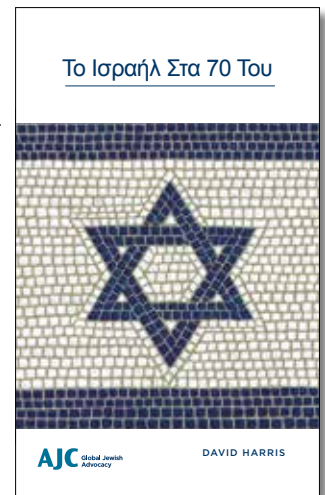
Για αιώνες, οι Εβραίοι σε όλο τον κόσμο προσεύχονταν για επιστροφή στη Σιών. Εμείς είμαστε οι τυχεροί που είδαν τις προσευχές τους να εισακούονται. Είμαι ευγνώμων που υπήρξα μάρτυρας αυτής της πιο εξαιρετικής περιόδου της Εβραϊκής ιστορίας και της Εβραϊκής κυριαρχίας – σύμφωνα με την *Ατίκβα*, τον εθνικό ύμνο του Ισραήλ, «να είμαστε ελεύθεροι στη γη μας, τη γη της Σιών και της Ιερουσαλήμ».

Και όταν κάποιος προσθέτει το στοιχείο-κλειδί, δηλαδή ότι όλα αυτά δεν έγιναν στη Μέση Δύση αλλά στη Μέση Ανατολή, όπου οι γείτονες του Ισραήλ ήταν αποφασισμένοι από την πρώτη μέρα να το καταστρέψουν με ό,τι μέσο είχαν διαθέσιμο - από πολέμους πλήρους κλίμακας έως πολέμους φθοράς, από τη διπλωματική απομόνωση έως τη διεθνή απονομι-

μοποίηση, από πρωτογενή έως δευτεροβάθμια ή ακόμη και τριτογενή οικονομικά μπούκοτάζ, από την τρομοκρατία έως την εξάπλωση του αντισημιτισμού, που συχνά καλύπτονται ως αντισιωνισμός ή ως εκστρατείες BDS - η ιστορία των πρώτων 70 ετών του Ισραήλ γίνεται ακόμα πιο αξιοσημείωτη.

Καμία άλλη χώρα δεν έχει ούτε κατά διάνοια αντιμετωπίσει μια τέτοια συνεχή πρόκληση στο ίδιο το δικαίωμα της ύπαρξής της, παρόλο που η παλαιά βιβλική, πνευματική και φυσική σχέση μεταξύ του Εβραϊκού λαού και της γης του Ισραήλ είναι σίγουρα μοναδική στα χρονικά της ιστορίας.

Πράγματι, η σχέση αυτή έχει εντελώς διαφορετικό χαρακτήρα από τη βάση στην οποία ιδρύθηκαν, για παράδειγμα, οι Ηνωμένες Πολιτείες, η Αυστραλία, ο Καναδάς, η Νέα Ζηλανδία, ή ο μεγαλύτερος αριθμός χωρών της Λατινικής Αμερικής, δηλαδή από Ευρωπαίους χωρίς καμία νόμιμη αξίωση προς αυτές τις χώρες οι οποίοι υπέταξαν και αποδεκάτισαν τους αυτόχθονες πληθυσμούς και διακήρυξαν τη δική τους εξουσία. Ή, επίσης, οι χώρες της Βόρειας Αφρικής που κατακτήθηκαν και καταλήφθηκαν από Αραβο-

ισλαμιστές εισβολείς, οι οποίοι, χωρίς δισταγμό επαναπροσδιόρισαν τον εθνικό χαρακτήρα τους. Ή έθνη, όπως το Ιράκ και η Ιορδανία, τα οποία δημιουργήθηκαν από τις τότε ιμπεριαλιστικές Δυτικές δυνάμεις εξ ολοκλήρου για λόγους αυτοεξυπηρέτησης.

Αυτή η ιστορία της οικοδόμησης ενός έθνους είναι πράγματι χωρίς προηγούμενο.

Καμία άλλη χώρα δεν αντιμετώπισε τέτοιες συντριπτικές πιθανότητες ενάντια στην ίδια της την επιβίωση ή δεν γνώρισε τον ίδιο βαθμό αδιάκοπης διεθνούς δαιμονοποίησης από πάρα πολλά έθνη έτοιμα να αποτινάξουν την ακεραιότητα και την ηθική και να ακολουθήσουν ευλαβικά τη βούληση των πλούσιων σε ενέργεια και πολυπληθέστερων Αραβικών κρατών.

Ωστόσο, οι Ισραηλινοί ποτέ δεν υπέκυψαν στη νοοτροπία του φρουρίου, δεν εγκατέλειψαν ποτέ τη βαθιά τους επιθυμία για ειρήνη με τους γείτονές τους ή την προθυμία τους να αναλάβουν πρωτοφανείς κινδύνους για την επίτευξη αυτής της ειρήνης — όπως συνέβη με την Αίγυπτο το 1979 και την Ιορδανία το 1994, για παράδειγμα, στη μονόπλευρη απόσυρση από τη Γάζα το 2005, και μια ημέρα, χωρίς αμφιβολία, σε συμφωνία με τους Παλαιστίνιους, όταν η ηγεσία τους αποδεχτεί τελικά την ύπαρξη του Ισραήλ — ποτέ δεν έχασαν τον ζήλο τους για τη ζωή και ποτέ δεν εγκατέλειψαν την αποφασιστικότητά τους να οικοδο-

μήσουν ένα δυναμικό, δημοκρατικό κράτος. Αυτή η ιστορία της οικοδόμησης ενός έθνους είναι πράγματι χωρίς προηγούμενο.

Ήταν ένας λαός που έφτασε στο χείλος της απόλυτης καταστροφής λόγω των γενοκτονικών πολιτικών της Ναζιστικής Γερμανίας και των συμμάχων της. Ήταν ένας λαός που αποδείχτηκε εντελώς ανίσχυρος να επηρεάσει στην πλειονότητα έναν αδιάφορο κόσμο για να σταματήσει ή ακόμα και να επιβραδύνει την Τελική Λύση. Και εδώ υπήρ-

χε ένας λαός, που αριθμούσε μόλις 600.000, που ζούσαν πολύ κοντά με πολλούς εχθρικούς Άραβες γείτονες, κάτω από την ψυχρή βρετανική κατοχή, σε ένα αφιλόξενο έδαφος χωρίς σημαντικούς φυσικούς πόρους, εκτός από το ανθρώπινο κεφάλαιο σε αυτό που ήταν τότε η Παλαιστίνη υπό Βρετανική Εντολή.

Το γεγονός ότι κατάφεραν να τοποθετήσουν την

μπλε και άσπρη σημαία ενός ανεξάρτητου Ισραήλ σε αυτή τη γη, με την οποία ο Εβραϊκός λαός ήταν στενά συνδεδεμένος από την εποχή του Αβραάμ, μόλις τρία χρόνια μετά το τέλος του Ολοκαυτώματος — και με την υποστήριξη της αποφασιστικής πλειοψηφίας των μελών του ΟΗΕ εκείνη την εποχή (33 υπέρ, 13 κατά, και δέκα αποχές) — φαντάζει πραγματικά ασύλληπτο.

Επιπλέον, το γεγονός ότι αυτή η μικρή κοινότητα

Εβραίων, συμπεριλαμβανομένων των επιζώντων του Ολοκαυτώματος, που κατάφεραν να φτάσουν στην Παλαιστίνη υπό Βρετανική Εντολή, παρά τον βρετανικό αποκλεισμό και τα βρετανικά στρατόπεδα κράτησης στην Κύπρο, κατάφερε να υπερασπιστεί με επιτυχία τον εαυτό της ενάντια στην επίθεση πέντε Αραβικών στρατών, είναι σχεδόν αδιανόητο.

Για να κατανοήσουμε την απόλυτη έννοια του Ισραήλ, αρκεί να αναρωτηθούμε με ποιον τρόπο η ιστορία του Εβραϊκού λαού θα μπορούσε να ήταν διαφορετική αν υπήρχε Εβραϊκό κράτος το 1933, το 1938 ή ακόμα και το 1941. Εάν το Ισραήλ, αντί για την Βρετανία, είχε ελέγξει τα σύνορά του και το δικαίωμα εισόδου, εάν το Ισραήλ είχε πρεσβείες και προξενεία σε όλη την Ευρώπη, πόσοι περισσότεροι Εβραίοι θα μπορούσαν να είχαν δραπετεύσει και να είχαν βρει καταφύγιο;

Αντ' αυτού, οι Εβραίοι έπρεπε να βασίζονται στην καλή θέληση των πρεσβειών και των προξενείων άλλων χωρών και, με δυστυχώς ελάχιστες εξαιρέσεις, δεν βρήκαν εκεί ούτε την «καλοσύνη» ούτε τη «θέληση» για βοήθεια.

Είδα από πρώτο χέρι τι σήμαιναν για τους Εβραίους Ισραηλινές πρεσβείες και προξενεία, παρασυρμένα από την έλξη της Σιών ή την ώθηση προς το μίσος. Βρισκόμουν στην αυλή της Ισραηλινής πρεσβείας στη Μόσχα και είδα χιλιάδες Εβραίους να αναζητούν μια γρήγορη έξοδο από μια Σοβιετική Ένωση εν μέσω κατακλυσμιακής αλλαγής, φοβούμενοι ότι η αλλαγή μπορεί να είναι προς την κατεύθυνση ενός ανανεωμένου σοβινισμού και αντισημιτισμού.

Γεμάτος δέος, παρακολούθησα από κοντά καθώς το Ισραήλ δεν δίστασε, ούτε για μια στιγμή, να μεταφέρει Σοβιετικούς Εβραίους στην Εβραϊκή πατρίδα, ακόμη και την ώρα που πύραυλοι Scud εκτοξεύονταν από το Ιράκ το 1991 τραυματίζοντας το έθνος. Αυτό λέει πολλά για τις συνθήκες που άφηναν πίσω τους και το γεγονός ότι οι Εβραίοι συνέχισαν να επιβιβάζονται στα αεροπλάνα προς το Τελ Αβίβ, ενώ οι πύραυλοι εκρήγνυνταν στα κέντρα του Ισραηλινού πληθυσμού. Στην πραγματικότητα, δύο φορές βρέθηκα σε ερμητικά κλεισμένα δωμάτια με Σοβιετικές Εβραϊκές

οικογένειες που μόλις είχαν φτάσει στο Ισραήλ κατά τη διάρκεια αυτών των πυραυλικών επιθέσεων. Κανένας από αυτούς δεν αμφισβήτησε ούτε μία φορά την απόφασή του να ξεκινήσει μια νέα ζωή στο Εβραϊκό κράτος. Και επιπλέον, λέει πολλά για το Ισραήλ το γεγονός ότι, εν μέσω όλων αυτών των σοβαρών κινδύνων για την ασφάλεια, κατάφερε να συνεχίσει να κλωσορίζει αυτούς τους νέους μετανάστες χωρίς καμία καθυστέρηση.

Ταξίδεψα στην περιοχή Gondar της Αιθιοπίας στη δεκαετία του 1980 και συνάντησα Εβραίους που περιμέναν αιώνες, ίσως και χιλιετίες, να επιστρέψουν στη Σιών, χωρίς να έχουν χάσει ποτέ την πίστη ή την ελπίδα. Και πράγματι επέστρεψαν χάρις στις θαυμαστές επιχειρήσεις που διοργάνωσε το Ισραήλ. Όπως είπε ένας Αφροαμερικανός ηγέτης τότε: «Αυτή ήταν η πρώτη φορά που Αφρικανοί μεταφέρθηκαν από την ήπειρο όχι με αλυσίδες προς δουλεία, αλλά σε αεροπλάνα προς την ελευθερία».

Και πώς μπορώ ποτέ να ξεχάσω την έξαρση της υπερηφάνειας - την Εβραϊκή υπερηφάνεια - που ένοιωσα τόσο δυνατά πριν από 40 χρόνια, τον Ιούλιο του 1976, ακούγοντας την εκπληκτική είδηση της τολμηρής διάσωσης των 106 Εβραίων ομήρων που κρατούνταν από Άραβες και Γερμανούς τρομοκράτες στο Entebbe της Ουγκάντας, πάνω από 2.000 μίλια μακριά από τα σύνορα του Ισραήλ; Το αδιαμφισβήτητο μήνυμα: Εβραίοι που βρίσκονται σε κίνδυνο ποτέ ξανά δεν θα είναι μόνοι, χωρίς ελπίδα, και απόλυτα εξαρτώμενοι για την ασφάλειά τους από άλλους.

Ύστερα από αιώνες διωγμών, πογκρόμ, εξοριών, γκέτων, περιφραγμένων Εβραϊκών συνοικισμών, ανακρίσεων, συκοφαντιών αίματος, αναγκαστικών προσηλυτισμών, δυσμενών διακριτικών νομοθεσιών και περιορισμών μετανάστευσης - και όχι λιγότερο, ύστερα από αιώνες προσευχών, ονείρων και λαχτάρας - οι Εβραίοι είχαν επιστρέψει στην πατρίδα τους για να γίνουν κύριοι της τύχης τους.

Ακόμη μπορώ και θυμάμαι την πρώτη μου επίσκεψη στο Ισραήλ, σαν να ήταν χθες. Ήταν το 1970, και ήμουν σχεδόν 21 ετών.

Δεν ήξερα τι να περιμένω, αλλά θυμάμαι ότι ήμουν αρκετά συγκινημένος από την στιγμή που επιβίβαστηκα στο αεροπλάνο της El Al μέχρι την πρώτη στιγμή που είδα την Ισραηλινή ακτογραμμή από το παράθυρο του αεροπλάνου. Καθώς αποβιβάστηκα, έκπληκτος με τον εαυτό μου ήθελα να φιλήσω το έδαφος. Τις επόμενες εβδομάδες, θαύμαζα όλα όσα έβλεπα. Για μένα, κάθε πολυκατοικία, εργοστάσιο, σχολείο, πορτοκαλέωνας και λεωφορείο Egged δεν ήταν τίποτα λιγότερο από ένα θαύμα. Ένα κράτος, ένα Εβραϊκό κράτος, ξεδιπλωνόταν μπροστά στα μάτια μου.

Ύστερα από αιώνες διωγμών, πογκρόμ, εξοριών, γκέτων, περιφραγμένων Εβραϊκών συνοικισμών, ανακρίσεων, συκοφαντιών αίματος, αναγκαστικών προσηλυτισμών, δυσμενών διακριτικών νομοθεσιών και περιορισμών μετανάστευσης – και όχι λιγότερο, ύστερα από αιώνες προσευχών, ονείρων και λαχτάρας – οι Εβραίοι είχαν επιστρέψει στην πατρίδα τους για να γίνουν κύριοι της τύχης τους.

Ήμουν συγκλονισμένος από το μείγμα ανθρώπων, παραδόσεων, γλωσσών και τρόπων ζωής, και από την ένταση της ίδιας της ζωής. Ο καθένας, όπως φάνηκε, είχε μια συναρπαστική ιστορία να πει. Υπήρχαν επιζώντες του Ολοκαυτώματος με φρικτές ιστορίες των χρόνων που πέρασαν στα στρατόπεδα. Υπήρχαν Εβραίοι

που έφθασαν από την ΕΣΣΔ επιδιώκοντας τον επαναπατρισμό στην Εβραϊκή πατρίδα. Υπήρχαν οι Σάμπρα – οι γηγενείς Ισραηλινοί – οι οικογένειες πολλών εκ των οποίων είχαν ζήσει στην Παλαιστίνη για γενιές. Υπήρχαν ντόπιοι Άραβες, Χριστιανοί και Μουσουλμάνοι. Υπήρχαν οι Δρούζοι, των οποίων οι θρησκευτικές πρακτικές κρατιούνται μυστικές από τον έξω κόσμο. Και η λίστα συνεχίζεται.

Συγκινήθηκα αφάνταστα από τη θέα της Ιερουσαλήμ και τον ζήλο με τον οποίο οι Εβραίοι όλων των θρησκευτικών κατηγοριών προσεύχονταν στο Δυτικό Τείχος. Προερχόμενος από ένα έθνος που ήταν τότε βαθιά διχασμένο και αποκαρδιωμένο, βρήκα τους Ισραηλινούς συνομηλικούς μου να είναι απίστευτα υπερήφανοι για τη χώρα τους, πρόθυμοι να υπηρετήσουν στο στρατό και, σε πολλές περιπτώσεις, αποφασισμένοι να ενταχθούν εθελοντικά στις πιο ελίτ μάχιμες μονάδες. Ένωθαν προσωπικά εμπλεκόμενοι στην προσπάθεια οικοδόμησης ενός Εβραϊκού κράτους, περισσότερο από 1.800 χρόνια αφότου οι Ρωμαίοι κατέστειλαν την εξέγερση Bar Kochba, την τελευταία Εβραϊκή προσπάθεια κυριαρχίας σε αυτή την ίδια γη.

Οι Ισραηλινοί, με μόνο επτά δεκαετίες εθνικής κυριαρχίας στο ενεργητικό τους, συγκαταλέγονται μεταξύ των νεότερων διαχειριστών της πολιτικής δεξιοτεχνίας.

Βεβαίως, η οικοδόμηση του κράτους είναι μια ατελείωτη πολύπλοκη διαδικασία. Στην περίπτωση του Ισραήλ, ξεκίνησε εν μέσω έντονων εντάσεων με τον τοπικό αραβικό πληθυσμό που είχε απαιτήσεις για την ίδια χώρα και που αρνήθηκε τραγικά την πρόταση του ΟΗΕ για τη διαίρεση της γης σε Αραβικό και Εβραϊκό κράτος. Ο αραβικός κόσμος επεδίωκε να απομονώσει, να αποθαρρύνει και τελικά να καταστρέψει το Εβραϊκό κράτος. Ο πληθυσμός του Ισραήλ διπλασιάστηκε στα τρία πρώτα χρόνια της ύπαρξης της χώρας, αντιμετωπίζοντας απίστευτη δυσκολία με τους εξαιρετικά περιορισμένους πόρους. Το έθνος αναγκάστηκε να αφιερώσει ένα τεράστιο τμήμα του περιορισμένου εθνικού προϋπολογισμού του στις αμυντικές δαπάνες, και η χώρα αντιμετώπιζε τη σφυρηλάτηση εθνικής ταυτότητας και κοινωνικής συναίνεσης σε έναν

από αραβικές χώρες, οι ιστορίες των οποίων για διωγμούς σε χώρες όπως το Ιράκ, η Λιβύη και η Συρία ήταν ελάχιστα γνωστές τότε. Υπήρχαν οι πρώτοι Εβραίοι

πληθυσμό, ο οποίος δεν θα μπορούσε να είναι περισσότερο ετερογενής γεωγραφικά, γλωσσικά, κοινωνικά και πολιτισμικά.

Επιπλέον, υπάρχει το περίπλοκο και υποτιμημένο θέμα της ενδεχόμενης σύγκρουσης μεταξύ των απρόβλεπτων πραγματικών δυσκολιών του κράτους και, στην περίπτωση αυτή, των ιδανικών και της πίστης ενός λαού. Είναι άλλο πράγμα ένας λαός να ζει τη θρησκεία του ως μειονότητα και εντελώς άλλο να ασκεί την κυριαρχία ως πλειοψηφικός πληθυσμός, ενώ προσπαθεί να τηρήσει τις δεοντολογικές αρχές. Αναπόφευκτα θα προκύψει ένταση ανάμεσα στον πνευματικό ή ηθικό αυτοπροσδιορισμό των ανθρώπων και στις ανάγκες της κρατικής οργάνωσης, ανάμεσα στις υψηλότερες έννοιες της ανθρώπινης φύσης και τις καθημερινές πραγματικότητες των ατόμων που κατέχουν θέσεις λήψης αποφάσεων και που ασκούν δύναμη και εξισορροπούν ποικίλα ανταγωνιστικά συμφέροντα.

Ακόμα κι έτσι, θα ανεβάσουμε τον πήχη τόσο ψηλά ώστε να διασφαλίσουμε ότι το Ισραήλ - αναγκασμένο να λειτουργήσει στο συχνά τραχύ, ηθικά αμφιλεγόμενο κόσμο των διεθνών σχέσεων και της πολιτικής, ειδικά ως ένα μικρό, ακόμα απειλούμενο κράτος - θα υπολείπεται πάντα;

Ωστόσο, η αντίληψη ότι το Ισραήλ θα μπορούσε κάποτε να γίνει ηθικά ταυτόσημο με οποιαδήποτε άλλη χώρα, επιδιώκοντας αντανάκλαστικά να καλυφθεί πίσω από τη βολική δικαιολογία της *realpolitik* για να εξηγήσει τη συμπεριφορά του, είναι εξίσου απαράδεκτη.

Οι Ισραηλινοί, με μόνο επτά δεκαετίες εθνικής κυριαρχίας στο ενεργητικό τους, συγκαταλέγονται μεταξύ των νεότερων διαχειριστών της πολιτικής δεξιότητας. Με όλη την αξιοσημείωτη επιτυχία τους, σκεφτείτε τις αποθαρρυντικές πολιτικές, κοινωνικές και οικονομικές προκλήσεις στις Ηνωμένες Πολιτείες, 70 ή ακόμα και 170 χρόνια μετά την ανεξαρτησία ή, ακόμη, τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει σήμερα, συμπεριλαμβανομένων των επίμονων κοινωνικών και οικονομικών ανισοτήτων που διευρύνουν τις πολιτικές διαφορές. Και ας μην ξεχνάμε ότι οι Ηνωμένες Πολιτείες,

σε αντίθεση με το Ισραήλ, είναι μια τεράστια χώρα ευλογημένη με άφθονους φυσικούς πόρους, ωκεανούς σε δύο μισι από τις πλευρές της, με ευγενή γείτονα στο βορρά και έναν πιο αδύναμο γείτονα στο νότο.

Όπως κάθε ζωντανή δημοκρατία, η Αμερική είναι ένα μόνιμο έργο σε εξέλιξη. Το ίδιο ισχύει και για το Ισραήλ. Θαυμάζοντας όμως το Ισραήλ όπως εγώ, δεν σημαίνει ότι παραβλέπουμε τις ελλείψεις του, συμπεριλαμβανομένης της υπερβολικής και ασεβούς ειςβολής της θρησκείας στην πολιτική, της απαράδεκτης περιθωριοποίησης των μη Ορθοδόξων Εβραϊκών θρησκευτικών ρευμάτων, των κινδύνων που θέτουν οι πολιτικοί και θρησκευτικοί ζηλωτές και της ημιτελούς, εάν και είναι αδιαμφισβήτητα πολύπλοκη, υποχρέωσης της ενσωμάτωσης των Ισραηλινών Αράβων στην καθημερινότητα της ζωής.

Αλλά δεν σημαίνει επίσης ότι πρέπει να επιτρέψουμε σε τέτοιου είδους ζητήματα να επισκιάσουν τα αξιοσημείωτα επιτεύγματα του Ισραήλ, όπως επεσήμανα, ακόμα και στις πιο δύσκολες περιστάσεις.

Είναι η έδρα πανεπιστημίων και ερευνητικών κέντρων που έχουν συμβάλει στην προώθηση της παγκόσμιας γνώσης με αμέτρητους τρόπους και έχει κερδίσει μια σειρά από βραβεία Νόμπελ.

Μέσα σε μόλις 70 χρόνια, το Ισραήλ έχει δημιουργήσει μια εντυπωσιακή δημοκρατία, μοναδική στην περιοχή, συμπεριλαμβανομένου ενός Ανώτατου Δικαστηρίου που, όταν το κρίνει σκόπιμο, υπερσκιάζει τον πρωθυπουργό ή το στρατιωτικό κατεστημένο (ακόμα και να φυλακίζει πρώην προέδρους και πρωθυπουργούς που παραβίασαν το νόμο), ένα δυναμικό κοινοβούλιο που περικλείει κάθε δυνατή οπτική γωνία στο πολιτικό και κοινωνικό φάσμα, μια ισχυρή κοινωνία των πολιτών και έναν δραστήριο Τύπο.

Έχει δημιουργήσει μια αξιοζήλευτη οικονομία, που βασιίζεται ολοένα και περισσότερο στην καινοτομία και την τεχνολογία αιχμής, της οποίας το κατά κεφαλήν ΑΕΠ ξεπερνά κατά πολύ το συνολικό ΑΕΠ μαζί και των τεσσάρων γειτόνων - Αίγυπτος, Ιορδανία, Λίβανος και Συρία. Έχει ενταχθεί στον ΟΟΣΑ (Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης), έγι-

νε παγκόσμιος κόμβος έρευνας και ανάπτυξης και είναι μαγνήτης για άμεσες ξένες επενδύσεις.

Είναι η έδρα πανεπιστημίων και ερευνητικών κέντρων που έχουν συμβάλει στην προώθηση της παγκόσμιας γνώσης με αμέτρητους τρόπους και έχει κερδίσει μια σειρά από βραβεία Νόμπελ.

Δημιούργησε έναν από τους πιο ισχυρούς στρατούς του κόσμου - πάντα υπό τον έλεγχο της πολιτείας οφείλω να προσθέσω - για να εξασφαλίσει την επιβίωσή του σε μια δύσκολη γειτονιά. Έχει δείξει στον κόσμο πώς ένα μικρό έθνος, όχι μεγαλύτερο από το Νιου Τζέρσεϋ ή την Ουαλία, μπορεί, με καθαρή εφευρετικότητα, θέληση, θάρρος και δέσμευση, να υπερασπιστεί τον εαυτό του ενάντια σε εκείνους που θα το κατέστρεφαν με συμβατικούς στρατούς ή στρατούς βομβιστών αυτοκτονίας. Και έκανε όλα αυτά, προσπαθώντας παράλληλα να τηρεί έναν αυστηρό κώδικα στρατιωτικής συμπεριφοράς που έχει λίγους αμφισβητίες στο δημοκρατικό κόσμο, λιγότερους από οπουδήποτε αλλού - και αντιμετώπισε έναν εχθρό που ήταν έτοιμος να στείλει παιδιά στην πρώτη γραμμή αναζητώντας κάλυψη σε τζαμιά, σχολεία, και νοσοκομεία. Αντιμέτωπος με την εξάπλωση της τρομοκρατίας, πολλές χώρες επιδιώκουν να μάθουν από τις στρατηγικές αντίδρασης του Ισραήλ και τα εθνικά μοντέλα προσαρμογής και ανθεκτικότητας.

Έχει επιτύχει μια ποιότητα ζωής που κατατάσσει το Ισραήλ μεταξύ των πιο προηγμένων στην υγεία εθνών του κόσμου και με ιδιαίτερα υψηλό προσδόκιμο ζωής, πράγματι υψηλότερο από αυτό των Η.Π.Α., όπως και

μια σταθερά υψηλή κατάταξη στον ετήσιο «δείκτη ευτυχίας» μεταξύ των χωρών.

Έχει δημιουργήσει έναν εντυπωσιακό πολιτισμό, του οποίου οι μουσικοί, οι συγγραφείς, οι καλλιτέχνες και, πρόσφατα, οι τηλεοπτικοί κανόνες, θαυμάζονται πολύ πέρα από τα σύνορα του Ισραήλ. Με αυτό τον τρόπο, πήρε με αγάπη μια αρχαία γλώσσα, την Εβραϊκή, τη γλώσσα των προφητών, και την έκανε σύγχρονη για να ικανοποιήσει το λεξιλόγιο του σύγχρονου κόσμου.

Παρά τις λίγες ακραίες φωνές μισαλλοδοξίας, που αξίζουν ξεκάθαρη καταδίκη, έχει δημιουργήσει ένα κλίμα σεβασμού προς τις άλλες θρησκευτικές ομάδες, όπως είναι οι Μπαχάι, ο Χριστιανισμός και το Ισλάμ, καθώς και τους τόπους λατρείας τους. Μπορεί κάποιο άλλο έθνος στην περιοχή να ισχυριστεί τα ίδια;

Έχει αναπτύξει έναν γεωργικό τομέα που έχει πολλά να διδάξει στα αναπτυσσόμενα έθνη για την μετατροπή ενός άγονου εδάφους σε καλλιέργειες φρούτων, λαχανικών, βαμβακιού και λουλουδιών.

Κάντε για λίγο ένα βήμα πίσω από την καθημερινή υπερφόρτωση πληροφοριών που προέρχονται από τη Μέση Ανατολή και σκεφτείτε το τι έγινε τα τελευταία 70 χρόνια. Κοιτάξτε τα έτη φωτός που ταξίδεψαν από το σκοτάδι του Ολοκαυτώματος και θαυμάστε το θαύμα ενός αποδεκατισμένου λαού που επιστρέφει σε μια μικρή λωρίδα γης - τη γη των προγόνων μας, τη γη της Σιών και της Ιερουσαλήμ - που οικοδομεί με επιτυχία ένα σύγχρονο, δυναμικό κράτος ενάντια σε όλες τις πιθανότητες, πάνω σε αυτά τα αρχαία θεμέλια.

Σε τελική ανάλυση, λοιπόν, η ιστορία του Ισραήλ είναι η θαυμάσια υλοποίηση ενός δεσμού 3.500 ετών μεταξύ μιας γης, μιας πίστης, μιας γλώσσας, ενός λαού και ενός οράματος. Είναι μια απaráμιλλη ιστορία αντοχής και αποφασιστικότητας, θάρρους και ανανέωσης. Και καταληκτικά είναι μια αλληγορία για τον θρίαμβο της διαρκούς ελπίδας στον πειρασμό της απελπισίας.

** Ο David Harris είναι διευθύνων σύμβουλος της Αμερικανικής Εβραϊκής Επιτροπής, AJC. Η εργασία αυτή διατίθεται ως e-book σε πολλές γλώσσες μέσω του ιστότοπου της AJC, στον σύνδεσμο AJC.org/Israelat70*

Οι Έλληνες Εβραίοι στην Παλαιστίνη και το Ισραήλ

Της ΕΦΗΣ ΕΖΡΑΤΗ

Η ΣΧΕΣΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΕΒΡΑΙΩΝ με τη γη του Ισραήλ ήταν πάντα στενή ακολουθώντας τις διακυμάνσεις της προπολεμικής ιστορίας, την ανάπτυξη του σιωνιστικού κινήματος, και μεταπολεμικά το μεταναστευτικό κύμα ως απόρροια του Ολοκαυτώματος. Ανάλογα αξιοσημείωτη είναι η συμβολή των Ελληνοεβραίων στην ανοικοδόμηση του Κράτους του Ισραήλ.

ΣΤΗ ΔΕΚΑΕΤΙΑ ΤΟΥ 1930, μετά το πογκρόμ και την πυρκαγιά στον εβραϊκό συνοικισμό Κάμπελ στη Θεσσαλονίκη, πολλοί Εβραίοι αναζήτησαν καταφύγιο στην τότε Παλαιστίνη. Ιδιαίτερα ο ρόλος των λιμενεργατών Εβραίων της Θεσσαλονίκης ήταν καθοριστικός στην κατασκευή των λιμανιών της Χάιφας και του Τελ Αβίβ – Γιάφο. Η φήμη τους ήταν τόσο διαδεδομένη που το 1932 ο Αμπά Χουσί, τότε πρόεδρος του Εργατικού Συμβουλίου και αργότερα δήμαρχος της Χάιφας, ταξίδεψε στη Θεσσαλονίκη και κατάφερε να πείσει 100 λιμενεργάτες με τις οικογένειές τους να εγκατασταθούν στη Χάιφα και να δουλέψουν στην οικοδόμηση του λιμανιού.¹ Πρόεδρος της επιτροπής Ελλήνων Μεταναστών ήταν τότε ο Μπαρούχ Ουζιέλ, επίσης από τη Θεσσαλονίκη, που είχε μεταναστεύσει ήδη από το 1914 και εκλεγόταν βουλευτής της Κνέσσετ μεταξύ 1961 και 1969.² Οι σχέσεις –κυρίως με τη Θεσσαλονίκη- ήταν τέτοιες που το ΚΚΛ (Εθνικό Εβραϊκό Κεφάλαιο) το 1943 εξέδωσε το σπάνιο γραμματόσημο -που έφερε στο φως της δημοσιότητας το μπλογκ Αβραναμ- της σειράς «Διασπορά» με θέμα τους «Εβραίους ψαράδες στο λιμάνι της Σαλονίκης» και απεικόνιση τον Λευκό Πύργο και μια ψαράδικη βάρκα.³

ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΑ οι επιζώντες του Ολοκαυτώματος της αποδεκατισμένης ελληνοεβραϊκής κοινότη-

τας αποτέλεσαν παράγοντα αύξησης της μετανάστευσης προς το Ισραήλ. Η Παλαιστίνη ήταν ένα καταφύγιο για αυτούς, όπως και για τους ταλαιπωρημένους Εβραίους απ' όλη την Ευρώπη. Οι περισσότεροι Εβραίοι που εγκαταστάθηκαν τότε στην Παλαιστίνη δεν ήταν σιωνιστές, ήταν απλά πρόσφυγες που κατέφυγαν εκεί από ανάγκη.⁴ Παρά τις δυσκολίες της κρυφής μετανάστευσης -που οι Άγγλοι είχαν ορίσει ως 'παράνομη', στέλνοντας τους πρόσφυγες σε στρατόπεδα στην Κύπρο- μεταξύ 1939 και 1948, 110.000 Εβραίοι πρόσφυγες κατάφεραν να εγκατασταθούν στην Παλαιστίνη της Βρετανικής Εντολής.⁵

Η μετανάστευση των Ελλήνων Εβραίων στην Παλαιστίνη την περίοδο 1945 – 1948 παρουσιάζεται μέσα από ντοκουμέντα στο βιβλίο του Ιακώβ Σιμπή και της Καρίνας Λάμψα «*Η ζωή απ' την αρχή*» (Αλεξάνδρεια 2010), στο οποίο δημοσιεύεται η εξονυχιστική τους έρευνα σε αρχεία στο Ισραήλ και στην Ελλάδα. Από τις πηγές του βιβλίου αυτού συγκεντρώνουμε πολύτιμες πληροφορίες.

Το 1945 ιδρύθηκαν στην Ελλάδα Σιωνιστικές Οργανώσεις σε 11 πόλεις.⁶ Στην Αθήνα ιδρύθηκε η Σιωνιστική Ομοσπονδία με πρόεδρο τον Ρομπέρ Ραφαέλ και άνοιξε το Παλαιστινιακό Γραφείο υπό τη διεύθυνση του Σολομών Μπίττη.

Σε συνεργασία με το ΚΙΣ -με πρόεδρο τότε τον Ασέρ Μωϋσή- και τους απεσταλμένους της «Μετανάστευσης Β'» από την Παλαιστίνη, οι οργανώσεις αυτές ενθάρρυναν τη μετανάστευση ομάδων Ελλήνων Εβραίων.

Η Εβραϊκή Εγκατάσταση στην Παλαιστίνη έχοντας ήδη δρομολογήσει τη λειτουργία θεσμικών υποδομών με το λεγόμενο «καθ' οδόν κράτος»⁷ έστειλε τον Μάρτιο του 1945 Ομάδα Βοήθειας 40 απεσταλμένων που εργάζονταν

Αγρόκτημα προετοιμασίας στα Πατήσια

Νεαρές Ελληνίδες στο βρετανικό στρατόπεδο Ατλίτ κοντά στη Χάιφα

για την UNRRA⁸ παρέχοντας βοήθεια στις ρημαγμένες εβραϊκές κοινότητες αλλά και στον εξαθλιωμένο ελληνικό πληθυσμό. Κύριο έργο τους ήταν η οργάνωση της **Αχσαρά**, σεμινάρια προετοιμασίας των Εβραίων για μετανάστευση σε γεωργικά αγροκτήματα (Γεωργικό Προλεταριάτο). Τρεις τέτοιες εγκαταστάσεις δημιουργήθηκαν στην Αθήνα σε χρόνο ρεκόρ: στα Πατήσια (Κτήμα Τσάκωνα), στο Σούνιο, απ' όπου έφευγαν τα πλοία⁹ και στο Χαλάνδρι στη Φραγκοκλησιά,¹⁰ καθώς και στη Θεσσαλονίκη στη Γεωργική Σχολή.¹¹ Αντίστοιχη προετοιμασία για μετανάστευση γινόταν στη «Στέγη του Κοριτσιού», με σεμινάρια κοπτικής-ραπτικής, στις τεχνικές σχολές της ORT, με σεμινάρια επαγγελματικής κατάρτισης, και στο ορφανοτροφείο «Εσθήρ», στην Κηφισιά, όπου είχαν συγκεντρωθεί τα ορφανά εβραίοπουλα.

ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΑ είχαν επιζήσει περίπου 1.500 παιδιά,¹² τα μισά εκ των οποίων ήταν ορφανά έχοντας χάσει τον έναν ή και τους δύο γονείς στο Ολοκαύτωμα. 600 – 700 ορφανά αναφέρουν οι Ρομπέρ Ραφαέλ και Ασέρ Μωϋσής στον εκπρόσωπο της UNRRA Αρι Γκρίνσταϊν.¹³ Ο Γκρίνσταϊν, με τη σειρά του, τους διαβεβαιώνει ότι θα φροντίσει να λάβει τις πρώτες 100 άδειες μετανάστευσης αποκλειστικά για παιδιά και νέους. Τα πρώτα 204 παιδιά αναχωρούν από τον Πειραιά στις 4.8.1945.¹⁴ Ακολούθησαν και άλλες αποστολές καραβιών, με διάφορες τύχες το καθένα. Την περίοδο 1945 – 1946 έφυγαν με πλοία για την Παλαιστίνη 1.259 Έλληνες Εβραίοι μετανάστες.¹⁵

Οι αποστολές συνεχίστηκαν και μετά την ανακήρυξη της ανεξαρτησίας του Κράτους του Ισραήλ, τον Μάιο του 1948, με νέα πνοή ενθουσιασμού.

Πολλοί από τους Έλληνες Εβραίους νέους μετανάστες πολέμησαν και σκοτώθηκαν στον πόλεμο της ανεξαρτησίας. Οι Ιακ. Σιμπή και Κ. Λάμψα στο βιβλίο

τους αναφέρουν ενδεικτικά τους: Κωνσταντίνη Ραφαήλ, μετανάστευσε το 1945, απεβίωσε στο στρατιωτικό νοσοκομείο της Χάϊφας στις 6.3.1949, Γεουντά Μοσέ από τη Θεσσαλονίκη, μετανάστευσε το 1946, σκοτώθηκε στις 4.1.1949 από αεροπορικά πυρά στη μάχη της Ραφίαχ (ο τάφος του είναι στην Αφούλα), Κόέν Μπεν-Τσιόν, μετανάστευσε το 1947, σκοτώθηκε στις 11.6.1948 στη Γεουντία (ο τάφος του είναι στο Ναχαλάτ Ισχάκ), Μάτσα Ελιέζερ από την Πάτρα, μετανάστευσε το 1946, σκοτώθηκε στις 28.12.1948 στο Νέγκεβ (ο τάφος του είναι στο Ναχαλάτ Ισχάκ), Αβλός Σμουέλ, μετανάστευσε το 1947, σκοτώθηκε στις 5.4.1948 στο Κάστελ (ο τάφος του είναι στο στρατιωτικό νοσοκομείο της Ιερουσαλήμ), Γκαβριέλι Μοσέ από την Αθήνα, σκοτώθηκε στις 27.5.1948 (ο τάφος του είναι άγνωστος).¹⁶ Μέντη Μόλχο, από τη Θεσσαλονίκη, η πρώτη πεσούσα στο Κιμπούτς Κφαρ Γκιλάντι στις 12.5.1948. Μετανάστευσε το 1945 με το πλοίο "Empire Petrol", σκοτώθηκε από βόμβα στην προσπάθειά της να σώσει παιδιά του παιδικού σταθμού μεταφέροντάς τα στο καταφύγιο του Κιμπούτς. Είναι θαμμένη στο στρατιωτικό τμήμα του νεκροταφείου στο Τελ Χάϊ, δίπλα ακριβώς στο Μνημείο του Τρούμπελντορ. Γιοσέφ Λαχανάς, από την Άρτα, έκανε αλιγιά με το πλοίο «Δημήτριος» (Berl Katznelson) στις 17.11.1945. Σκοτώθηκε στις 3.6.48 σε μάχη στην πόλη Τζενίν. Είναι θαμμένος στο Όρος Ερτσελ στην Ιερουσαλήμ.

Η 14^η Μαΐου 1948

ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ η εβραϊκή κοινότητα υποδέχθηκε πανηγυρικά την είδηση της ανακήρυξης του Κράτους του Ισραήλ, εν μέσω μιας εργώδους περιόδου κορύφωσης της μεταπολεμικής προσπάθειας ανασύστασης, της αναζήτησης επιζώντων, της ανοικοδόμησης και της επαναλειτουργίας των θεσμών. Παρ' όλα αυτά, το νεοσύστατο ΚΙΣ και η Ισραηλιτική Κοινότητα Αθηνών -που

την επαύριο της απελευθέρωσης βρέθηκε αντιμέτωπη με την υπερσυγκέντρωση στην πρωτεύουσα των επαναπατρισθέντων Εβραίων- διατηρούσαν επικοινωνία με εβραϊκούς οργανισμούς στην Παλαιστίνη και στις ΗΠΑ, όπως προκύπτει από έρευνα στο αρχείο του ΚΙΣ, στα πρακτικά του Διοικητικού Συμβουλίου του 1948, καθώς και στα Δελτία Δράσεως που εξέδιδε το ΚΙΣ σε μηνιαία βάση για την ενημέρωση των Κοινοτήτων. Ο Ασέρ Μωϋσής, ιδρυτικό στέλεχος του ΚΙΣ, διακεκριμένος νομικός και ένθερμος σιωνιστής, ήταν ο πρώτος διπλωματικός αντιπρόσωπος του Ισραήλ στην Ελλάδα.

ΗΔΗ ΑΠΟ ΤΙΣ 10 ΜΑΪΟΥ 1948, το ΚΙΣ -με πρόεδρο τότε τον Κανάρη Κωνσταντίνη- συγκαλεί έκτακτη συνεδρίαση, στα γραφεία του επί της οδού Ηπίτη 1, στην οποία ανακοινώνει την είδηση της επικείμενης ανακήρυξης της ανεξαρτησίας. Στα πρακτικά της συνεδρίασης διαβάζουμε: «Ο κ. Σολ. Μπίττη ανακοινώνει εις το Συμβούλιον τας προετοιμασίας της προσωρινής εβραϊκής Κυβερνήσεως εν Παλαιστίνη διά την ανακήρυξιν του Κράτους του Ισραήλ το προσεχές Σάββατον 15 Μαΐου 1948 επί τη λήξει της εντολής υπό των Αγγλων και προτείνει όπως σταλή επείγουσα εγκύκλιος εις όλας τας Κοινοτήτας ίνα την προσεχή Κυριακήν 16^{ην} τρέχοντος μηνός τελεσθώσι δοξολογίαι υπέρ του Κράτους μας και ειδικαί προσευχαί διά τους μαχόμενους και πεσόντες εν Παλαιστίνη.

Μετά συζήτησιν εγκρίνεται ομοφώνως η ανωτέρω πρότασις, σύσσωμον δε το ΚΙΣ να συμμετάσχη εις την δοξολογίαν της Κοινοτήτος Αθηνών και να εκφωνηθή ο πανηγυρικός της ιστορικής ταύτης ημέρας της εκπληρώσεως των πόθων του λαού μας υπό του κ. Προέδρου».

ΣΤΙΣ 12.5.1948 ΤΟ ΚΙΣ απευθύνει έγγραφο προς την Ανωτάτη Στρατιωτική Διοίκηση της Αθήνας ζητώντας τη χορήγηση άδειας «τελέσεως μνημοσύνου και δοξολογίας εν τη Ιερά Συναγωγή, ημέραν Κυριακήν και ώραν 11 π.μ. της 16^{ης} Μαΐου ε.ε., ήτις θέλει λάβει χώραν επί τω σχηματισμώ του Εβραϊκού Κράτους». Όπως διευκρινίζεται στο έγγραφο: «Κατά την ως άνω δοξολογίαν και μνημόσυνον θέλουσι ομιλήσει οι κ.κ. Κανάρης Κωνσταντίνης, Πρόεδρος του ημετέρου Συμβουλίου και Ροβέρτος Ραφαήλ Πρόεδρος της Σιωνιστικής Ομοσπονδίας Ελλάδος».

Στο Δελτίο Δράσεως του ΚΙΣ (Α.Π. 27, Μαΐου 1948) η είδηση αναφέρεται ως εξής: «Την Κυριακήν 16^{ην} Μαΐου εις όλας τας Κοινοτήτας της χώρας ετελέσθησαν, κατόπιν εντολής του ΚΙΣ, δοξολογίαι και μνη-

Εβραίοι της Αθήνας πανηγυρίζουν για την ανακήρυξη του Κράτους του Ισραήλ συγκεντρωμένοι έξω από το γραφείο του Ασέρ Μωϋσής, στην οδό Φιλελλήνων.

μόσυνα επ' ευκαιρία της ανακηρύξεως του Κράτους του Ισραήλ. Εις πλείστας Κοινοτήτας αι εκδηλώσεις των ομοθρήσκων υπήρξαν αυθόρμητοι. Συγχαρητήρια τηλεγραφήματα και ψηφίσματα εκ μέρους του ΚΙΣ, των Ισραηλιτικών Κοινοτήτων Αθηνών, Θεσσαλονίκης, Τρικάλων και άλλων απεστάλησαν προς τους Προέδρους της Κυβερνήσεως και του Κράτους του Ισραήλ».

Στις 16.5.1948 το ΚΙΣ απέστειλε το παρακάτω – μεταφρασμένο από τα γαλλικά– **τηλεγράφημα στον Δαβίδ Μπεν Γκουριόν**: «Όνειρα και προσευχές δεκάδων γενεών Εβραίων εδώ και 20 αιώνες διασποράς, δεινών και σφαγής εκατομμυρίων αδελφών μας πραγματοποιούνται με την ανακήρυξη του Κράτους του Ισραήλ στην ιστορική πατρίδα του ΣΤΟΠ. Κατόπιν αποφάσεως του Κεντρικού Ισραηλιτικού Συμβουλίου θρησκευτικές λειτουργίες λαμβάνουν χώρα σήμερα με την παράκληση στον Θεό για ευτυχή πορεία νέου κράτους ΣΤΟΠ. Προσευχές επίσης θα αναπεμφθούν στην ιερή μνήμη των ηρωικά πεσόντων υπέρ της εβραϊκής πατρίδας ΣΤΟΠ. Ερμηνεύοντας τα συναισθήματα σύσσωμου του εβραϊκού πληθυσμού της Ελλάδος με βαθειά συγκίνηση σας απευθύνουμε ειλικρινή συγχαρητήρια και αλληλεγγύη προς τα αδέρφια μας του Κράτους του Ισραήλ σ' αυτές τις ιστορικές στιγμές».¹⁷

Από τη δοξολογία στη Συναγωγή Αθηνών για τον εορτασμό της ίδρυσης του Ισραήλ.

Οι Έλληνες Εβραίοι και το νεοσύστατο Ισραήλ

Το Δελτίο Δράσεως του ΚΙΣ, της 10.2.1949 (Α.Π. 6), αναφέρει την αποστολή «θερμού συγχαρητηρίου τηλεγραφήματος εν ονόματι των Ισραηλιτικών Κοινοτήτων της Χώρας εις τον Δρα Χαΐμ Βάϊσμαν επί τη εκλογή του ως Προέδρου της Δημοκρατίας του Κράτους του Ισραήλ», ενώ αναφέρεται και στους πεσόντες στον πόλεμο της ανεξαρτησίας: «Απεστάλη εγκύκλιος προς απάσας τας Κοινότητες ίνα το ταχύτερον δυνατόν αποστείλωσι το ονοματεπώνυμον και την διεύθυνσιν των οικογενειών και των τυχόν πεσόντων υιών των εις το πεδίο της τιμής του Ισραήλ, εάν μέχρι σήμερα δεν έλαβον έγγραφον από το Υπουργείον Εθνικής Αμύνης του Ισραήλ. Ελήφθησαν αι απαντήσεις των Κοινοτήτων Θεσσαλονίκης, Τρικάλων, Πατρών, Κερκύρας και Ζακύνθου, παρακαλούνται δε όπως απαντήσωσι το ταχύτερον και αι υπόλοιποι τοιαύται».

Ανακοινώσεις για τους πεσόντες συνεχίζονται και στο **Δελτίο Δράσεως του ΚΙΣ του Φεβρουαρίου 1950** (Α.Π. 5/8.3.1950), αναφέρεται η αποστολή κατάστασης προς το Προξενείο του Ισραήλ «εμφαίνουσα το ονοματεπώνυμον και Δ/νσιν των αρχηγών των εβραϊκών οικογενειών μέλη των οποίων έπεσαν επί του πεδίου της τιμής προς απελευθέρωσιν του Ισραήλ. Παρεκλήθησαν και αι υπολειπόμεναι Κοινότητες όπως απαντήσωσι εις την προ καιρού αποσταλείσαν σχετικήν εγκύκλιον επ' αυτού του θέματος».

Η ΤΑΧΥΤΗΤΑ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ των κρατικών υποδομών του αναγεννηθέντος ισραηλινού κράτους είναι εκπληκτι-

κή. Στην αποδεκατισμένη ελληνική εβραϊκή κοινότητα το μόλις ενός έτους Ισραήλ στέλνει βιβλία -θρησκευτικά και εβραϊκής γλώσσας, ημερολόγια και προϊόντα κασέρ, δασκάλους εβραϊκής γλώσσας- έως και μελάνια και κλωστές για τη συντήρηση των Σέφερ Τορά.

– **ΔΕΛΤΙΟ ΔΡΑΣΕΩΣ ΤΟΥ ΚΙΣ, 10.2.1949:** «Ομοίως απεστάλησαν εις απάσας τας Κοινότητας αναλόγως τα εκ Παλαιστίνης αφιχθέντα ημερολόγια του νέου έτους 5709 “Χαλιλώθ”».

– **ΔΕΛΤΙΟ ΔΡΑΣΕΩΣ ΚΙΣ, 6.4.1949:** «Εις απάντησιν σχετικών εγγράφων μας η εν Ιερουσαλήμ Σιωνιστική Ομοσπονδία μάς επληροφόρησεν ότι απέστειλεν 80 διδακτικά βιβλία διά τας ανάγκας των μαθητών των Εβραϊκών Σχολείων της Χώρας και παρακαλεί όπως δώσωμεν πάσαν σχετικήν πληροφορίαν επί της εν γένει ζωής των Ισραηλιτών της Ελλάδος. Εις απάντησιν σχετικού εγγράφου η εν Τελ Αβίβ Οργάνωσις Μπερίθ Ιβρίτ Ολαμίτ εγνώρισεν ότι θα μεριμνήσῃ διά την όσον το δυνατόν ταχύτεραν εξεύρεσιν τριών διδασκάλων της εβραϊκής γλώσσης».

– **ΔΕΛΤΙΟ ΔΡΑΣΕΩΣ ΚΙΣ, 10.6.1949:** «Κατόπιν αποφάσεως του Συμβουλίου παρεδόθησαν εις την Κοινότητα Αθηνών τα υπό της ΚΕΠ [Κεντρική Επιτροπή Περίθαλψης] παραληφθέντα, μία φιάλη μελάνης κασέρ και 50 υάρδες κλωστών Γκιντίμ διά την συντήρησιν των Σέφερ Τορά».

– **ΔΕΛΤΙΟ ΔΡΑΣΕΩΣ ΚΙΣ, 8.7.1949 (Α.Π. 21):** «Παρεκλήθη το Δ.Σ. του Ορφανοτροφείου όπως μας γνωρίσει τας ενεργείας εις ας προέβη διά την αναχώρησιν εις Ισραήλ των εν τω Ιδρύματι ορφανών τροφίμων». Και στο ίδιο: «Ο εξ Ισραήλ επανελθών κ. Σ. Μπίττη, μέλος του ΚΙΣ, μας επληροφόρησεν ότι διεξήγαγεν διαπραγματεύσεις διά το ζήτημα των διδασκάλων της Εβραϊκής και αναμένει συγκεκριμένας προτάσεις».

– **ΔΕΛΤΙΟ ΔΡΑΣΕΩΣ ΚΙΣ, 13.9.1949 (Α.Π. 25):** «Κατόπιν της αποφασισθείσης διαλύσεως του Ορφανοτροφείου “Η ΕΣΘΗΡ” λόγω της εκπληρώσεως του προορισμού του διά της αποστολής εις Ισραήλ υπό την προστασίαν της Αλιγιάτ Ανόαρ (Τμήμα Εβραϊκού Πρακτορείου) τροφίμων τινών, παρεκλήθη η υπό του Κεντρικού Συμβουλίου εκλεγείσα προσωρινή τετραμελής Επιτροπή, αποτελούμενη εκ των κ.κ. Σ. Εσδρατή, Α. Σαρφατή, Σ. Σασών και Ι. Μοδιάνο, όπως αναλάβη την εκκαθάρισιν του Ιδρύματος».

Η επικοινωνία του Εβραϊκού Πρακτορείου με το ΚΙΣ και τις εβραϊκές οργανώσεις στην Ελλάδα συνεχίζεται και εντατικοποιείται καθώς οι πρωτεργάτες της Αχσαρά έχουν ήδη μεταναστεύσει με τις πρώτες απο-

στολές. Η συνέχιση του θεσμού της Αχσαρά περνά πλέον στην ΚΕΠ και το έργο προχωρά. Χαρακτηριστικές του πνεύματος της εποχής είναι και οι ευχές για το Πέσσαχ του 1949 που έστειλε το ΚΙΣ προς την διευθύντρια της «Στέγης του Κοριτσιού» Μις Σέλια Μπλούμ, με επιστολή (13.4.1949) με την οποία διαβιβάζει «προς υμάς όσον και προς τας τροφίμους του υμετέρου Ιδρύματος τας θερμότερας και εγκαρδίους ευχάς του, και εύχεται την ταχείαν αποκατάστασιν των απροστάτευτων κοριτσιών εις το αναγεννηθέν Κράτος του Ισραήλ». Η Στέγη διαλύεται τον Δεκέμβριο του 1949 έχοντας εκπληρώσει τον σκοπό της.

- **ΔΕΛΤΙΟ ΔΡΑΣΕΩΣ ΚΙΣ, 26.7.1950 (Α.Π. 25):** «Παρεκλήθη το Δ.Σ. της ΟΡΤ όπως το ταχύτερον δυνατόν μας γνωρίσει τον αριθμόν των σπουδαστών της Σχολής, οίτινες προτίθενται να μεταναστεύσουν εις Ισραήλ μέχρι τέλους Δεκεμβρίου ε.ε.».

Στον Απολογισμό της Επιτροπής Περιθάλψεως, περιόδου 3/8/47 μέχρι 27/8/50, που δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα «**Εβραϊκή Ηχώ**» της 22ας Αυγούστου 1950, με τις υπογραφές του προέδρου της Μωρίς Γκατένιο και του γεν. γραμματέα της Επιτροπής Λαζάρου Ελιέξερ, στο κεφάλαιο «Μετανάστευσις» αναφέρεται: «Είναι φυσικόν ότι η Επιτροπή Περιθάλψεως παρηκολούθησε με μεγάλο ενδιαφέρον το ρεύμα της μεταναστεύσεως καθόσον το ζήτημα τούτον συνεδέετο με αυτό της Περιθάλψεως. Με την σκέψιν ταύτην και προς το συμφέρον αυτών των ιδίων των περιθαλπομένων όσον και διά τον προϋπολογισμόν της Περιθάλψεως ενέτεινε τας προσπάθειάς της προς την κατεύθυνσιν ταύτην της μεταναστεύσεως εις το Ισραήλ των περιπτώσεων που ήσαν προς τούτο κατάλληλαι με καλά αποτελέσματα.

Εκτός τούτου η Επιτροπή Περιθάλψεως παρεκλήθη υπό της Δ/σεως της Joint όπως αναλάβη την διαχείρισιν της Αχσαρά εγκατελειμμένης από τους δημιουργούς της. Η Επιτροπή με όλον τον φόρτον της περιθάλψεως κ.λπ. δεν edίστασε ν' αναλάβη την αναδιοργάνωσιν της Αχσαρά με νέας και ριζικές βάσεις, με τον μοναδικόν σκοπόν της οριστικής διαλύσεώς της με την αποστολήν των ατόμων που την απήρτιζαν εις το Ισραήλ. Η αποστολή αυτή της Επιτροπής εξετελέσθη μεθοδικώς και πλήρως».

«Η αποστολή εξετελέσθη μεθοδικώς και πλήρως»

Υπολογίζεται ότι μεταξύ 1945 και 1948 περίπου 6.000 Έλληνες Εβραίοι μετανάστευσαν στην Παλαιστίνη και έζησαν την εμπειρία της ανα-

γέννησης του Ισραήλ. Όπως οι μετανάστες απ' όλη την Ευρώπη, έγιναν Ισραηλινοί υπήκοοι βιώνοντας μια νέα ταυτότητα, νιώθοντας ότι κυριολεκτικά έχτισαν το κράτος με τα ίδια τους τα χέρια, και κυριολεκτικά το έκαναν. Πρόκειται για μια μοναδική ιδιαιτερότητα της Ισραηλινής ταυτότητας, τουλάχιστον σε ό,τι αφορά την μεταπολεμική γενιά και εκείνη των πρώτων χρόνων της ανεξαρτησίας. Παράλληλα, οι νέοι μετανάστες κουβαλούσαν μέσα τους την ελληνική πατρίδα την οποία διαφύλαξαν -και ακόμη διαφυλάσσουν- ανέγγιχτη, όπως την αναπολούσαν στις αναμνήσεις της προπολεμικής ζωής. Μέχρι σήμερα, οι καταγόμενοι από την Ελλάδα Ισραηλινοί διατηρούν λέσχες με βιβλιοθήκες ελληνικών βιβλίων, διοργανώνουν βραδιές ελληνικής μουσικής, μαγειρεύουν ελληνικά και ελληνοεβραϊκά φαγητά, μιλούν τη γλώσσα -οι μεγαλύτεροι με την ελαφριά καθαρεύουσα που διδάχθηκαν, οργανώνουν οικογενειακά ταξίδια στην Ελλάδα -με τον νοσταλγικό τίτλο «επιστροφή στις ρίζες»- για να γνωρίσουν στα εγγόνια και στα δυσέγγονά τους τον τόπο που γεννήθηκαν. Οι ταυτότητες και οι πατρίδες είναι μέσα τους και είναι δικές τους, όπως και η θρησκεία που κράτησε ζωντανό το λαό τους στο πέρασμα των χιλιετηρίδων.

Παραπομπές:

1. <https://abravanel.wordpress.com/2010/02/21/the-jewish-port-of-salonica/> «Ενα γραμματόσημο για τη Θεσσαλονίκη – Το λιμάνι».
2. http://www.knesset.gov.il/mk/eng/mk_eng.asp?mk_individual_id_t=551 Ιστοσελίδα Μπαρούχ Ουζιέλ στον ιστότοπο της Ισραηλινής Βουλής –Κνέσσετ.
3. Μπλγιοκ abravanel, ό.π.
4. Λάμψα Κ. – Ιακ. Σιμπή, *Η ζωή απ' την Αρχή – Η μετανάστευση των Ελλήνων Εβραίων στην Παλαιστίνη 1945-1948*, εκδ. Αλεξάνδρεια, 2010, σ. 252.
5. Στοιχεία για την μετανάστευση, από τον διαδικτυακό τόπο: <http://www.jewishvirtuallibrary.org/alayah-bet-1939-1948> *Immigration to Israel: Aliyah Bet (1939 - 1948)*
6. Ιακ. Σιμπή - Κ. Λάμψα, *Η ζωή απ' την Αρχή*, ό.π., σ. 183
7. Ιακ. Σιμπή - Κ. Λάμψα, ό.π. σ. 250
8. ό.π. σ. 161
9. ό.π. σ. 199
10. ό.π. σ. 202
11. ό.π. σ. 204
12. ό.π. σ. 190
13. ό.π. σ. 194 – 195
14. ό.π. σ. 273
15. ό.π. σ. 212
16. ό.π. σ. 299
17. Αρχείο ΚΙΣ, ΑΠ 782 / 16.5.1948

Η Ημέρα της Ανεξαρτησίας του Ισραήλ στον Ελληνικό Τύπο

Αποσπάσματα από την «ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ» και το «ΕΜΠΡΟΣ» της 15^{ης} Μαΐου 1948

Λονδίνον, 14 Μαΐου (ιδιαιτέρα υπηρεσία)

ΤΟ ΜΕΣΟΝΥΚΤΙΟΝ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΟΝ έληξεν η βρετανική εντολή επί της Παλαιστίνης. Ολίγας ώρας ενωρίτερον εγνώσθη η ανακήρυξις Εβραϊκού κράτους το οποίον ανεγνώρισαν αι Ηνωμ. Πολιτείαί. Ταυτοχρόνως τακτικά αραβικά στρατεύματα εισέβαλαν εις την Παλαιστίνην.

Πληροφορία εκ Καΐρου αγγέλλουν ότι ο πρωθυπουργός της Αιγύπτου Νακρόσου πασά εις ανακοίνωσιν εκδοθείσαν το μεσονύκτιον σήμερον επιβεβαίωσεν ότι τα αιγυπτιακά στρατεύματα διετάχθησαν να εισέλθουν εις Παλαιστίνην όπως «επιβάλουν την τάξιν και θέσουν τέρμα εις τας υπό των Εβραίων τρομοκρατικάς πράξεις».

Η Αίγυπτος, το Ιράκ, η Συρία και ο Λίβανος εκήρξαν τον στρατιωτικόν νόμον.

Εις όλας τας αιγυπτιακάς πόλεις αι πολέμιαι προπαρασκευαί συνεχίζονται, ενώ αυξάνει η ανησυχία των εις την Αίγυπτον ευρισκομένων Εβραίων. Εις την Αλεξάνδρειαν ετοποθετήθησαν αντιαεροπορικά πυροβολαρχαία και όλαι αι γέφυραι και τα κυριώτερα κέντρα συγκοινωνιών φρουρούνται υπό ισχυρών τμημάτων στρατού. Στρατιωτικός έλεγχος επεβλήθη εις τα δύο αεροδρόμια της πόλεως και εις όλας τας προς την Αλεξάνδρειαν αγωγούσας οδούς.

Σχετικώς με την υπό των Ην. Πολιτειών αναγνώρισιν του εβραϊκού κράτους πληροφορία εξ Ουάσιγκτων αναφέρουν ότι ο πρόεδρος Τρούμαν εκήρυξε τυπικώς την υπό των Ην. Πολιτειών αναγνώρισιν του νέου κράτους του Ισραήλ ως ντε φάκτο εξουσίας εις Παλαιστίνην. Σχετική ανακοίνωσις του Λευκού Οίκου αναφέρει ότι η ανακήρυξις του Ιουδαϊκού κράτους δεν ελαττώνει κατ' ουδένα τρόπον την επιθυμί-

Το πρωτοσέλιδο της «ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ»: Οι Εβραίοι ίδρυσαν το Κράτος του Ισραήλ. Ανεγνώρισθη υπό του κ. Τρούμαν. Αραβικά στρατεύματα εισέβαλον χθες εις την Παλαιστίνην.

αν των Ην. Πολιτειών όπως καταπαύσουν αι εχθροπραξίαι εις Παλαιστίνην. Αι Ην. Πολιτείαί, συνεχίζει η ανακοίνωσις, ελπίζουν ότι το νέον εβραϊκόν κράτος θα ενώση τας προσπάθειάς του μετά της Επιτροπής Κηδεμονιών του Συμβουλίου Ασφαλείας ώστε να τεθή τέρμα εις τον διεξαγόμενον πόλεμον.

Αθρόα τηλεγραφήματα, εξ άλλου, εκ Παλαιστίνης αγγέλλουν ότι το εβραϊκόν Εθνικόν Συμβούλιον συνελθόν σήμερον το απόγευμα εις πανηγυρικήν συνεδρίασιν εις Τελ Αβίβ ανεκήρυξε το νέον κράτος του Ισραήλ. Το κείμενον της εκδοθείσης διακηρύξεως έχει ως εξής: «Ημείς, τα μέλη του Εθνικού Συμβουλίου, εκπροσωπούντες τον εβραϊκόν λαόν της Παλαιστίνης και τους Σιωνιστάς όλου του κόσμου, συνήλθομεν εν πανηγυρική συνεδριάσει την ημέραν του τερματισμού της βρετανικής εντολής δια την Παλαιστίνην, ασκούντες δε το φυσικόν και Ιστορικόν δικαίωμα του εβραϊκού λαού και εφαρμόζοντας την απόφασιν της Γενικής Συνελεύσεως της ΟΗΕ διακηρύσσομεν δια της παρούσης την ίδρυσιν εβραϊκού κράτους εις την Παλαιστίνην, υπό το όνομα «Κράτος του Ισραήλ».

Η σύνοδος εβραϊκής εθνοσυνελεύσεως

ΕΝ ΣΥΝΕΧΕΙΑ Η ΔΙΑΚΗΡΥΞΙΣ λέγει ότι μέχρι της εγκαταστάσεως των ανωτάτων διοικητικών αρχών, αι οποίαι θα απορρεύσουν κατόπιν εκλογής, συμφώνως προς το σύνταγμα όπερ θα καταρτισθή υπό της Εθνοσυνελεύ-

σεως όχι αργότερον της 1ης Οκτωβρίου 1948, το σημερινόν Εθνικόν Συμβούλιον, θα ασκή την προσωρινήν διακυβέρνησιν του κράτους του Ισραήλ.

Καταλήγουσα η διακήρυξις απευθύνει έκκλησιν προς τον ΟΗΕ διά την προστασίαν του εβραϊκού λαού και ζητεί την εισδοχήν του νέου κράτους εις τα Ηνωμένα Έθνη. [...]

[Ελευθερία, 15.5.1948]

Το πρωτοσέλιδο του «ΕΜΠΡΟΣ»: Οι Εβραίοι ανεκήρυσαν το «Κράτος του Ισραήλ» - Απεχώρησαν οι Βρεταννοί. Οι Άραβες έτοιμοι να εισβάλουν - Αγρια μάχη εις Ιερουσαλήμ.

Λονδίνον, 14 (Ιδ. υπ.).

ΤΗΛΕΓΡΑΦΟΥΝ ΕΚ ΤΕΛ ΑΒΙΒ ότι οκτώ ώρας προ του επισήμου τερματισμού της βρετανικής εντολής, τα μέλη του Εβραϊκού Εθνικού Συμβουλίου συνελθόντα εκεί εις πανηγυρικήν συνεδριάσιν προέβησαν εις την ανακήρυσιν του νέου εβραϊκού Κράτους του Ισραήλ. Εις το κείμενον της εκδοθείσης διακηρύξεως αναφέρεται:

«Ημείς τα μέλη του Εθνικού Συμβουλίου, εκπροσωπούντες τον εβραϊκόν λαό της Παλαιστίνης και τους Σιωνιστάς όλου του κόσμου, συνήλθομεν εν πανηγυρική συνεδριάσει την ημέρα του τερματισμού της βρετανικής εντολής διά την Παλαιστίνη, ασκούντες δε το φυσικόν και ιστορικόν δικαίωμα του εβραϊκού λαού και εφαρμόζοντες την απόφασιν της Γενικής Συνελεύσεως του ΟΗΕ, διακηρύσσομεν διά της παρούσης την Ίδρυσιν εβραϊκού κράτους εις την Παλαιστίνη, υπό το όνομα «Κράτος του Ισραήλ». [...]

Η διακήρυξις μετεδόθη διά του προσφάτως ιδρυθέντος εβραϊκού ραδιοσταθμού «Η φωνή του Ισραήλ», ενώ ταυτοχρόνως αναγγέλλουν δύο σοβαρά διά την Παλαιστίνη γεγονότα: Η αποχώρησις του Βρε-

ταννού υπάτου Αρμοστού σερ Άλλαν Κάνιγκαμ και η έναρξις αγρίων μαχών εις το κέντρον της Ιερουσαλήμ μεταξύ Αράβων και Εβραίων διαμφισβητούντων την κυριαρχίαν της πόλεως.

Ο Βρετανός αρμοστής εις το σύντομον διάγγελμά του προς τον πληθυσμόν τονίζει: «Εύχομαι όπως ταχέως αποκατασταθούν εις την Παλαιστίνη η ειρήνη και η αμοιβαία κατανόησις. Υπάρχει ακόμη καιρός προς διάσωση της Αγίας Πόλεως εκ της καταστροφής». Καταλήγων αναφέρει ότι η λύσις του εβραιοαραβικού προβλήματος θα ευρεθή «όχι με τας βόμβας και τα όπλα, τα οποία θα επιφέρουν μόνον δυστυχίαν».

Ο στρατηγός Κάνιγκαμ επεβιβάσθη του βρεταννικού καταδρομικού «Ευρύαλος» ηγκυροβολημένου εις τον λιμένα της Χαίφας 14 ώρας προ της λήξεως της εντολής καθ' όν χρόνον χαιρέτιζε το καταδρομικόν διά κανονιοβολισμών και 25 «Σπιτφάϊρ» εξετέλουν πτήσεις άνωθεν του πολεμικού.

Ούτω από του μεσονυκτίου της σήμερον τερματίζεται η 25ετής βρεταννική εντολή. Τί θα επακολουθήση εις τους Αγίους Τόπους είναι δύσκολον να ριψοκινδυνεύση κανείς οιανδήποτε πρόβλεψιν. Γεγονός είναι ότι η εκχειρία εις την Ιερουσαλήμ παρεβιάσθη και ότι Εβραίοι και Άραβες ετοιμάζονται να κατασπαράξουν αλλήλους. Η προσωρινή εβραϊκή Κυβέρνησις, ήτις προσπαθεί ν' αναστηλώση το από δύο χιλιάδων ετών διαλυθέν Κράτος του Ισραήλ κατήργησε τον βρεταννικόν νόμον του 1939 δι' ου απαγορεύεται η μετανάστευσις, διέταξε την κατασκευήν ορυγμάτων, αντιαεροπορικών καταφυγίων, μερικήν συσκότισιν εις τας πόλεις, την αποφυγήν συγκεντρώσεων εις τας οδούς και επιστράτευσιν όλων των ανδρών και γυναικών ηλικίας 18-35 ετών.

Παραλλήλως τα περικυκλούντα την Παλαιστίνη αραβικά κράτη συνεπλήρωσαν τας πυρετώδεις ετοιμασίας των διά να δράσουν στρατιωτικώς προς ανατροπήν των εβραϊκών σχεδίων. Κατά τας υπάρχουσας πληροφορίας εκ νότου θα εισβάλουν 50.000 αιγυπτιακού στρατού, εξ ανατολών 50.000 εξ Ιράκ και 12.000 εξ Υπεριορδανίας. Επίσης οι στρατοί του Λιβάνου και της Συρίας θα εισβάλουν με 10.000 άνδρας.

[Εμπρός, 15.5.1948]

ΣΧΕΣΕΙΣ ΕΛΛΑΔΟΣ – ΙΣΡΑΗΛ

Ιστορία και προοπτικές

*Το πλαίσιο των σχέσεων Ελλάδος και Ισραήλ, οι πανάρχαιοι δεσμοί των δύο λαών, καθώς και η ανάπτυξη των τομέων στρατηγικής συνεργασίας των τελευταίων δεκαετιών σκιαγραφούνται στις σκέψεις δύο μεγάλων πολιτικών, του αείμνηστου **Κωνσταντίνου Μητσοτάκη**, και του σημερινού Προέδρου του Ισραήλ **Ρεουβέν Ρίβλιν**, σε συνεντεύξεις τους στον **Βίκτωρα Ισ. Ελιέζερ**. Παρακάτω δημοσιεύονται αποσπάσματα από τη συνέντευξη του Κων. Μητσοτάκη, το 2015, με την ευκαιρία της συμπλήρωσης 25 χρόνων από την αναγνώριση του Ισραήλ από την Ελλάδα, της οποίας υπήρξε πρωτοργάτης ως πρωθυπουργός το 1990. Επίσης, η συνέντευξη του Ισραηλινού Προέδρου με την ευκαιρία της επίσημης επίσκεψής του στην Ελλάδα, τον περασμένο Ιανουάριο, με αναφορές στην ιστορία του Ισραήλ.*

► ΑΠΟ ΤΗ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΤΟΥ ΚΩΝ. ΜΗΤΣΟΤΑΚΗ:

Κύριε πρόεδρε, γιατί η Ελλάδα καθυστέρησε την αναγνώριση του Ισραήλ, κατά 42 ολόκληρα χρόνια;

Πρόκειται για μια αδικαιολόγητη παράλειψη, μια αδυναμία της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής. Οι πολύ καλές σχέσεις που είχαμε με τους Άραβες και τους Παλαιστίνιους, είναι βέβαιο ότι δεν εμπόδιζαν την αναγνώριση του εβραϊκού κράτους, το οποίο οι πάντες είχαν αναγνωρίσει. Αλλά στην Ελλάδα ξέρετε, είναι πάρα πολύ δύσκολο να κινήσει κανείς τα κακώς κείμενα. Είχαν συνηθίσει με την ιδέα ότι αποτελεί πρόβλημα, και υπερέβαλλαν και τις διαστάσεις και δεν είχε κανείς διάθεση να δώσει λύση σε πρόβλημα, στο οποίο είχε καταλήξει να είναι φανερή, η δική μας αδυναμία. Ήταν πλήρως αδικαιολόγητο. Ήταν μια τρέλα, ένας παραλογισμός και όμως, είχε δημιουργηθεί μια τέτοια ψυχολογία και μια τέτοια ατμόσφαιρα, που δεν τολμούσαν οι Έλληνες πολιτικοί να δουν την πραγματικότητα κατά πρόσωπο και να πάρουν τις αποφάσεις. Εγώ σε όλη μου τη ζωή υπήρξα πάντοτε αποφασιστικός, έκρινα ότι έπρεπε να γίνει έτσι και έτσι έγινε. Όπως σας είπα, επρόκειτο περί παραλογισμού. Είχε φτάσει η Αίγυπτος να αναγνωρίσει το Ισραήλ και η Ελλάδα να μην το έχει αναγνωρίσει. Τρελά πράγματα.

Η δική μου θέση εξ αρχής ήταν ότι η Ελλάς, έπρεπε να αναγνωρίσει το Ισραήλ, όπως άλλωστε είχαν πράξει σχεδόν όλα τα κράτη του κόσμου. Η καθυστέρηση

Ο Κων. Μητσοτάκης σε εκδήλωση για τα 50 χρόνια του Ισραήλ.

ήταν παντελώς αδικαιολόγητη. Ήταν μία πλάνη, μία ψυχολογική άρνηση να δουν την αλήθεια, να δουν τα πράγματα κατά πρόσωπο. Δεν είχα από την αρχή κανένα δισταγμό και κήρυξα αυτή την πολιτική, ως αρχηγός της Νέας Δημοκρατίας. Είχα μάλιστα επισκεφθεί το Ισραήλ, πριν γίνω πρωθυπουργός και είχα προαναγγείλει την απόφασή μου ότι, μια από τις πρώτες πράξεις της κυβέρνησής μου, θα ήταν η αναγνώριση του Ισραήλ.

Αυτό και έπραξα και πρέπει να σας πω, ότι τα αποτελέσματα ήταν άκρως ικανοποιητικά. Κανέναν από τους φόβους που είχαν διατυπωθεί δεν επαληθεύθηκε, οι σχέσεις μας με τους Παλαιστίνιους δεν διαταράχθηκαν σε τίποτε και όλοι κατάλαβαν ότι αυτό που κάναμε ήταν το λογικό και το αναγκαίο.

Προηγήθηκε μια δεκαετία, η δεκαετία του '80, που η Ελλάδα είχε ταυτισθεί ως η πλέον φιλο-παλαιστινιακή χώρα στην Ευρώπη. Πως αντιμετώπισατε τις αντιδράσεις εντός και εκτός Ελλάδος;

Από την επίσημη επίσκεψη του Κων. Μητσοτάκη στο Ισραήλ, τον Μάιο του 1992, μετά την *de jure* αναγνώριση του κράτους. Ο τότε πρόεδρος του ΚΙΣ Νισήμ Μαΐς συνοδεύει τον πρωθυπουργό.

Υπήρχε κλίμα υπέρ των Παλαιστινίων. Ήμουν μάλιστα ο πρώτος υπουργός Εξωτερικών στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα, που από το 1980 είχε φτιάξει γραφείο για τους Παλαιστίνιους στην Αθήνα. Αλλά το ένα δεν εμπόδιζε το άλλο. Με το Ισραήλ, εμείς οι Έλληνες είχαμε πάντοτε εξαιρετες σχέσεις και ποτέ δεν υπήρξε κανένα νέφος στις διμερείς σχέσεις. Εγώ ειδικά κατάγομαι από τα Χανιά, που η Κοινότητα εκεί έπεσε δυστυχώς, θύμα των διώξεων των Γερμανών, εκ των οποίων δεν επέζησε κανείς. Ήταν εκείνη την εποχή, σε πάρα πολύ καλές σχέσεις μαζί μας. Είχαμε φιλικές και οικογενειακές σχέσεις με εβραϊκές οικογένειες και τίποτε δεν μας χώριζε και ποτέ δεν υπήρξε πηγαία και αληθινή αίσθηση εχθρότητας από τον ελληνικό λαό έναντι του λαού του Ισραήλ. Δεν μιλώ για τα πολιτικά παιχνίδια, που έκανε ο Ανδρέας Παπανδρέου. Αυτό το οποίο θέλω να τονίσω και πάλι, είναι ότι δεν είχα καμία απολύτως ενόχληση από τους Παλαιστίνιους, όταν αναγνώρισα το Ισραήλ. Απεδείχθη δηλαδή, ότι αυτός ο φόβος τον οποίο είχαν οι ελληνικές κυβερνήσεις επί δεκαετίες δεν στηριζόταν στην πραγματικότητα και απεδείχθη ότι η πραγματικότητα είναι πάντα πολύ δυνατή και επικρατεί στο τέλος. Εγώ πάντως, δεν είχα καμία απολύτως δυσκολία να επιβάλλω αυτή την απόφαση και πρέπει να σας πω ότι έτυχε της γενικής αναγνώρισης. Εκ των υστέρων, οι πάντες παραδέχθηκαν ότι είχα δίκιο. Έκανα δηλαδή το αυτονόητο, το οποίο κανείς δεν τολμούσε να κάνει και όταν έγινε, διερωτήθηκαν όλοι γιατί τόσο καιρό δεν το είχαμε κάνει.

Έχετε μια τεράστια διεθνή εμπειρία. Πως βλέπετε να διαμορφώνεται ο χάρτης στη Μέση Ανατολή;

Εγώ πιστεύω ότι η λύση του Παλαιστινιακού αποτελεί μια αναγκαία προϋπόθεση για να επικρατήσει η ειρήνη στην περιοχή, μακροχρόνια και σίγουρη. Και ότι η λύση αυτή πρέπει να είναι ισορροπημένη και δίκαιη. Και η Ελλάδα πρέπει να αγωνισθεί, και επί των

ημερών μου έκανε ό,τι μπορούσε, και πρέπει να συνεχίσει να κάνει ό,τι μπορεί προς την κατεύθυνση αυτή. Αλλά για να μπορείς να παίξεις μεσολαβητικό ρόλο πρέπει να σε εμπιστεύονται και οι δύο πλευρές, πρέπει δηλαδή να σε εμπιστεύονται και οι Ισραηλινοί και οι Παλαιστίνιοι. Και αυτός είναι ένας ρόλος που εμείς οι Έλληνες μπορούμε να παίξουμε, διότι πράγματι μπορούν να μας εμπιστευθούν και οι Ισραηλινοί και οι Παλαιστίνιοι. Και με τις μικρές μας δυνάμεις, δεν κινούμαι στα σύννεφα, πρέπει να βοηθήσουμε να βρεθεί μια λύση μόνιμη και βιώσιμη στο Παλαιστινιακό πρόβλημα. Ως αδιαμφισβήτητος φίλος του Ισραήλ, έχω το θάρρος να τους πω, και τολμώ να πω ότι το Ισραήλ πρέπει να καταλάβει ότι η οριστική λύση δεν μπορεί να είναι άλλη, παρά η συμβίωση με τους Άραβες. Αυτό επιβάλλει η σκληρή πραγματικότητα. Εύχομαι στους Ισραηλινούς φίλους μου όλα να πάνε καλά, τους εύχομαι τα καλύτερα. Να έχουν κουράγιο και να γνωρίζουν ότι η οριστική λύση δεν μπορεί να είναι τίποτε άλλο, παρά ο συμβιβασμός.

«Η φιλία της Ελλάδος με το Ισραήλ αποτελεί και πρέπει να συνεχίσει να αποτελεί βασικό πυλώνα της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής». Πως βλέπετε να διαμορφώνονται οι σχέσεις Ελλάδος – Ισραήλ και μάλιστα μετά την άνοδο της Αριστεράς στην εξουσία;

Μεταξύ Ελλάδος και Ισραήλ πρέπει να υπάρχουν καλές σχέσεις και πρέπει να αναπτυχθούν σε όλους τους τομείς. Έχουμε κοινά συμφέροντα και οι πρόσφατες εξελίξεις οδήγησαν στη μεγαλύτερη προσέγγιση των δύο χωρών. Η φιλία της Ελλάδος με το Ισραήλ αποτελεί και πρέπει να συνεχίσει να αποτελεί βασικό πυλώνα της εξωτερικής πολιτικής. Αυτό δεν ενοχλεί κανέναν, δεν πρέπει να ενοχλεί κανέναν και δεν πέφτει λόγος σε κανέναν. Έχω την εντύπωση ότι αυτή η πολιτική, αποτελεί πλέον εθνική εξωτερική πολιτική, την οποία πλέον αποδέχονται όλα τα ελληνικά κόμματα και θα συνεχιστεί και στο μέλλον, με όλες τις κυβερνήσεις γιατί υπηρετεί τα συμφέροντα και των δύο λαών. Δεν έχουμε τίποτε να μας χωρίσει, αντίθετα υπάρχουν πολλά πράγματα που μας ενώνουν.

[Από το περιοδικό της Ισραηλιτικής Κοινότητας Αθηνών «Άλεφ», τ. 57, 2015. Η συνέντευξη αυτή δημοσιεύθηκε και στη βρετανική εφημερίδα Jewish Chronicle, 1/5/2015.]

► **ΑΠΟ ΤΗ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΤΟΥ Ρ. ΡΙΒΛΙΝ:**

Τούτη τη χρονιά συμπληρώνονται 70 χρόνια από την ίδρυση του Κράτους του Ισραήλ, και επιλέξατε κύριε Πρόεδρε να επισκεφθείτε την Ελλάδα, ήδη στις αρχές του χρόνου. Γιατί;

Η Ελλάδα και το Ισραήλ, δεν γειτνιάζουν, αλλά είναι αδελφικά κράτη στην περιοχή. Οι δύο λαοί μας είναι αρχαίοι λαοί που δημιούργησαν μεγάλες ιδέες και ίδρυσαν κράτη πάνω σε αυτές τις ιδέες. Το Κράτος του Ισραήλ δημιουργήθηκε με βάση τις μεγάλες αξίες του εβραϊσμού, χιλιάδων ετών και με βάση τις μεγάλες ανθρωπιστικές αξίες, που γεννήθηκαν εδώ στην Ελλάδα και μεταλαμπαδεύτηκαν σε όλη την υφήλιο. **Η Ελλάδα δεν γεννήθηκε με βάση τις μεγάλες ιδέες, η Ελλάδα γέννησε τις ιδέες αυτές.**

Από την επίσημη επίσκεψη του Ισραηλινού Προέδρου Ρ. Ρίβλιν τον Ιανουάριο του 2018 και τη συνάντησή του με τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας Πρ. Παυλόπουλο.

Και παρά τα κοινά σημεία στις ανάσες των δύο πανάρχαιων αυτών λαών, πέρασε πολύς χρόνος στη σύγχρονη εποχή, μέχρι να χτιστεί ξανά η φιλία μεταξύ των δύο κρατών. Σήμερα, η συνεργασία μας απλώνεται σε πολλούς τομείς και η δεδομένη φιλία μας δεν μπορεί να αναθεωρηθεί. Για το λόγο αυτό, θεώρησα ότι ήταν σημαντικό να έρθω εδώ. Και πέραν αυτού, η επίσκεψή μου δεν σηματοδοτεί μόνο τη φιλία μεταξύ των χωρών μας στο παρόν αλλά και την ελπίδα για την κοινή ανάπτυξη στο μέλλον. Κατά τη διάρκεια της επίσκεψης αυτής, εναποθέσαμε τον θεμέλιο λίθο για την ανέγερση του Μουσείου του Ολοκαυτώματος στη Θεσσαλονίκη. Δεν ήταν μόνο μια σημαντική πράξη για τη διαίωνιση της μνήμης της σπουδαίας εβραϊκής Κοινότητας στην Ελλάδα, που το μεγαλύτερο ποσοστό της εξοντώθηκε στο Ολοκαύτωμα, αλλά

Από την ομιλία του Ισραηλινού Προέδρου στην εκδήλωση για το Μουσείο Ολοκαυτώματος στη Θεσσαλονίκη.

και μία πράξη που υπενθυμίζει την απόλυτη δέσμευση των δύο κρατών μας προς τους Εβραίους της Ελλάδας, απέναντι στην άνοδο των νεοναζιστικών δυνάμεων στην Ευρώπη και στην Ελλάδα. Όπως είπα και στον Πρόεδρο κατά τη διάρκεια του επίσημου δείπνου, εκτιμούμε την ασυμβίβαστη στάση του στο θέμα αυτό και την πολιτική της «σκληράς χειρός», αλλά εμείς ανησυχούμε και θα συνεχίσουμε να ανησυχούμε, για τους αδελφούς μας Εβραίους στην Ελλάδα.

Μπορείτε να μας περιγράψετε κάποιες από τις εμπειρίες σας και σε προσωπικό επίπεδο αλλά και στο πολιτικό επίπεδο, στη διάρκεια της μακρόχρονης διαδρομής σας;

Επειδή διανύουμε μια ιδιαίτερη χρονιά, τη χρονιά που γιορτάζουμε τα 70 χρόνια από την ίδρυση του αγαπημένου μας Κράτους του Ισραήλ, θα σου διηγηθώ μια ιστορία από τα παιδικά μου χρόνια, λίγες μόνο στιγμές πριν την ίδρυση του κράτους. Στις 29 Νοεμβρίου 1947, παραμονή της ψηφοφορίας στον ΟΗΕ, ήμουν εννέα ετών. Οικογένεια και γείτονες μαζεύτηκαν στην κουζίνα μας, γύρω από το μεγάλο καφέ ραδιόφωνο, ενώ κυριαρχούσε η μεγάλη αγωνία για να ακούσουμε την έκβαση της ψηφοφορίας. Θα μπορούσα να είμαι μάρτυρας αυτής ιστορικής στιγμής, αλλά ήταν ήδη πολύ αργά, ήμουν παιδί, και απλά με πήρε ο ύπνος στον καναπέ. Ξύπνησα με τις χαρούμενες φωνές γύρω μου και βγήκα μαζί με τους άλλους έξω και πήγαμε στην πλατεία, που βρίσκονταν τα εθνικά γραφεία. Δεν ήμασταν αφελείς, ξέραμε ότι η τιμή της ανεξαρτησίας του κράτους είναι ακόμα μπροστά μας και

θα κοστίσει αίμα και ζωές μονάκριβών μας ανθρώπων. Αλλά εκείνη τη νύχτα, οι καρδιές ήθελαν μόνο να είναι μαζί και να χαρούμε αυτό το θαύμα. Μέχρι σήμερα κάθε φορά που ακούω τον ύμνο ή βλέπω τη σημαία μας να κυματίζει η καρδιά μου τρέμει. Η ύπαρξη του Κράτους του Ισραήλ είναι ένα οριστικό γεγονός αλλά ποτέ δεν είναι αυτονόητο. Η πρόταση αυτή με συνοδεύει σε πολλές εκφάνσεις καθ' όλη τη διάρκεια του δημόσιου βίου μου.

Ποιο είναι κατά τη γνώμη σας το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό της ισραηλινής κοινωνίας και πώς η κοινωνία αυτή ξεπερνάει τις βαθιές διαφορές μεταξύ διαφορετικών πολιτισμών από τη Δύση και την Ανατολή και μεταξύ διαφορετικών θρησκευτικών ρευμάτων;

Πιστεύω ότι οι δυνάμεις που έχτισαν το Κράτος του Ισραήλ και την Ισραηλινή κοινωνία και αυτές που συνεχίζουν να την χαρακτηρίζουν και να τη διαμορφώνουν ήταν οι φορείς της ελπίδας, το αίσθημα της πρωτοπορίας των σκαπανέων και η απόλυτη αναγνώριση ότι δεν έχει σημασία από που ήρθε κάποιος αλλά ότι υπάρχει ένας μεγάλος κοινός στόχος. Μόνον έτσι μπορεί να εξηγηθεί πως ένα μικρό κράτος πέτυχε να μετατραπεί μόλις σε εβδομήντα χρόνια σε μια παγκόσμια δύναμη της καινοτομίας και της τεχνολογίας που εξάγει την ακαδημαϊκή αριστεία, σε ένα κράτος που μεγαλύτερα και παλαιότερα κράτη, όπως οι Ινδίες, θέλουν να συνεργαστούν μαζί του.

Η ισραηλινή κοινωνία έχει κάποιες ιδιαίτερες δυνατότητες -η δυνατότητα προσαρμογής της, η δυνατότητα να σηκώνεται από τις κρίσεις, να ενώνεται μετά από συγκρούσεις και να ενδυναμώνεται από τις δυσκολίες. Το Κράτος του Ισραήλ είναι το κράτος των Εβραίων και δεν είναι δυνατόν να κοπεί ποτέ η αιώνια σχέση του Ισραήλ με τον εβραϊσμό και ταυτόχρονα πετυχαίνουμε να εντάξουμε και άλλες διαφορετικές ταυτότητες. Για μένα λοιπόν αυτή είναι η έννοια και ο στόχος του Κράτους του Ισραήλ σήμερα, ένα εβραϊκό και δημοκρατικό κράτος.

Θα υπάρξει ειρήνη στην περιοχή κύριε Πρόεδρε, και πότε;

Η ειρήνη είναι προϊόν ενός πλαισίου σχέσεων που βασίζεται στην αμοιβαία εμπιστοσύνη. Νομίζω ότι το

Ο P. Ρίβλιν και ο Πρωθυπουργός Α. Τσίπρας στην τελετή θεμελίωσης του Μουσείου Ολοκαυτώματος στη Θεσσαλονίκη.

μεγάλο ερώτημα που τίθεται σήμερα είναι πώς μπορούμε να δημιουργήσουμε κλίμα εμπιστοσύνης ανάμεσα σε δύο λαούς που για δεκάδες χρόνια επικρατεί ο φόβος, το μίσος, ο πόνος και η βαθιά καχυποψία. Πιστεύω ότι ακόμα και εάν υπάρχει η αίσθηση ότι είναι πολύ αργά για να δημιουργήσουμε την αναγκαία αυτή εμπιστοσύνη δεν πρόκειται για μια ανέφικτη αποστολή. Είναι δύσκολη και θα πάρει χρόνο. Αλλά δεν είναι πολύ αργά.

Ποιο είναι το δικό σας μήνυμα στους Εβραίους της Ελλάδας, για τα 70 χρόνια από την ίδρυση του Κράτους του Ισραήλ;

Η Εβραϊκή Κοινότητα στην Ελλάδα έχει βαθιές ρίζες και διαφυλάσσει την μνήμη μιας σπουδαίας εβραϊκής Κοινότητας, που υπήρχε εδώ μέχρι τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Μιας Κοινότητας, της οποίας το μεγαλύτερο κομμάτι το χάσαμε στο Ολοκαύτωμα. Δεν πρόκειται όμως μόνο για μια Κοινότητα, που συντηρεί το παρελθόν της, βιώνει το παρόν της και χτίζει το μέλλον των παιδιών της. Θέλω να επισημάνω, ότι το Κράτος του Ισραήλ στέκεται πάντα δίπλα σας, ότι θα πολεμούμε κάθε μορφή αντισημιτισμού και ρατσισμού, κάθε φορά που θα σηκώνει κεφάλι και σας ευχαριστούμε για τη συμβολή σας στην ανάπτυξη και την ενίσχυση των σχέσεων, μεταξύ των δύο κρατών μας. Τα εβδομήντα χρόνια, που γιορτάζουμε φέτος από την ίδρυση του Κράτους του Ισραήλ, είναι και δική σας γιορτή. Γιατί είμαστε όλοι αδέρφια.

[Από το περιοδικό «Άλεφ», τ. 68, 2018]

- Ιακώβ Σιμπή: Ανασκόπηση στην Ισραηλινή Ποίηση. Από την εθνική στην προσωπική
- Χάιμ Γκούρι: ΜΠΑΜΠ ΕΛ ΓΟΥΑΝΤ, Μετάφραση Ιακώβ Σιμπή
- Μάγκυ Κοέν: Υποδοχή της Ισραηλινής λογοτεχνίας στην Ελλάδα
- Η Ανεξαρτησία του Ισραήλ μέσα από τα μάτια του ΑΜΟΣ ΟΖ στην «ΙΣΤΟΡΙΑ ΑΓΑΠΗΣ και ΣΚΟΤΟΥΣ»
- Ίων Βασιλειάδης: Ο Κινηματογράφος του Ισραήλ

Ανασκόπηση στην Ισραηλινή Ποίηση Από την εθνική στην προσωπική

Του ΙΑΚΩΒ ΣΙΜΠΗ

Η ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΙΣΡΑΗΛΙΝΗ* ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ είναι αποτέλεσμα μιας μακράς παράδοσης 3.000 περίπου χρόνων, που έχει τις ρίζες της στην αρχαία Ανατολή, μιας παράδοσης 130 περίπου χρόνων «κοσμικής» λογοτεχνίας στην κεντρική και ανατολική Ευρώπη, που συνέβαλε αποφασιστικά στην αναγέννηση της εβραϊκής γλώσσας και του εθνικού ιδεώδους, και μιας δημιουργίας λίγων μόνο δεκαετιών, που άνθισε στο Κράτος του Ισραήλ.

Η εβραϊκή λογοτεχνία φέρει αναπόφευκτα τη σφραγίδα της ιδιόμορφης ιστορίας του εβραϊκού λαού, έτσι όπως καταγράφεται μέσα από τις παραδόσεις και τις εξωτερικές επιδράσεις, τις αντιθέσεις ανάμεσα στο θρησκευτικό στοιχείο και στο «κοσμικό», στο ουράνιο και στο γήινο, ανάμεσα στο «εγώ» και στο «εμείς», στο αρχαίο και στο σύγχρονο.

Από την εποχή της εβραϊκής διασποράς και επί 2.000 χρόνια, η εβραϊκή γλώσσα ήταν αποκλειστικά γλώσσα των Γραφών και η διδασκαλία της γινόταν μόνο μέσω αυτών. Γι' αυτό και η εβραϊκή ποίηση είναι γεμάτη μνή-

Από την εποχή της εβραϊκής διασποράς και επί 2.000 χρόνια, η εβραϊκή γλώσσα ήταν αποκλειστικά γλώσσα των Γραφών και η διδασκαλία της γινόταν μόνο μέσω αυτών. Γι' αυτό και η εβραϊκή ποίηση είναι γεμάτη μνήμες, ιστορικές παραστάσεις και σύμβολα από την κλασική δημιουργία, αν και ορισμένα μοτίβα της τροφοδοτούν σημερινά προσωπικά βιώματα.

μες, ιστορικές παραστάσεις και σύμβολα από την κλασική δημιουργία, αν και ορισμένα μοτίβα της τροφοδοτούν σημερινά προσωπικά βιώματα. Εξάλλου η παράδοση εφοδιάζει ακόμα με κοινούς συνειρμούς τον ποιητή και τον αναγνώστη, αφού κάθε παιδί διδάσκεται τις Γραφές στο σχολείο από μικρή ηλικία.

ΣΤΗ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΙΣΡΑΗΛΙΝΗ ΠΟΙΗΣΗ επέδρασαν κι άλλα βιώματα που ήταν άγνωστα μέχρι τα μέσα του 19ου αιώνα: το πέρασμα από τη θρησκευτική στην εθνική συνείδηση, το Ολοκαύτωμα, η ίδρυση του Κράτους του Ισραήλ -κράτος ανοιχτό σε ποικίλες εξωτερικές επιδράσεις.

Η σύγχρονη ισραηλινή ποίηση έχει τις ρίζες της στην κεντρική Ευρώπη, κυρίως στη Γερμανία και στην Ιταλία, τον 18ο αιώνα. Όμως μόνο στα μέσα του 19ου αιώνα, που άρχισε να προβάλλει αιτήματα για «επανόρθωση» και «ανανέωση», απέκτησε χιλιάδες ενθουσιώδεις αναγνώστες. Είναι η «ποίηση του διαφωτισμού», που σηματοδοτεί την έξοδο των Εβραίων από τα «γκέτο» και την ανάμειξή τους με τον υπόλοιπο κόσμο.

ΟΙ ΠΟΙΗΤΕΣ ΤΟΥ ΔΙΑΦΩΤΙΣΜΟΥ –ο μεγαλύτερος είναι ο Γεούντα Λέμπ Γκόρντον (1830-92)– πρέσβευαν την αποσύνδεση των Εβραίων από την ορθόδοξη παράδοση και τον διαχωρισμό καθημερινής και θρησκευτικής ζωής, τον εξευρωπαϊσμό των ηθών και τη μεταρρύθμιση του παραδοσιακού συστήματος εκπαίδευσης. Οι διανοητές, οι οποίοι χειρίστηκαν τη λογοτεχνία ως εκπαιδευτικό και προπαγανδιστικό εργαλείο για τη διάδοση των ιδεών τους, καλούσαν τους Εβραίους να εισχωρήσουν στις πεφωτισμένες κοινωνίες της εποχής, αλλά και να επιδιώξουν πολιτική και κοινωνική αυτοδιάθεση.

Τα «πογκρόμ» που έγιναν στη Ρωσία, το 1881, υπό την ανοχή των αρχών, έφεραν μία εθνική σιωνιστική αφύπνιση, ένα κύμα «νοσταλγίας για τη Σιών» (Παλαιστίνη) κι επιστροφής στην ιστορική πατρίδα, που εκφράστηκε από μια ποιητική σχολή η οποία εξυμνεί την «Αγάπη για τη Σιών» κι αποτελεί τον συνδετικό κρίκο ανάμεσα στην «ποίηση του διαφωτισμού» και την «ποίηση της αναγέννησης».

ΤΟ ΘΕΜΑ ΤΗΣ «ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗΣ» απασχολούσε τους Εβραίους της δεκαετίας του 1890, οι οποίοι δεν αντιλαμβάνονταν την εβραϊκή ως γλώσσα διαφωτισμού, όπως ήταν η λατινική, αλλά ως μία υπό διαμόρφωση γλώσσα, που θα συμβάδιζε με την οικοδόμηση μιας νέας ζωής, διαφορετικής από εκείνη των πατεράδων τους.

Πρόκειται για ένα είδος ποίησης που άνθισε στην Ευρώπη (1880-1924) κι ήταν δημιουργήματα νέων ποιητών, γόνων θρησκευόμενων οικογενειών, που έπαψαν να πιστεύουν στην παράδοση. Μετά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο τα παραδοσιακά επαγγέλματα των πατεράδων τους δεν υπήρχαν πια, και οι ίδιοι γεννημένοι στη φτώχεια, λαχταρούσαν τη φύση και τον έρωτα, θαύμαζαν τον ευρωπαϊκό πολιτισμό κι αναζητούσαν μια προσωπική λύση για τον «ξεκρέμαστο» εαυτό τους και μια εθνική λύση για τον «ξεκρέμαστο» λαό τους, ενώ πα-

Η σύγχρονη ισραηλινή ποίηση έχει τις ρίζες της στην κεντρική Ευρώπη, κυρίως στη Γερμανία και στην Ιταλία, τον 18ο αιώνα. Όμως μόνο στα μέσα του 19ου αιώνα, που άρχισε να προβάλλει αιτήματα για «επανόρθωση» και «ανανέωση», απέκτησε χιλιάδες ενθουσιώδεις αναγνώστες.

*Χαΐμ
Ναχμάν Μπιάλικ*

Ραχέλ

Νατάν Άλτερμαν

ράλληλα αμφέβαλλαν αν τα ιδεώδη τους μπορούσαν ποτέ να πραγματοποιηθούν.

Οι πιο σημαντικοί εκπρόσωποι αυτής της γενιάς ήταν ο Χαΐμ Ναχμάν Μπιάλικ (1873-1934) και ο Σαούλ Τσερνιχόβσκι (1875-1943), που, μαζί με άλλους νέους ποιητές των αρχών του αιώνα, εισήγαγαν στην εβραϊκή ποίηση τη μουσικότητα της ρωσικής και της γερμανικής. Προσθέτοντας στο βιβλικό λεξιλόγιο νέες λέξεις και εκφράσεις, αναγέννησαν και ανανέωσαν την αρχαία εβραϊκή γλώσσα, προσδίδοντας της έναν άγνωστο, μέχρι εκείνη την εποχή, πλούτο κι ευελιξία.

Αλλά χωρίς την ποίηση αυτή θα ήταν δύσκολο να κατανοήσει κανείς και το σιωνιστικό κίνημα, που σημειώθηκε στην ανατολική Ευρώπη, ή ακόμη και την ίδρυση του Κράτους του Ισραήλ. Μετά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και τη Ρωσική Επανάσταση, χιλιάδες νέοι Εβραίοι, ενθαρρυμένοι από τη διακήρυξη του Μπάλφουρ και την ανάπτυξη των νεολαιίστικων κινήματων, συνέρρευσαν στην Παλαιστίνη, φέρνοντας μαζί τους την εικόνα της κατεστραμμένης Ευρώπης, το όραμα του σοσιαλισμού και την επιθυμία για μια καινούρια ζωή.

ΟΙ ΝΕΟΙ ΠΟΙΗΤΕΣ, που είχαν γνωρίσει τους συμβολιστές, τους φουτουριστές και τους εξπρεσιονιστές, έφεραν στην εβραϊκή ποίηση τον μοντερνισμό. Οι πιο σημαντικοί από αυτούς είναι ο Αβραάμ Σλόνσκι, ο Ούρι Τσβι Γκρίνμπεργκ, η Ραχέλ, ο Σιν Σαλώμ, ο Νατάν Άλτερμαν, η Λέα Γκόλντμπεργκ κι ο Αλεξάντερ Πεν.

Είναι η λεγόμενη «παλαιστινιακή γενιά», που έζησε και δημιούργησε στην Παλαιστίνη* πριν από την ίδρυση του Κράτους του Ισραήλ, με την υποστήριξη της εργατικής συνομοσπονδίας και των συνδικάτων. Η σοσιαλιστική - σιωνιστική φιλοσοφία των Εβραίων της Παλαιστίνης έγινε η κυρίαρχη ιδεολογία στο υπό οικοδόμηση κράτος. Πολύ σύντομα οι νέοι μετανάστες αποδεσμεύθηκαν απ' την

εβραϊκή θρησκεία κι ασπάστηκαν τον σοσιαλιστικό εθνικισμό. Επίσης, επιχείρησαν να αποβάλουν τη νοοτροπία της διασποράς και, καθώς άρχιζαν να αναπτύσσονται ως καινούριος λαός στην Παλαιστίνη, χρησιμοποίησαν την εμπειρία τους στην ποίησή τους.

Στα ποιήματά τους εξυμνούσαν τον εργάτη και τον αχθοφόρο του λιμανιού, μιλούσαν για την κατασκευή των δρόμων, την άμυνα, τις γιορτές, τα πρώτα κοινόβια του Νεγκέβ και της Γαλιλαίας. Μιλούσαν επίσης για τον πόλεμο κατά των Άγγλων, για τους στρατιώτες απ' την Παλαιστίνη, που πολέμησαν στην Ευρώπη κατά των Γερμανών. Όμως ο προσωπικός κόσμος τους ήταν διχασμένος ανάμεσα στις παιδικές μνήμες του «εκεί» και στην προσπάθεια ν' απλώσουν τις ρίζες τους «εδώ» -ο «πόνος των δυο πατρίδων», όπως τον αποκαλεί η Λέα Γκόλντμπεργκ.

Μόνο μετά το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου και την Ανακήρυξη της Ανεξαρτησίας, το 1948, έκαναν την εμφάνισή τους ποιητές που γεννήθηκαν στην Παλαιστίνη ή εγκαταστάθηκαν εκεί όταν ήταν παιδιά: η εβραϊκή ήταν η μητρική τους γλώσσα, και γι' αυτούς δεν υπήρχε «εκεί». Ο κόσμος ήταν «εδώ και τώρα» -τα παιδικά και νεανικά χρόνια στην Παλαιστίνη, η δημιουργία της εβραϊκής άμυνας, ο Πόλεμος της Ανεξαρτησίας, η προσωπική εμπειρία υπό τη σκιά της συλλογικής.

Οι ποιητές αυτοί γεννιούνται στο Ισραήλ και γράφουν στην εβραϊκή, που είναι η επίσημη γλώσσα του κράτους. Ο στόχος των προγενέστερων να δημιουργήσουν μία ζωντανή, ομιλούμενη γλώσσα εκπληρώθηκε, κι ο εβραϊκός στίχος μεταμορφώθηκε. Τα ακούσματα των εβραϊκών γλωσσών της διασποράς, όπως ήταν τα «γίντις» και η «λαντίνο», τείνουν να εξαφανιστούν και η θεματολογία, που ήταν παλιότερα επικεντρωμένη στη νοσταλγία για το μικρό χωριό της διασποράς, στη θρησκεία και στην παράδοση, έχει αλλάξει.

Οι παλιές ιδεολογίες δεν ανταποκρίνονται στη νέα πραγματικότητα, και ούτε η θρησκεία ούτε ο εθνικισμός μπορούν να δώσουν απάντηση στην αγωνία των σύγχρονων ποιητών. Έτσι, ο Ισραηλινός ποιητής παύει πλέον ν' αντλεί απ' το παρελθόν κι αναζητεί τις αξίες του μέσα απ' τις εμπειρίες, μέσα απ' την ίδια την τέχνη.

Λέα Γκόλντμπεργκ

ΣΕ ΑΝΤΙΘΕΣΗ με τους ποιητές της παλαιστινιακής σχολής, που βρίσκονταν σε άμεση επαφή με το δυτικό πολιτισμό, οι σύγχρονοι Ισραηλινοί μαθαίνουν ξένες γλώσσες στο σχολείο και γνωρίζουν την ευρωπαϊκή λογοτεχνία από τις μεταφράσεις. Αλλά ενώ οι παλιότεροι ήταν επηρεασμένοι από τις χώρες καταγωγής τους της κεντρικής και ανατολικής Ευρώπης, οι νεότεροι, χωρίς να αγνοούν την ευρωπαϊκή λογοτεχνία, έχουν μεγαλύτερη επαφή με την αγγλική και την αμερικανική -η αγγλική είναι άλλωστε η κυρίαρχη ξένη γλώσσα στο Ισραήλ.

Οι ποιητές αυτοί, που μεγάλωσαν σ' ένα ανεξάρτητο κράτος, αποκαλούνται «εγχώρια σχολή». Οι παλιές ιδεολογίες δεν ανταποκρίνονται στη νέα πραγματικότητα, και ούτε η θρησκεία ούτε ο εθνικισμός μπορούν να δώσουν απάντηση στην αγωνία των σύγχρονων ποιητών. Έτσι, ο Ισραηλινός ποιητής παύει πλέον ν' αντλεί απ' το παρελθόν κι αναζητεί τις αξίες του μέσα απ' τις εμπειρίες, μέσα απ' την ίδια την τέχνη. Περισσότερο υποκειμενικός, οδηγείται παραδόξως σε μια πιο διεθνιστική ποίηση. Αποστασιοποιημένος από τις στενά εβραϊκές ανησυχίες, αναγκάζεται ν' αντικρίσει κατάματα τον άνθρωπο και την τέχνη.

Η ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ συγκεκριμενοποιεί την κρίση. Το όνειρο εκπληρώθηκε, αλλά όλα τα προβλήματα δε λύθηκαν. Ο εγωισμός που κατά τη διάρκεια του αγώνα δαμάστηκε, δε χάθηκε. Οι νέες πραγματικότητες στην οικονομία και στην πολιτική παραμέρισαν τις Θεωρίες.

Υποσημειώσεις:

* «Ισραηλινή» είναι η ποίηση που έχει γραφτεί στην εβραϊκή γλώσσα μετά την ίδρυση του Κράτους του Ισραήλ το 1948.

** «Παλαιστίνη» είναι ο γεωγραφικός χώρος που εκτείνεται από τη Μεσόγειο μέχρι τον Ιορδάνη ποταμό και στον οποίο έζησαν κατά τον τελευταίο αιώνα δυο λαοί: ο εβραϊκός και ο αραβικός.

[Ο Ιακ. Σιμπή είναι ιστορικός, μεταφραστής Ισραηλινής λογοτεχνίας και συγγραφέας. Από το βιβλίο του «Μια ανθολογία της Ισραηλινής ποίησης - Από την εθνική στην προσωπική ποίηση», πρόλογος Στ. Ροζάνη, εκδ. Πατάκη 1995].

ΜΠΑΜΠ ΕΛ ΓΟΥΑΝΤ

Του ΧΑΪΜ ΓΚΟΥΡΙ

Μετάφραση ΙΑΚΩΒ ΣΙΜΠΗ

*Από εδώ περνώ, δίπλα στον βράχο στέκομαι.
Μαύρος ασφαλτόδρομος, πέτρες και ράχες.
Το σούρουπο αργά σκουραίνει, θαλασσινό αεράκι πνέει.
Πέρα από το Μπέιτ Μαχσίρ το πρώτο άστρο λάμπει.
Μπαμπ ελ Γουάντ,
Θυμήσου για πάντα τα ονόματά μας,
καραβάνια διέσπασαν τον δρόμο προς την πόλη.
στις άκρες του δρόμου είναι πεσμένοι οι νεκροί μας.
Ο σιδερένιος σκελετός είναι βουβός, σαν τον σύντροφό μου.
Εδώ στον ήλιο ψήνονταν η πίσσα και το μολύβι.
Εδώ οι νύχτες περάσαν με φωτιά και μαχαίρια.
Εδώ πλάι πλάι κατοικούν η θλίψη και η δόξα,
ένα καμένο θωρακισμένο και ονόματα αγνώστων αντρών.
Και από εδώ περνώ αθόρυβα αθόρυβα
Και τους θυμάμαι έναν έναν, όλους.
Εδώ πολεμήσαμε μαζί σε γκρεμούς και πετρώδη εδάφη.
εδώ σαν οικογένεια, δεμένοι μεταξύ μας.
Η άνοιξη θα έρθει, τα κυκλάμινα θα ανθίσουν,
οι ανεμώνες θα κοκκινίσουν την κορφή και την πλαγιά του λόφου.
Όποιος περπατήσει εδώ, στον δρόμο που εμείς πήραμε
ποτέ μη μας ξεχάσει, εμάς Μπαμπ ελ Γουάντ.*

Ο ΧΑΪΜ ΓΚΟΥΡΙ γεννήθηκε στις 9 Οκτωβρίου 1923 και πέθανε στις 31 Ιανουαρίου 2018 σε ηλικία 94 χρόνων, παρ' ότι σε ένα από τα τελευταία του ποιήματα γράφει: «*Παρ' όλο που ήθελα ακόμα λίγο ακόμα*». Από τους μεγαλύτερους ποιητές του Ισραήλ, ήταν επίσης συγγραφέας, τραγουδοποιός, δημοσιογράφος και σεναριογράφος κινηματογράφου. Ανήκει στη γενιά των ποιητών του 1948 (της ανεξαρτησίας του Ισραήλ). Τιμήθηκε με το Βραβείο Ισραήλ και με άλλα σημαντικά βραβεία.

Το ποίημα αυτό δημοσιεύθηκε το 1949, τις μέρες

των μαχών, σε συλλογή που περιείχε ποιήματα για τον πόλεμο. Αναφέρεται στην μάχη για την Ιερουσαλήμ, και έφερε τον τίτλο «Ναός στους μαχητές του Μπαμπ ελ Γουάντ» – δηλαδή ο ποιητής προτίμησε να χρησιμοποιήσει την αραβική ονομασία της βιβλικής Πύλης της Φάραγγος. Το ποίημα εστιάζεται στην αξία της διατήρησης της μνήμης των συντρόφων που έπεσαν στις μάχες της Ιερουσαλήμ. Μελοποιήθηκε και τραγουδήθηκε από πολλούς ερμηνευτές.

[Αναδημοσίευση από τη λογοτεχνική επιθεώρηση *Athens Review of Books*, τ. 93, Μάρτιος 2018].

Υποδοχή της Ισραηλινής λογοτεχνίας στην Ελλάδα

Της ΜΑΓΚΥΣ ΚΟΕΝ

ΣΗΜΕΡΑ Ο ΕΛΛΗΝΑΣ ΕΠΙΣΚΕΠΤΗΣ ενός βιβλιοπωλείου μπορεί να βρει στα ράφια του έναν αρκετά μεγάλο αριθμό έργων Ισραηλινής λογοτεχνίας, δίπλα σε άλλα βιβλία που περιστρέφονται γύρω από τον Ιουδαϊσμό, την Ιστορία του σύγχρονου Ισραήλ ή την Ισραηλινο-Παλαιστινιακή διένεξη.

Συγκεκριμένα έχουν μεταφραστεί στα ελληνικά ογδόντα δύο τίτλοι, με τη μερίδα του λέοντος να κατέχουν τα μυθιστορήματα, με εξήντα εννιά τίτλους, έτσι ώστε αυτή τη στιγμή έχει κανείς την ευκαιρία να έρθει σε επαφή με το έργο σαράντα Ισραηλινών συγγραφέων.

Τα πρώτα δειλά βήματα ξεκίνησαν τη δεκαετία του '90 όταν πρωτοκυκλοφόρησαν, μεταφρασμένα από τα αγγλικά, τα δυο μυθιστορήματα του Άμος Οζ, *Το μαύρο κουτί* και *Η γυναίκα που γνώρισα* (και τα δυο από τις εκδόσεις Ψυχογιός).

Με την πάροδο του χρόνου, χάρη σε μια αλλαγή στη νοοτροπία στον τομέα του πολιτισμού γενικότερα, και στην αγορά του βιβλίου ειδικότερα, κυρίως με την στροφή σημαντικών εκδοτικών οίκων στις λεγόμενες περιφερειακές λογοτεχνίες, αλλά και την εμφάνιση μεταφραστών ικανών να μεταφράσουν απευθείας από την εβραϊκή γλώσσα, η παρουσίαση Ισραηλινών συγγραφέων πρώτης γραμμής θα γίνει με πολύ πιο συστηματικό τρόπο, ανοίγοντας έτσι ένα παράθυρο για το ελληνικό κοινό στην Ισραηλινή λογοτεχνία, που έως τώρα ήταν σχεδόν *terra incognita*.

Δεν θα πρέπει επίσης να παραλείψουμε να αναφέρουμε τις προσπάθειες και τις εξαιρετικά επιτυχημένες πρωτοβουλίες που πάρθηκαν από την Ισραηλινή πρεσβεία την περίοδο 2004-2007, σε συνεργασία με το Ινστιτούτο για τη Μετάφραση Ισραηλινής Λογοτεχνίας: σε μια προσπάθεια «αναθέρμανσης» των σχέ-

σεων μεταξύ των δύο χωρών, αλλά και με μια αυξημένη ευαισθησία στα πολιτιστικά θέματα, διοργανώθηκαν τέσσερις συναντήσεις μεταξύ Ελλήνων και Ισραηλινών συγγραφέων (στην Καλαμάτα, στο Μιτσπέ Ραμόν, στην Πορταριά, τη Θεσσαλονίκη και στο Κφαρ Γκιλαντί), γεγονός που έφερε σε επαφή εξαιρετικούς Έλληνες και Ισραηλινούς συγγραφείς και ποιητές και ανέδειξε τα κοινά σημεία και τις κοινές αξίες των δυο μεσογειακών χωρών.

Με το ενδιαφέρον για την Ισραηλινή λογοτεχνία να παραμένει αμείωτο και τη λίστα των μεταφρασμένων Ισραηλινών συγγραφέων συνεχώς να εμπλουτίζεται, το 2014 η Διεθνής Έκθεση Βιβλίου Θεσσαλονίκης επέλεξε το Ισραήλ ως τιμώμενη χώρα, δίνοντας την ευκαιρία στο βιβλιόφιλο κοινό να παρακολουθήσει ενδιαφέρουσες συζητήσεις με συγγραφείς, ποιητές, ιστορικούς, πανεπιστημιακούς κ.τ.λ. των δυο χωρών γύρω από ένα ευρύτατο φάσμα θεμάτων. Αναφέρω ενδεικτικά θέματα όπως: *Η Λογοτεχνία σε καιρούς κρίσης, Νέες προκλήσεις και προοπτικές στην ανατολική Μεσόγειο, Η δυναμική των ελληνοϊσραηλινών σχέσεων, Αναλογιζόμενοι το Ολοκαύτωμα*.

Επίσης, με την ευκαιρία συμπλήρωσης εβδομήντα χρόνων από την ίδρυση του Κράτους του Ισραήλ το σπουδαίο λογοτεχνικό περιοδικό «Νέα Εστία», στο τεύχος του Μαρτίου 2018, συμπεριέλαβε στην ύλη του ένα εκτενές αφιέρωμα αναφορικά με την Ισραηλινή ιστορία και κουλτούρα, με άρθρα γύρω από το θέατρο και τη σύγχρονη Ισραηλινή πεζογραφία και ποίηση.

Θα πρέπει να πούμε πως η εισαγωγή του ελληνικού αναγνωστικού κοινού στην Ισραηλινή λογοτεχνία έγινε από την «βασιλική οδό», καθώς οι πρώτοι συγγραφείς που μεταφράστηκαν στην ελληνική γλώσσα αναφέρομαι στους **Άμος Οζ**, **Α. Β. Γεοσούα**, και **Νταβίντ Γκρόσμαν**- οι οποίοι λειτούργησαν κατά κάποιον

τρόπο σαν ένα είδος πρεσβευτών της πατρίδας τους, έχουν να επιδείξουν ένα έργο που μέσα από την ποικιλία και το εύρος της θεματικής του, ξεπερνάει κατά πολύ τα πλαίσια της Ισραηλινής εμπειρίας και γίνεται οικουμενικό.

Χωρίς να κάνουμε διεξοδική ανάλυση των έργων τους, στα στενά πλαίσια αυτού του άρθρου, αξίζει να σταθούμε σε κάποια από τα μυθιστορήματά τους.

Ο **Άμος Οζ**, στο αριστουργηματικό *Ιστορία αγάπης και σκότους* θα χαράξει με τρόπο συγκινητικό και ανεξίτηλο στη μνήμη μας τη γέννηση της πατρίδας του, κάτω από τη σκιά της τραγικής αυτοχειρίας της μητέρας του, ενώ στο μυθιστόρημά του *Ιούδας* θα ερευνήσει την έννοια της προδοσίας και θα προσπαθήσει να απαντήσει στο ερώτημα πώς ο Εβραίος Ιούδας, ο μαθητής του Χριστού, έγινε το σύμβολο των απανταχού αντισημιτών.

Ο **Α. Β. Γεοσούα**, στο *Ο Κύριος Μάνι*, στο *Ταξίδι στο τέλος της χιλιετίας*, και αργότερα στη *Ρετροσπεκτίβα* θα ερευνήσει τις σεφαραδίτικες ρίζες του, αλλά και τα δίπολα *Ανατολή/Δύση*, *Βοράς/Νότος*, που διαμόρφωσαν στερεότυπα, σηματοδότησαν διχαστικές πολιτισμικές διαφορές, και ταλανίζουν ακόμα και σήμερα την Ισραηλινή κοινωνία.

Ο **Νταβίντ Γκρόσμαν**, στο τραγικά προφητικό για τον ίδιο μετά τον χαμό του γιου του, *Ως το τέλος της γης* θα βάλει την κεντρική ηρωίδα, μια μάνα, να διηγείται πυρετικά την ιστορία του γιου της που φεύγει για τον πόλεμο, για να ξορκίσει τους φόβους της, και για να τον προστατέψει με τη δύναμη των λέξεων, υπογράφοντας έτσι ένα βαθιά αντιπολεμικό έργο.

Θα πρέπει να πούμε ότι πέρα από την αδιαμφισβήτητη αξία της πεζογραφίας τους, πέρα από τις πάμπολλες διακρίσεις και τα βραβεία με τα οποία έχουν τιμηθεί στην πατρίδα τους και διεθνώς, οι τρεις αυτοί

πεζογράφοι είναι ταυτόχρονα και εξαιρετικά σημαντικοί διανοούμενοι, βρίσκονται συνεχώς στο προσκήνιο με τα δοκίμια, τα άρθρα και τις δημόσιες παρεμβάσεις τους, όπου διατυπώνουν με παρρησία τις θέσεις τους, ασκούν κριτική στην πολιτική της πατρίδας τους και ευθύς εξαρχής έχουν δηλώσει την βαθιά προσήλωσή τους στην ειρηνική διευθέτηση της Ισραηλινο-Παλαιστινιακής διένεξης.

Ένας άλλος, εξίσου σπουδαίος συγγραφέας, που κατέχει μια ξεχωριστή θέση στην Ισραηλινή λογοτεχνική σκηνή είναι ο **Ααρών Άπελφελντ**. Ο Άπελφελντ συνιστά μια ιδιαίτερη περίπτωση Ισραηλινού συγγραφέα, εφόσον αφιέρωσε όλο του το έργο στην τραυματική εμπειρία της Σοά. Στα μυθιστορήματά του, όπως το *Ιστορία μιας ζωής, Μπάντενχαϊμ 1939*, ή *Απρόσμενη αγάπη*, θα δώσει φωνή σε έναν κόσμο που χάθηκε και ζούσε μόνο μέσα στην καρδιά των επιζώντων που είχαν μεταναστεύσει στο Ισραήλ.

Ο **Γιοράμ Κανιούκ**, στο μυθιστόρημά του *1948* θα μιλήσει για τη φρίκη και την αγριότητα του πολέμου μέσα από την αφήγηση ενός εφήβου στον πόλεμο της Ανεξαρτησίας. Η **Ντορίτ Ραμπινιάν** θα αποκαλύψει τη ζωή και τις παραδόσεις των Εβραίων με καταγωγή από την Βόρειο Αφρική και τη Μέση Ανατολή και θα περιγράψει τα κοινωνικό-πολιτιστικά προβλήματα και τις διακρίσεις προς τους μετανάστες και τους απογόνους τους. Ο **Αντόν Σαμάς**, ο πρώτος Άραβας που επέλεξε να γράψει ένα μυθιστόρημα στην εβραϊκή γλώσσα, στο *Αραμπέσκ* θα γράψει για τους χριστιανούς της Παλαιστίνης εγειρόντας θέματα γλωσσικής, εθνικής και θρησκευτικής ταυτότητας. Οι συγγραφείς της νεώτερης γενιάς, **Έτγκαρ Κέρετ** και **Όρλυ Κάστελ Μπλουμ**, εφευρετικοί, διορατικοί και ρηξικέλευθοι, κάτω από μια επίφαση ελαφρότητας και ανεμελιάς θα μας αποκαλύψουν τους φόβους και τις αγωνίες τους

μπροστά στα σοβαρά προβλήματα επιβίωσης της πατρίδας τους. Όπως θα πει άλλωστε ο Έτγκαρ Κέρετ: «Ο τρόπος που προσεγγίζω τα σοβαρά θέματα -τη Σοά, το Ισραήλ, τη θρησκεία- είναι διαφορετικός, γιατί θέλω να αναδείξω το αμφίσημο, το περίπλοκο. Θέλω ακόμα να δείξω ότι και τα καθημερινά ζητήματα είναι εξ' ίσου σοβαρά. Εξάλλου, πιστεύω ότι υπάρχει στην ανθρωπινή κατάσταση κάτι παραπάνω απ' ό,τι φανταζόμαστε. Και οι ήρωές μου δεν είναι διατεθειμένοι να το αφήσουν να περάσει απαρατήρητο ή να το εκχωρήσουν».

Η Αλόνα Κίμχι, η Τσουρούγια Σαλέβ και ο Εσκόλ Νεβό θα καταπιαστούν με θέματα κοινωνικά, ψυχολογικά, ή θέματα συζυγικών σχέσεων σε μια προσπάθεια να γυρίσουν την πλάτη στη φλέγουσα επικαιρότητα, ενώ η Μπάτσα Γκουρ, ο Αλόν Χιλού και ο Γιαΐρ Λαπίντ με τα αστυνομικά τους μυθιστορήματα

θα εξοικειώσουν τον Έλληνα αναγνώστη με μια άλλη πλευρά της Ισραηλινής πραγματικότητας.

Αν και είναι προφανές πως υπάρχουν ακόμα πολλοί Ισραηλινοί συγγραφείς παλαιότερων και νεότερων γενεών το έργο των οποίων αξίζει να γίνει γνωστό στο ελληνικό αναγνωστικό κοινό, καθένας από τους συγγραφείς που προαναφέραμε προσθέτει μια ψηφίδα στο μωσαϊκό που αποτελεί η Ισραηλινή λογοτεχνία. Μια λογοτε-

χνία δυναμική και πολυδιάστατη που καθρεφτίζει την περίπλοκη Ισραηλινή πραγματικότητα.

Η λογοτεχνία, σύμφωνα με τον μεγάλο συγγραφέα και πολιτικό στοχαστή της περιόδου της Haskalah, Αχάντ Αάμ (Ahad Ha'am), έχει τη δύναμη να βοηθήσει έναν λαό να αποκτήσει συνείδηση του εαυτού του. Στην περίπτωση της μεταφρασμένης Ισραηλινής λογοτεχνίας, αυτή αποκτά και έναν επιπλέον σημαντικό ρόλο: βοηθά στο να γίνουν κατανοητά, όχι μόνο με τη λογική μα και με ενσυναίσθηση, τα περίπλοκα προβλήματα και τα σοβαρά ηθικά διλήμματα που αντιμετωπίζει ένα σχετικά νεοσύστατο κράτος όπως το Ισραήλ, ιδίως όταν αυτό από την ίδρυση του μέχρι τις μέρες μας βρίσκεται σχεδόν διαρκώς σε εμπόλεμη κατάσταση. Όποιος έχει διαβάσει με ανοιχτό μυαλό, έστω και ένα μυθιστόρημα του Άπελφελντ, του Οζ, του Γεοσούα ή του Γκρόσμαν δεν μπορεί πλέον να βλέπει και να σκέφτεται την κατάσταση μέσα από απλουστευτικά μανιχαϊστική σκοπιά ούτε να στηρίζει την κρίση του πάνω σε στερεότυπα και προκαταλήψεις. Έστω για μια στιγμή θα μπορέσει να μπει μέσα στο «πετσί του Άλλου».

Όπως θα πει ο Νταβίντ Γκρόσμαν στο *Γράφοντας στο σκοτάδι*:

«Μου είναι δύσκολο να πιστέψω πως η λογοτεχνία μπορεί να αλλάξει τον κόσμο.[...] (Ωστόσο) η λογοτεχνία, όταν είναι αυθεντική, μπορεί να μας κάνει κοινωνούς της μοίρας άλλων ανθρώπων, μακρινών και ξένων. Μπορεί να μας κάνει να νιώσουμε άλλοτε κατάπληξη που καταφέραμε, με νύχια και με δόντια, να αποφύγουμε τη μοίρα τους, κι άλλοτε λύπη που δεν σταθήκαμε ικανοί να τους προσεγγίσουμε περισσότερο και να τους αγγίξουμε. Δεν εννοώ πως αυτό το συναίσθημα θα γίνει ακαριαία το έναυσμα για οποιαδήποτε είδους δράση, σίγουρα όμως χωρίς αυτό καμία πράξη συμπόνιας, ηθικής δέσμευσης ή αμοιβαίας ευθύνης δεν είναι δυνατή».

* Η Μάγκυ Κοέν είναι βραβευμένη μεταφράστρια έργων της Ισραηλινής λογοτεχνίας.

Η Ανεξαρτησία του Ισραήλ μέσα από τα μάτια του ΑΜΟΣ ΟΖ στην «ΙΣΤΟΡΙΑ ΑΓΑΠΗΣ και ΣΚΟΤΟΥΣ»

29 Νοεμβρίου 1947. Ψηφοφορία στον ΟΗΕ

ΜΕΤΑ ΤΑ ΜΕ-
ΣΑΝΥΧΤΑ,
λίγο πριν
τελειώσει
η ψηφοφορία, ξύπνησα. Το κρεβάτι μου ήταν κάτω από το παράθυρο που έβλεπε στο δρόμο, και δεν είχα παρά να σηκωθώ, να σταθώ στα γόνατα και να κοιτάξω από τις χαραμάδες των παντζουριών.

Έτρεμα. Σαν μέσα σε ένα εφιαλτικό όνειρο, στέκονταν στριμωγμένες, σιωπηλές και ακίνητες, κάτω από το φως των φαναριών του δρόμου, στην αυλή μας, και στις γειτονικές αυλές, στα πεζοδρόμια, στο δρόμο, άπειρες στητές σκιές, σαν μια πελώρια συγκέντρωση από ασάλευτα φαντάσματα μέσα σ' εκείνο το χλομό φως, πάνω σε όλα τα μπαλκόνια, εκατοντάδες άνδρες και γυναίκες και ούτε το παραμικρό θρόισμα, γείτονες και γνωστοί και ξένοι, άλλοι με τις πιτζάμες, άλλοι με σακάκια και γραβάτες, εδώ και κει μερικοί άνδρες με ρεπούμπλικες ή κασκέτα. Γυναίκες με ακάλυπτα κεφάλια και άλλες με ρόμπες και κεφαλομάντιλα, στους ώμους πολλών ήταν καβάλα κοιμισμένα παιδιά, αλλού πάλι, κάπου στο βάθος του πλήθους μια γριά καθισμένη σε ένα σκαμνάκι ή ένας υπερήλικος που τον είχαν κουβαλήσει έξω στο δρόμο με την καρέκλα του. Όλη αυτή η κοσμοσυρροή λες και είχε πετρώσει εκεί, μέσα στην τρομακτική νυχτερινή σιωπή, σαν να μην ήταν αληθινοί άνθρωποι, αλλά εκατοντάδες σκούρες σιλουέτες ζωγραφισμένες πάνω στον καμβά του σκοταδιού που τρεμόσβηνε. Σαν να είχαν όλοι πεθάνει όρθιοι. Ούτε λαλιά, ούτε βήχας, ούτε μια πατημασιά.

Κουνούπι δεν βούιζε εκεί. Μόνο η βαθιά και τραχιά φωνή του Αμερικανού εκφωνητή που ξεσπούσε από το ραδιόφωνο στη διαπασών και τράνταζε τον νυχτερινό αέρα, ή ίσως να ήταν η φωνή του Οσβάλντο Αράνια από τη Βραζιλία, του προέδρου της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ. Το ένα μετά το άλλο, διάβαζε τα ονόματα των τελευταίων κρατών στη λίστα, σύμφωνα με την αγγλική αλφάβητο, κι αμέσως επανερχόταν και βροντοφώναζε στο μικρόφωνο τις απαντήσεις των εκπροσώπων τους. Γιουνάιτεντ Κίνγκντομ: άμπστενς. Γιούνιον οφ Σοβιέτ Σοσιαλιστ Ρεπάμπλικς: γιες. Γιουνάιτεντ Στέιτς: γιες. Ουρουγουάι: ναι. Βενετσουέλα: ναι. Υεμένη: όχι. Γιουγκοσλαβία: απέχει.

Ύστερα η φωνή κόπηκε μεμιάς. Και ξαφνικά μια σιωπή από άλλους κόσμους κατέβηκε και πάγωσε όλο το θέαμα, μια σιωπή τρομακτική, καταστροφική, μια σιωπή άπειρων ανθρώπων με κομμένη την ανάσα, που σαν αυτή δεν άκουσα ποτέ στη ζωή μου, ούτε πριν από εκείνη τη νύχτα ούτε μετά.

Όσπου η παχιά φωνή, η λίγο βραχνή, ξανάρχισε να τραντάζει τον αέρα μέσα από το ραδιόφωνο και να συνοψίζει με μια τραχιά, στεγνή όμως γεμάτη ευθυμία: τριάντα τρεις υπέρ. Δεκατρείς κατά. Δέκα αποχές και μια χώρα απούσα από την ψηφοφορία. Η πρόταση εγκρίνεται.

Και με τα λόγια αυτά, η φωνή του απορροφήθηκε από ένα βρυχηθμό που ξέσπασε μέσα από το ραδιόφωνο, ξεχείλισε και ξεχύθηκε από τους εξώστες της αίθουσας του Λέικ Σαξές που ξεσάλωναν από χαρά, και μετά από δυο τρία ακόμα δευτερόλεπτα σαστιμάρας, μισάνοιχτων σαν από δίψα χειλιών και ορθάνοιχτων ματιών, στον απόμακρο δρόμο μας, στις παρυφές της συνοικίας Κέρεμ Αβραάμ στη βόρεια Ιερουσαλήμ, ξέσπασε μεμιάς η πρώτη τρομερή κραυγή, που έσκιζε το σκοτάδι και τα κτήρια και τα δέν-

δρα, και διαπέρασε τον εαυτό της, μια κραυγή που δεν ήταν χαράς, που δεν έμοιαζε καθόλου με τις φωνές του πλήθους στα γήπεδα, δεν έμοιαζε με κανένα ξέσπασμα συνεπαρμένου όχλου, ήταν μάλλον σαν ένα ουρλιαχτό φρίκης και τρόμου, μια κραυγή καταστροφής, ένα ξεφωνητό που τράνταζε τις πέτρες, που πάγωνε το αίμα, λες και σε όλους τους νεκρούς, εκείνους που είχαν σκοτωθεί και εκείνους που θα σκοτώνονταν στο μέλλον, είχε παραχωρηθεί εκείνη τη στιγμή ένα βάθρο κραυγής, που αμέσως παρακάμφθηκε και ήδη μέσα σε μια στιγμή αντικατέστησαν την πρώτη κραυγή φρίκης και καταστροφής άπειρες κραυγές χαράς και ένα μείγμα γιορταστικών αλαλαγμών και «ο λαός του Ισραήλ ζει!» κάποιος προσπάθησε μάταια να αρχίσει να τραγουδάει τον εθνικό ύμνο και γυναικείες στριγκλιές και χειροκροτήματα και «εδώ στην ποθητή των πατέρων μας γη», και όλο το πλήθος άρχισε να κινείται σιγά σιγά γύρω από τον εαυτό του λες και ανακατευόταν ολόκληρο σε μια τεράστια μπετονιέρα και δεν υπήρχαν πια όρια ανάμεσα στο απαγορεύεται και το επιτρέπεται. Έτσι και εγώ πήδηξα μέσα στο παντελόνι μου αγνοώντας την μπλούζα και το πουλόβερ και εκτοξεύτηκα με ένα άλμα έξω από την πόρτα μας, ενώ τα χέρια κάποιου γείτονα ή ξένου με σήκωναν για να μη με ποδοπατήσουν και με μετέφεραν παραπέρα, πετώντας με από χέρι σε χέρι, μέχρι που προσγειώθηκα στους ώμους του πατέρα μου δίπλα στην πόρτα της αυλής μας: ο πατέρας μου και η μητέρα μου στέκονταν εκεί αγκαλιασμένοι και κρατώντας σφιχτά ο ένας τον άλλον σαν δυο παιδιά χαμένα στο δάσος, όπως δεν τους είχα δει ποτέ πριν από κείνη τη νύχτα ούτε θα τους έβλεπα μετά, κι εγώ βρέθηκα για μια στιγμή ανάμεσά τους στη μέση της αγκαλιάς τους και ύστερα από μια στιγμή βρέθηκα πάλι στους ώμους του μπαμπά και εκείνος, ο τόσο ευγενικός και μορφωμένος, στεκόταν εκεί και φώναζε με όλη του τη δύναμη, όχι λέξεις ούτε λογοπαίγνια, όχι σιωνιστικά συνθήματα, ούτε κραυγές χαράς, αλλά ένα ουρλιαχτό μακρόσυρτο, γυμνό, όπως πριν εφεύρουν τις λέξεις.

ΑΛΛΟΙ ΕΚΕΙ ΗΔΗ ΤΡΑΓΟΥΔΟΥΣΑΝ, όλο το πλήθος τραγουδούσε, «πιστέψτε θε να'ρθει η ώρα», ή «εδώ στην ποθητή των πατέρων μας γη, Σιών της καρδιάς μου γη», ή «στα βουνά, στα βουνά ανατέλλει το φως μας», ή «από τη Μετούλα ως το Νέγκεβ», ο πατέρας μου όμως που δεν ήξερε να τραγουδάει, ίσως πάλι και να μην ήξερε καν τα λόγια εκείνων των τραγουδιών, δεν σώπασε ούτε στιγμή αλλά συνέχιζε μ' εκείνη τη μακρόσυρτη κραυγή, μέχρι εκεί που του επέτρεπαν τα πνευμόνια του αααααααααααα, και όταν του τέλειωσε ο αέρας πήρε άλλον, σαν να πνιγόταν, και συνέχισε να φωνάζει, αυτός ο άνθρωπος, που ήθελε να γίνει διάσημος καθηγητής και το άξιζε, τώρα ήταν όλος ένα αααααααααααα. Και είδα ξαφνιασμένος την παλάμη της μητέρας μου να του χαϊδεύει το ιδρωμένο κεφάλι και το σβέρκο και αμέσως ένιωσα το χέρι της και στην πλάτη μου γιατί κι εγώ ίσως ασυνείδητα είχα αρχίσει και βοηθούσα τον πατέρα μου στις κραυγές του, και το χέρι της μητέρας μου χαϊδεύει και ξαναχαϊδεύει τους δυο μας, ίσως καλμάροντάς μας ίσως όχι, ίσως ούτε καν καλμάροντάς μας, ίσως από τα βάθη της να προσπαθούσε και εκείνη να συμμετάσχει μαζί του και μαζί μου στις φωνές μας, μαζί με όλο το δρόμο και με όλη τη γειτονιά και με όλη την πόλη και με όλη τη χώρα, η θλιμμένη μητέρα μου αυτή τη φορά έβαζε τα δυνατά της να συμμετάσχει (όχι, σίγουρα όχι όλη η πόλη, αλλά όλες οι εβραϊκές συνοικίες, επειδή στο Σεχ Τζεράχ και στον Καταμόνα και στην Μπάκα και στην Ταλμπίε σίγουρα μας άκουσαν εκείνη τη νύχτα και τυλίχτηκαν σε μια σιωπή που μπορεί να έμοιαζε πολύ με την τρομερή σιωπή που απλωνόταν σε όλες τις εβραϊκές συνοικίες πριν ανακοινωθούν τα αποτελέσματα της ψηφοφορίας. Στο σπίτι του Σιλουάνι στο Σεχ Τζεράχ και στο σπίτι των γονιών της Αϊσα στην Ταλμπίε και στο σπίτι του άνδρα από το μαγαζί των γυναικείων ρούχων, εκείνου του αγαπητού Τζεπέτο με τις βαριές σακούλες δακρύων κάτω από τα καλοσυνάτα μάτια, στα σπίτια τους εκείνη τη νύχτα δεν χαίρονταν. Άκουγαν τις επευφημίες από τους εβραϊκούς δρόμους, ίσως να κάθονταν στα παράθυρα να δουν τα λίγα πυροτεχνήματα χαράς που έσπαγαν το

σκοτάδι του ουρανού, σούφρωναν τα χείλια τους και σώπαιναν. Ακόμα και οι παπαγάλοι είχαν σωπάσει. Όπως σώπαινε το σιντριβάνι της στέρνας του κήπου. Παρότι ούτε ο Καταμόνας, ούτε η Ταλμπιέ, ούτε η Μπάκα ήξεραν και δεν μπορούσαν ακόμα να ξέρουν ότι σε πέντε μήνες θα έπεφταν άδειες και ακέραιες στα χέρια των Εβραίων, και σε όλα τα αψιδωτά σπίτια τα χτισμένα με κοκκινωπή πέτρα και τις βίλες τις πλούσιες σε γείσα και τόξα θα έρχονταν να εγκατασταθούν καινούργιοι άνθρωποι).

Η ημέρα της ανεξαρτησίας 14 Μαΐου 1948

ΤΑ ΜΕΣΑΝΥΧΤΑ ΜΕΤΑΞΥ Παρασκευής 14 Μαΐου 1948 και Σαββάτου 15 Μαΐου, ύστερα από τριάντα χρόνια αγγλικής Εντολής, ιδρύθηκε το κράτος που τη γέννησή του είχε κηρύξει ο Νταβίντ Μπεν-Γκουριόν στο Τελ-Αβίβ μερικές ώρες πριν. Ύστερα από ένα διάλειμμα χιλίων εννιακοσίων χρόνων περίπου, είπε ο θείος Γιοσέφ, έχουμε εκ νέου μια ανεξάρτητη εβραϊκή κυβέρνηση. Όμως τα μεσάνυχτα και ένα λεπτό, χωρίς καν να κηρύξουν πόλεμο, εισέβαλαν στο Ισραήλ φάλαγγες των δυνάμεων πεζικού, πυροβολικού και τεθωρακισμένων των αραβικών στρατιωτικών δυνάμεων: η Αίγυπτος από το νότο, η Υπεριορδανία και το Ιράκ από την ανατολή, ο Λίβανος και η Συρία από το βορρά. Το Σάββατο το πρωί αιγυπτιακά αεροπλάνα βομβάρδισαν το Τελ-Αβίβ. Η αραβική λεγεώνα, ο βρετανικός κατά το ήμισυ στρατός του βασιλείου της Υπεριορδανίας, καθώς και τακτικές ιρακινές δυνάμεις, και λόχοι οπλισμένων μουσουλμάνων εθελοντών που είχαν έρθει από διάφορες χώρες είχαν πράγματι προσκληθεί από την αγγλική κυβέρνηση να καταλάβουν θέσεις κλειδιά στη χώρα, πολλές εβδομάδες πριν από την τυπική λήξη της αγγλικής Εντολής.

Γύρω μας έσφιγγε ο κλοιός: η υπεριορδανική λεγεώνα κατέλαβε την Παλιά Πόλη, απέκλεισε με μεγάλες δυνάμεις τον δρόμο προς το Τελ-Αβίβ και την παράκτια πεδιάδα, πήρε τον έλεγχο των αραβικών συνοικιών, έστησε θέσεις πυροβολικού στις βουνοπλαγιές γύρω από την Ιερουσαλήμ, κι άρχισε ένα μαζικό βομβαρδισμό με μονάδικό σκοπό να πολλαπλασιάσει

τις απώλειες στον κουρασμένο και πεινασμένο άμαχο πληθυσμό, να σπάσει το ηθικό του και να τον αναγκάσει να παραδοθεί: υπό την προστασία του Λονδίνου ο βασιλιάς Αμπντάλα θεωρούσε ήδη τον εαυτό του βασιλιά της Ιερουσαλήμ. Τις συστοιχίες πυροβόλων της λεγεώνας τις διοικούσαν Βρετανοί αξιωματικοί πυροβολικού.

Ακριβώς εκείνη τη στιγμή, οι εμπροσθοφυλάκες του αιγυπτιακού στρατού έφτασαν μέχρι τα νότια προάστια της Ιερουσαλήμ και επιτέθηκαν εναντίον του κιμπούτς Ραμάτ Ραχέλ, που πέρασε δυο φορές από χέρι σε χέρι. Αιγυπτιακά αεροπλάνα βομβάρδισαν την Ιερουσαλήμ με καταιγισμό πυρός και κατέστρεψαν, μεταξύ άλλων, το γηροκομείο στη συνοικία Ρομέμα, πολύ κοντά στο σπίτι μας. Το αιγυπτιακό πυροβολικό συνέπραξε με τα κανόνια της Υπεριορδανίας στους βομβαρδισμούς άμαχου πληθυσμού: από ένα ύψωμα κοντά στο μοναστήρι του προφήτη Ηλία οι Αιγύπτιοι βομβάρδισαν την Ιερουσαλήμ με οβίδες 4.2 ιντσών. Οι βόμβες προσγειώνονταν στις εβραϊκές συνοικίες με ρυθμό μια ανά δυο λεπτά, ενώ οι ακατάπαυστες ριπές των πολυβόλων έκαναν το γύρο στους δρόμους της Ιερουσαλήμ. Η Γκέρτα Γκατ, η νταντάπιανίστρια, που ανέδιδε πάντα οσμή υγρού μάλλινου ρούχου και σαπουνιού μπουγάδας, η θεία Γκέρτα, που με έσερνε μαζί της σε μαγαζιά γυναικείων ενδυμάτων, και του μπαμπά του άρεσε να στιχουργεί προς τιμήν της σκωπτικούς στίχους («αλήθεια / δεν είναι αμαρτία / λίγο με την Γκέρτα / να ερωτοτροπείς...»), βγήκε ένα πρωί στο μπαλκόνι για να κρεμάσει την μπουγάδα. Μια σφαίρα Ιορδανού ελεύθερου σκοπευτή μπήκε, έτσι είπαν, από το αυτί της και βγήκε από το μάτι. Η Τσιπόρα Γιανάι, η Πίρι, η ντροπαλή φίλη της μαμάς μου που έμενε στην οδό Τσφάνια, κατέβηκε για μια στιγμή να φέρει το σφουγγαρόπανο και τον κουβά και σκοτώθηκε επιτόπου από βόμβα που έπεσε κατευθείαν επάνω της.

[Αναδημοσίευση με την ευγενική άδεια του εκδότη από το βιβλίο του Αμος Οζ «Ιστορία αγάπης και σκότους», μετφ. Ιακ. Σιμπή, θεώρηση μετάφρασης - επίμετρο Μάγκυ Κοέν, Καστανιώτης 2004].

Ο Κινηματογράφος του Ισραήλ

Του ΙΩΝΑ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗ

Ο ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ είναι μια διεθνής γλώσσα. Μέσω εικόνων, μιλάει για ανθρώπινες εμπειρίες και συναισθήματα, εκφράζει δημιουργικές ιδέες. Η γλώσσα των Ισραηλινών κινηματογραφιστών αποτυπώνει προσωπικές ματιές πάνω σε μια δυναμική χώρα και μια κοινωνία σε διαρκή εξέλιξη. Αναδεικνύει επίσης έμμεσα την πολιτισμική, κοινωνική και πολιτική πολυμορφία της ισραηλινής κοινωνίας. Παρά τα ιδιαίτερα προβλήματα που αντιμετωπίζει το Ισραήλ, ή ίσως και εξαιτίας αυτών, η σύγχρονη κινηματογραφική παραγωγή του έχει σήμερα παγκόσμια απήχηση.

Οι πρώτες κινηματογραφικές εικόνες που αποτυπώνει ο φακός στη Γη του Ισραήλ αποτελούν τεκμηρίωση ιστορικών στιγμών και της νέας σιωνιστικής πραγματικότητας. Πρώτος κινηματογραφιστής μπορεί να θεωρηθεί ο Yaakov Ben-Dov, που ήρθε από τη Ρωσία με την κάμερά του και κατέγραψε την είσοδο του στρατηγού Allenby στην Ιερουσαλήμ, τον Δεκέμβριο 1917, όπως επίσης και καθημερινές σκηνές στους αγροτικούς οικισμούς.

Οι ιδρυτές όμως της ισραηλινής κινηματογραφικής βιομηχανίας είναι ο Natan Axelrod, οποίος ίδρυσε το 1927 την εταιρεία Moledet (Πατρίδα), και ο πολυτάλαντος Baruch Agadati, που ίδρυσε με τον αδελφό του την Aga Films (1929). Οι κινηματογραφιστές τους δεν περιορίζονται σε ταινίες με θέμα τη ζωή στους εβραϊκούς οικισμούς, αλλά γρήγορα επεκτείνονται για να καλύψουν τις ανάγκες μιας σύγχρονης κοινωνίας, γυρίζοντας επίκαιρα και διαφημίσεις. Η πρώιμη παραγωγή αυτών των εταιρειών αποτελεί έναν αρχαιακό θησαυρό για την ιστορία του Ισραήλ. Ο Baruch Agadati θα γυρίσει μάλιστα και την πρώτη ταινία κινουμένων σχεδίων, τις *Περι-*

πέτειες του Γκάντι Μπεν Σούσι (1931), διάρκειας μόλις 8 λεπτών. Ο ομώνυμος ήρωας, νεαρός με καταγωγή από την Υεμένη, καταφθάνει στο Τελ Αβίβ σε αναζήτηση δουλειάς και γυναίκας.

Ο *περιπλανώμενος Οντέντ* (1932) είναι η πρώτη ταινία μυθοπλασίας που γυρίστηκε στο Ισραήλ. Ο ονειροπόλος νεαρός Οντέντ χάνει τους φίλους του κατά τη διάρκεια μιας εκδρομής στην Κοιλάδα του Εσδαελών και οι περιπλανήσεις του αποτελούν ευκαιρία να αναδειχθούν τα επιτεύγματα του Σιωνισμού στην περιοχή. Η εμβληματική ταινία όμως αυτής της περιόδου είναι *Αυτή είναι η χώρα* (1935) του Helmar Lerski, η οποία είναι και η πρώτη ταινία μεγάλου μήκους. Η ταινία γυρίστηκε για την 50ή επέτειο της Πρώτης Αλιγιά και υμνεί τα επιτεύγματα του Σιωνισμού, καθώς και τον ηρωισμό των *χαλουτσίμ* (σκαπανέων). Πρόκειται για αισθητικά άρτια ταινία τεκμηρίωσης, η οποία μάλιστα συμμετείχε στο Φεστιβάλ Κινηματογράφου Βενετίας.

Παρότι ο ομιλών κινηματογράφος είχε ήδη εμφανιστεί από το 1929, οι ταινίες είναι ακόμα βωβές, γυρισμένες με χρηματοδότηση σιωνιστικών οργανώσεων. Καθώς πρόκειται για στρατευμένη τέχνη, οι περισσότερες έχουν ιστορική παρά καλλιτεχνική αξία. Το ύφος τους είναι παραλλαγή του σοβιετικού ρεαλισμού, ενώ τα κύρια μοτίβα που αναδεικνύονται είναι η αναγέννηση μιας εγκαταλελειμμένης χώρας και ο Νέος Εβραϊός –ο οποίος, σε αντίθεση με τους αδελφούς του της Διασποράς, είναι δεμένος με τη γη του και την αναζωογονεί.

Τα μοτίβα αυτά παραμένουν κυρίαρχα μέχρι τη δεκαετία του 1960. Η Διασπορά παρουσιάζεται αρνητικά, ενώ οι Άραβες δεν εμφανίζονται ποτέ.

Συνολικά, γυρίστηκαν 16 ταινίες μέχρι την έναρ-

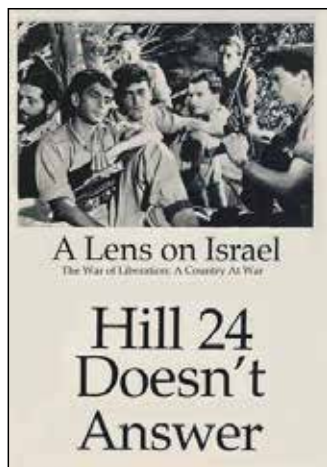

ξη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, καμία κατά τη διάρκεια του και μόλις μία μετά τη λήξη του και πριν την ανακήρυξη του Κράτους. Πρόκειται για την ταινία του Helmar Lerski *Γη* (1947-48), με ήρωα ένα νέο επιζώντα του Ολοκαυτώματος, ο οποίος προσπαθεί να ορθοποδήσει δουλεύοντας τη γη και γνωρίζοντας νέους ανθρώπους στο Χωριό Νεολαίας Ben Shemen. Το υπαρκτό αυτό χωριό ιδρύθηκε ως αγροτικό οικοτροφείο από τον Δρα Siegfried Lehmann, ο οποίος μάλιστα είχε την ιδέα της ταινίας, ώστε να προωθήσει τις παιδαγωγικές μεθόδους του και να συλλέξει πόρους.

ΟΙ ΠΡΩΤΕΣ ΤΑΙΝΙΕΣ

που γυρίζονται μετά την ίδρυση του Κράτους του Ισραήλ έχουν, αναπόφευκτα ίσως, ως θέμα τον Πόλεμο της Ανεξαρτησίας και τον ηρωισμό όσων συμμετείχαν σε αυτόν. Ελάχιστες ταινίες παράγονται μέχρι τα μέσα της δεκαετίας 1950, πριν ιδρυθούν τα στούντιο παραγωγής κινηματογραφικών ταινιών στη Χερτσελία. Το 1954 ψηφίζεται νόμος για τη στήριξη της εγχώριας παραγωγής και την επόμενη χρονιά κάνει

πρεμιέρα στις κινηματογραφικές αίθουσες μια ταινία ορόσημο, *Ο Λόφος 24 δεν απαντά* (1955), του Βρετανού Thorold Dickinson. Η ταινία μεταφέρει τις προσωπικές ιστορίες στρατιωτών που υπερασπίζονται ένα λόφο στρατηγικής σημασίας στο δρόμο προς την Ιερουσαλήμ, κατά τον Πόλεμο της Ανεξαρτησίας. Γυρισμένη στα αγγλικά, ήταν η πρώτη ισραηλινή συμμε-

τοχή σε διεθνές φεστιβάλ κινηματογράφου –συγκεκριμένα στις Κάννες.

Μέχρι τις αρχές της δεκαετίας 1960, η θεματολογία παραμένει βασικά η ίδια (όπως *Στύλος φωτιάς* του Larry Frisch, 1959 και *Ήταν δέκα* του Baruch Diner, 1961). Όμως η ισραηλινή κοινωνία αλλάζει και την απασχολούν πλέον εσωτερικά θέματα, όπως η ένταξη των μεταναστών από τις αραβικές χώρες, οι οποίοι αποτελούν μάλιστα ένα καινούργιο κινηματογραφικό κοινό για τους παραγωγούς. Αλλάζει επίσης και το ύφος. Ο ηρωικός τόνος εγκαταλείπεται και οι πολιτισμικές διαφορές μεταξύ Εβραίων από την Ευρώπη και Εβραίων από τις αραβικές χώρες παρουσιάζονται κυρίως σε κωμωδίες παρεξηγήσεων, τις ιδιαίτερα εμπορικές ταινίες «μπουρέκας». Κλασική του είδους είναι η ταινία *Sallah Shabati* (1964), των Ephraim Kishon και Menachem Golan, με πρωταγωνιστή τον Chaim Topol, που προτάθηκε για Όσκαρ Καλύτερης Ξενόγλωσσης Ταινίας.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΛΛΗ ΠΛΕΥΡΑ, η ταινία *Μια τρύπα στο φεγγάρι* (1965) του Uri Zohar σηματοδοτεί το κίνημα της *Νέας ευαισθησίας* που εμπνέεται από τον ποιητικό ευρωπαϊκό κινηματογράφο, ειδικότερα, από τη γαλλική νουβέλ βαγκ και τον ιταλικό νεορεαλισμό. Και τα δύο είδη συνεχίζουν την πορεία τους κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1970, όμως η κινηματογραφική θεματολογία διευρύνεται. Το εθνικό και το κοινωνικό αφήνει χώρο και για πανανθρώπινες προσωπικές ιστορίες και

υπαρξιακά αδιέξοδα. Παράγονται πλέον όλο και περισσότερες ταινίες. Οι παραγωγές για τον πρόσφατο Πόλεμο των Έξι Ημερών δεν απουσιάζουν, αποτελούν όμως μειοψηφία και σύντομα εκλείπουν. Ξεχωρίζουν το δράμα *Τρεις μέρες κι ένα παιδί* (1967) του Uri Zohar, οι κωμωδίες *Κανάλι Μπλάουμιλχ* (1969) και *Αστυνόμος Αζουλάι* (1970) του Ephraim Kishon, καθώς και οι υποψήφιας για Όσκαρ Καλύτερης Ξενόγλωσσης Ταινίας *Ρόζα σε αγαπώ* (1972) και *Το σπίτι στην οδό Σσελούος* (1973) του Moshe Mizrachi.

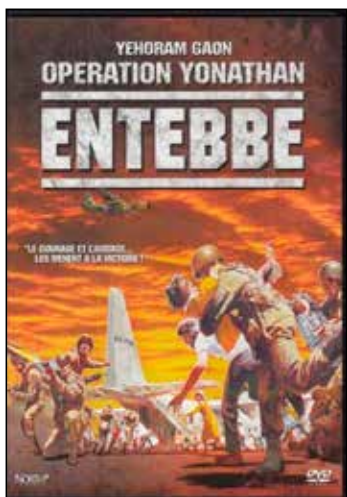
Ο Πόλεμος του Κιπούρ το 1973 είναι τομή για το

Ισραήλ. Η κοινωνία διέρχεται φάση ενδοσκόπησης, μύθοι και πρότυπα γκρεμίζονται και ο κινηματογράφος δεν μένει ανεπηρέαστος. Παρ' όλα αυτά, οι κωμωδίες παραμένουν το εμπορικότερο είδος, είτε αποτυπώνοντας τους νέους προβληματισμούς –όπως η

δημοφιλής κωμωδία *Ματάκηδες* (1972), του Uri Zohar, που τσαλακώνει την εικόνα του σάμπρα, του Εβραίου που γεννήθηκε στο Ισραήλ- είτε όχι, όπως οι ταινίες «μπουρέκας».

Η ταινία *Ο Λόφος Χαλφόν* δεν απαντά (1976) του Assi Dayan, γιου του θρυλικού στρατηγού Μοσέ Νταγιάν, είναι παρωδία της ιδρυτικής ταινίας του ισραηλινού κινηματογράφου *Ο Λόφος 24 δεν απαντά* (1955). Ο κινηματογράφος του Ισραήλ δεν έχει πλέον ανάγκη από

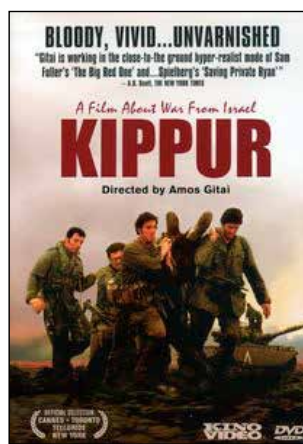

μύθους. Η κινηματογραφική παραγωγή της δεκαετίας 1970 περιλαμβάνει δύο διεθνείς εμπορικές επιτυχίες: *Έντεμπε* (1977) του Menachem Golan και *Γρανίτα από λεμόνι* (1978) του Boaz Davidson. Ένα παράδοξο αυτής της περιόδου είναι το γεγονός ότι, σε αντίθεση με άλλες χώρες, η εξάπλωση της τηλεόρασης δεν προκαλεί μείωση των εισιτηρίων του κινηματογράφου.

Η δεκαετία του 1980 όμως θα δει τη σχετική κάμψη της ισραηλινής κινηματογραφικής βιομηχανίας. Οι κρατικές επιχορηγήσεις μειώνονται, συνεπεία μιας νέας πολιτικής στήριξης του κινηματογράφου που ευνοεί το ποιοτικό σενάριο, το ίδιο και ο αριθμός των εισιτηρίων. Λίγες ταινίες ξεχωρίζουν, αναμέσά τους *Το καλοκαίρι της Αβία* (1988) του Eli Cohen, ταινία που βασίζεται στην αυτοβιογραφία της πρωταγωνίστριάς της, Gila Almagor.

Τα επόμενα χρόνια, η αλλαγή της κρατικής πολιτικής φέρνει σταδιακά καρπούς. Τα προσωπικά θέματα κυριαρχούν, ενώ οι αντιήρωες και το περιθώριο εμφανίζονται στο προσκήνιο. Η μαυρόασπρη ταινία *Η ζωή σύμφωνα με την Agfa* (1991) του Assi Dayan δείχνει ένα ζοφερό Τελ Αβίβ που έχει χάσει

κάθε ιδεαλιστικό σιωνιστικό σημείο αναφοράς. Το *Sh'chur* (1994) του Shmuel Hasfari παρουσιάζει τις δεισιδαιμονίες και τις πρακτικές μαγείας των εβραϊκών κοινοτήτων του Μαρόκου, μέσα από τις αναμνήσεις μιας γυναίκας που έρχεται αντιμέτωπη με την παιδική της ηλικία. Είναι η εποχή που

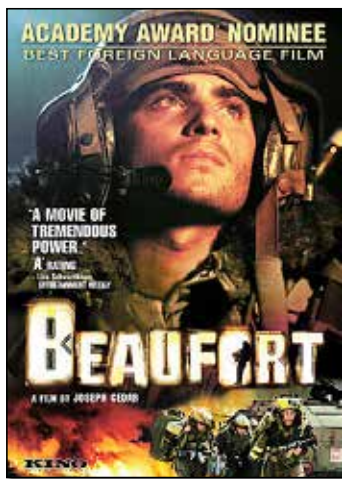

ανατέλλει το άστρο του σκηνοθέτη Amos Gitai, με τις ταινίες του *Kadosh* (1999), με θέμα τις γυναίκες στην κοινότητα των υπερροθόδοξων Εβραίων, και *Κιπούρ* (2000), πολεμικό αυτοβιογραφικό δράμα με θέμα τον ομώνυμο πόλεμο.

Τον 21ο αιώνα, ο ισραηλινός κινηματογράφος

καταξιώνεται διεθνώς. Οι πόροι αυξάνονται, χάρις σε ρύθμιση που ενισχύει τις κινηματογραφικές παραγωγές μέσω χρηματοδότησης από εμπορικούς τηλεοπτικούς σταθμούς. Το κοινό επανακάμπει στις αίθουσες και οι διεθνείς διακρίσεις πολλαπλασιάζονται. Αυτό συμβαίνει ίσως επειδή η θεματολογία των πιο δημοφιλών ταινιών αμφισβητεί ευθέως την παραδοσιακή μεσοαστική ισραηλινή αφήγηση και αφορά όλο και περισσότερους θεατές. Η ηθοποιός και σκηνοθέτις Ronit Elkabetz (*Ένας καθυστερημένος γάμος*, 2001, *Να νυμφευθείς*, 2004, *Πένθος*, 2008, *Διαζύγιο: η δίκη της Βιβιάν Αμσαλέμ*, 2014)

καθιερώνεται ως σταρ στην Ευρώπη. Ο σκηνοθέτης Eytan Fox θίγει το θέμα της ομοφυλοφιλίας στον στρατό στο *Yossi & Jagger* (2002) και της καταδίωξης των εγκληματιών ναζί στο *Περπατώντας στο νερό* (2004). Ο Joseph Cedar γυρίζει δύο ταινίες υποψήφιες για Όσκαρ Καλύτερης Ξενόγλωσσης Ταινίας: *Μποφόρ* (2007), μια (αντι)πολεμική ταινία με θέμα την αποχώρηση των ισραηλινών δυνάμεων από τον νότιο Λίβανο, και *Γράψε λάθος* (2011) που ασχολείται με την ανταγωνιστική σχέση πατέρα-γιου. Δύο

άλλες σημαντικές αντιπολεμικές ταινίες αυτής της περιόδου είναι η πολυβραβευμένη αυτοβιογραφική ταινία animation *Βαλς με τον Μπασίρ* (2008) του Ari Folman και *Λίβανος* (2009) του Samuel Maoz, μια ταινία που διαδρα-

ματίζεται σε ένα τανκ και η οποία κέρδισε τον Χρυσό Λέοντα του Φεστιβάλ Κινηματογράφου Βενετίας.

Τα θέματα με τα οποία καταπιάνεται ο σύγχρονος ισραηλινός κινηματογράφος διευρύνονται συνεχώς. Οι επιζώντες του Ολοκαυτώματος παρουσιάζονται με ευαισθησία μέσω της ματιάς ενός εφήβου στην ταινία *Ο Προξενητής* (2010) του Avi Nesher, ενώ η μαύρη κωμωδία *Αποχαιρετιστήριο πάρτι* (2014) των Tal Granit και Sharon Maymon καταπιάνεται με το θέμα της ευθανασίας. Το αριστοτεχνικό *Φοξτρότ* (2017) του Samuel Maoz, με θέμα τον θάνατο ενός στρατιώτη κατά τη διάρκεια της θητείας του, προκάλεσε θύελλα συζητήσεων, μια απόδειξη για το πόσο ζωντανός είναι ο ισραηλινός κινηματογράφος και πόσο αυθεντικά είναι για την κοινωνία τα ζητήματα που τον απασχολούν. Η κινηματογραφική παραγωγή του Ισραήλ είναι περισσότερο πολυσχιδής παρά ποτέ και αποτελεί τον καθρέ-

φτη μιας κοινωνίας που ξέρει να κοιτάζει τον εαυτό της με ταλέντο, αλλά και με ειλικρίνεια.

* *Ο Ίων Βασιλειάδης είναι Μορφωτικός Ακόλουθος της Πρεσβείας του Ισραήλ στην Αθήνα.*

- Δρ. Μπένης Νατάν: Επιστημονικά και τεχνολογικά επιτεύγματα του Ισραήλ
- Βασίλης Παΐσιος: Η ανάπτυξη των οικονομικών κι εμπορικών σχέσεων Ελλάδας - Ισραήλ
- Αθανάσιος Χ. Παπανδρόπουλος: Πώς το εβραϊκό κράτος κατάφερε να είναι πραγματική οικονομική και στρατιωτική δύναμη, αλλά και η Κοιλιάδα του Πυριτίου της Εγγύς Ανατολής

Επιστημονικά και τεχνολογικά επιτεύγματα του Ισραήλ

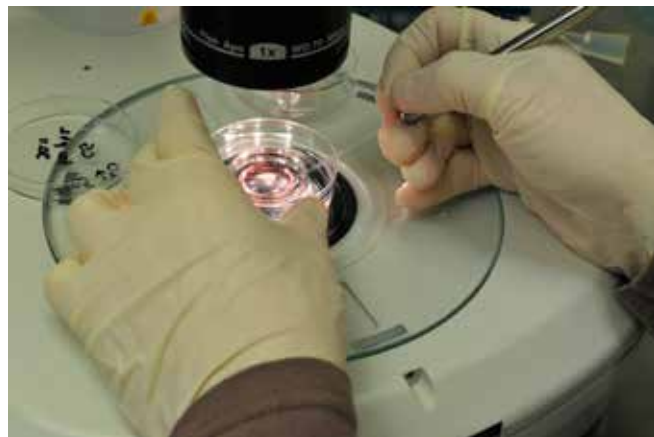
Του Δρος ΜΠΕΝΗ ΝΑΤΑΝ

ΧΩΡΙΣ ΑΜΦΙΒΟΛΙΑ, στα 70 χρόνια της ύπαρξής του σαν κράτος, το Ισραήλ έχει να επιδείξει πολλαπλά επιστημονικά και τεχνολογικά επιτεύγματα. Επιτεύγματα στα Μαθηματικά, στη Χημεία, στη Φυσική, στην Ψυχολογία, στα Οικονομικά, στη Μηχανική, στην Ρομποτική, στα γεωργικά μηχανήματα, στην Ιατρική και Φαρμακευτική, στη Βιολογία, Οπτική, Γενετική, Νανοτεχνολογία, στην Πυραυλική, Αεροδιαστημική, στα αμυντικά συστήματα, στους δορυφόρους. Δεν υπάρχει επιστημονικός κλάδος στον οποίο το Ισραήλ δεν είναι πρωτόπορο. Θα μπορούσα να απαριθμήσω πολλά από τα επιτεύγματα αυτά, θα περιοριστώ σε ορισμένα.

Θα ξεκινήσω με τα βραβεία Νόμπελ στις επιστήμες.

Το 2002, ο Ντανιέλ Κάνεμαν πήρε το Νόμπελ στα Οικονομικά για την επίδραση της ψυχολογίας στη λήψη οικονομικών αποφάσεων.

Το 2004, οι καθηγητές της Ιατρικής σχολής του Τέχνιον, Αβραάμ Έρσκο και Ααρών Τσεχάνοβερ βραβεύτηκαν με το Νόμπελ στη Χημεία για την ανακάλυψη της Ουβικουιτίνης, μιας πρωτεΐνης που προστιθέμενη σε μια άλλη πρωτεΐνη επηρεάζει τη δραστηριότητά της και τη θέση της μέσα στο κύτταρο. Η ανακάλυψη αυτή οδήγησε σε επιτεύγματα στη μάχη εναντίον πολλών ασθενειών.

Το 2005, ο Ρόμπερτ Άουμαν, του Πανεπιστημίου της Ιερουσαλήμ, βραβεύτηκε στα Οικονομικά για την προσφορά του στην Θεωρία των Παιγνίων.

Το 2009, η Άντα Γιονάτ, του Ινστιτούτου Βάιτμαν, έλαβε το Νόμπελ στη Χημεία για την προσφορά της στην έρευνα των ριβοσωμάτων, σωματιδίων στα οποία γίνεται η σύνθεση των πρωτεϊνών.

Το 2011, ο Νταν Σέχτμαν, του Τέχνιον, βραβεύτηκε στη Χημεία για την ανακάλυψη των ημι-κρυστάλλων.

Το 2013, οι Μίχαελ Λέβιτ και Άριε Γουάρσελ (Ισραηλινοί καθηγητές σε αμερικανικά πανεπιστήμια), πήραν το Νόμπελ στη Χημεία για την ανάπτυξη μοντέλων σε σύνθετα χημικά συστήματα.

Τα βραβεία αυτά αποτελούν μια αναγνώριση της προσφοράς του Ισραήλ στις επιστήμες. Η γενική προσφορά του Ισραήλ είναι όμως μεγαλύτερη. Στην Ιατρική πρέπει να αναφέρουμε την ανάπτυξη φαρμάκων όπως το Soraxon, που επιδρά στο ανοσοποιητικό σύστημα, ή το Azilect εναντίον της ασθένειας του Πάρκινσον. Θα δούμε επίσης την κάψουλα ενδοσκοπησης η οποία κινείται μόνη της μέσα στο έντερο στέλνοντας εικόνες. Πολλά συστήματα για τη διάγνωση διαφόρων ασθενειών έχουν αναπτυχθεί από Ισραηλινούς. Η εξέλιξη στην Νανοτεχνολογία οδήγησε σε εφαρμογές στην Ιατρική, π.χ. το uPill™, μια κάψουλα που περιέχει ολόκληρο υπερηχογράφο, είναι αποτέλεσμα ισραηλinoaμερικανικής συνεργασίας. Η έρευνα του Άβι Σρούντερ, καθηγητή του Τέχνιον, ασχολείται με νανοσωματίδια που μπορούν να εισαχθούν στο σώμα, να εντοπίσουν και να καταστρέψουν καρκινικούς όγκους.

ΣΤΗΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗ θα δούμε διάφορους αλγόριθμους, ο πιο γνωστός, ο αλγόριθμος Λέμπελ-Ζιβ, δύο καθηγητών του Τέχνιον, που χρησιμοποιείται παγκοσμίως για την συμπίεση δεδομένων κατά τη μεταφορά και την αποθήκευση. Επίσης, ο κώδικας μετάφρασης Babylon. Αξιοσημείωτο είναι το λογισμικό waze, σύστημα πλοήγησης οχημάτων βασισμένο σε GPS, το οποίο αποτελεί σήμερα το πιο αποτελεσματικό και παγκοσμίως διαδεδομένο σύστημα πλοήγησης. Στους ηλεκτρονικούς υπολογιστές θα συναντήσουμε την Intel που ξεκίνησε στη Χαίφα και παράγει σήμε-

ρα Κεντρικές Μονάδες Επεξεργασίας, μικροελεγκτές και επεξεργαστές για τις μεγαλύτερες εταιρίες ηλεκτρονικών υπολογιστών. Μπορούμε να προσθέσουμε και τις μνήμες USB που ανακαλύφθηκαν από την ισραηλινή M-Systems.

Αξίζει να σημειώσουμε παλαιότερα επιτεύγματα στη γεωργία, κτηνοτροφία και άρδευση από τη δεκαετία του 1960. Το ελεγχόμενο σύστημα άρδευσης με σταγονίδια χρησιμοποιείται σήμερα σ' ολόκληρο τον κόσμο. Τα συστήματα αφαλάτωσης που αναπτύχθηκαν στο Ισραήλ λόγω της λειψυδρίας εφαρμόζονται σε πολλά κράτη, συμπεριλαμβανόμενης της Ελλάδας.

Το Ισραήλ αντιμετωπίζει εξωτερικούς κινδύνους και είναι υποχρεωμένο να διατηρεί αμυντικά συστή-

ματα για την ασφάλειά του. Στο παρελθόν, το Ισραήλ αγόραζε οπλικά συστήματα από την Τσεχοσλοβακία, αργότερα από τη Γαλλία και άλλα ευρωπαϊκά κράτη και τελικά από τις ΗΠΑ. Αλλά μετά το 1967, το Ισραήλ αποφασίσε πως πρέπει να αναπτύξει τα δικά του συστήματα, προσαρμοσμένα στις κλιματικές συνθήκες της περιοχής και επίσης να διατηρεί μια σχετική ανεξαρτησία. Θα δούμε αυτόματα όπλα, όπως το Ούζι, πυραυλικά συστήματα, όπως ο Γκαμπριέλ, ο Πύθων κ.ά. Μετά τον πρώτο Πόλεμο του Κόλπου, το 1991, αποφασίστηκε πως πρέπει να αναπτυχθούν αμυντικά αντιπυραυλικά συστήματα. Το πρώτο σύστημα ήταν το 'Βέλος 1' (Arrow 1) που βασίστηκε στην υπόθεση πως δεν χρειάζεται μετωπική σύγκρουση για την αναχαίτιση βαλλιστικού επιτιθέμενου πυραύλου αλλά έκρηξη της γόμωσης του αναχαιτιστή κοντά στον επιτιθέμενο. Η επιτυχία του συστήματος αυτού οδήγησε στην ανάπτυξη και άλλων συστημάτων όπως το Βέλος 2 και 3, ο 'Σιδηρούς Θόλος' που αναχαιτίζει πυραύλους μεσαίου βεληνεκούς.

Όσον αφορά το διάστημα, το Ισραήλ είναι ένα από τα 10 κράτη που μπορούν να θέσουν σε τροχιά δορυφόρους με δικά του μέσα, ήδη από το 1988.

Θέλω όμως να παρουσιάσω εκείνο που κάνει το Ισραήλ «Καινοτόμο Έθνος», αυτό που είναι γνω-

στό παγκοσμίως ως «Start-up Nation».

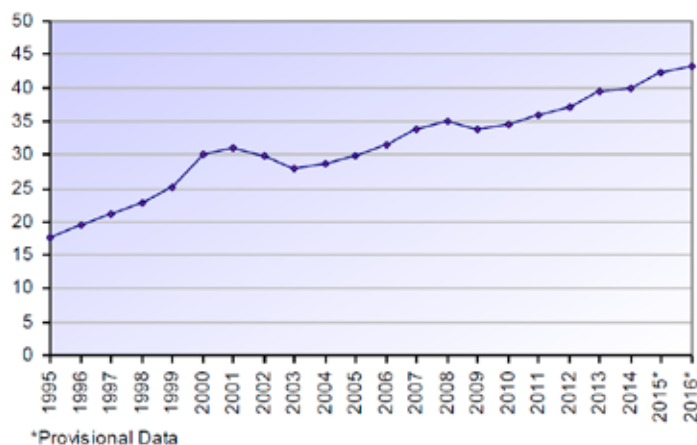
Στο Ισραήλ υπάρχουν σήμερα περίπου 5.500 καινοτόμες εταιρίες, δηλαδή είναι το κράτος με την μεγαλύτερη πυκνότητα start-ups, μία επιχείρηση ανά

1.500 Ισραηλινούς. Τι είναι αυτό που καθορίζει την επιτυχία αυτή; Υπάρχει κάτι στο εβραϊκό DNA; Είναι θέμα τύχης, καλής οργάνωσης, ανάγκης; Το Ισραήλ βρίσκεται σε μια περιοχή όπου τα κράτη που το περιτριγυρίζουν δεν έχουν απόλυτα φιλικές σχέσεις μ' αυτό. Ιδρύθηκε κάτω από τραγικές συνθήκες, τα πρώτα χρόνια τα τρόφιμα δίνονταν με δελτίο. Πολεμικές συγκρούσεις εμφανίζονται πολύ συχνά. Ο πληθυσμός του αυξάνεται συνεχώς, νέοι μετανάστες πρέπει να απορροφηθούν. Όμως, παρόμοια οικονομική επιτυχία σε σχέση με όλες τις αντιξοότητες δεν έχει συμβεί ποτέ στην ιστορία.

Πολλοί αναφέρονται στο γεγονός πως η βιομηχανία των αμυντικών συστημάτων οδήγησε σε περαιτέρω ανάπτυξη. Σίγουρα αυτό έπαιξε και παίζει ρόλο. Θα δούμε όμως ότι πολλά κράτη με ισχυρή πολεμική βιομηχανία δεν έφτασαν σε αντίστοιχα αποτελέσματα.

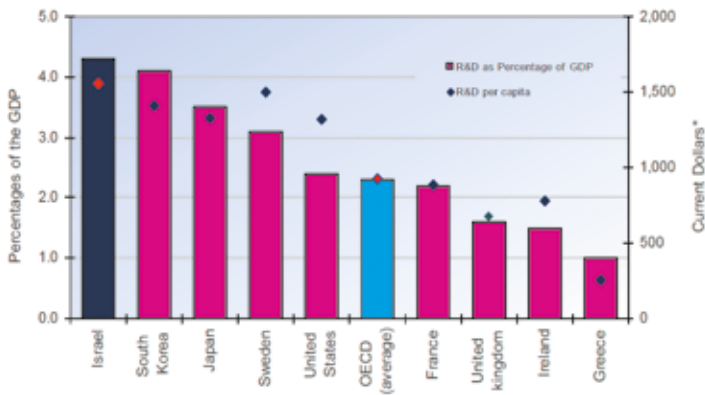
Οι παράγοντες που οδηγούν στην επιτυχία είναι πολλοί. Σίγουρα είναι συνδυασμός πολλών στοιχείων. Βασικός παράγοντας είναι οι επενδύσεις στην Έρευνα και την Ανάπτυξη. Στον πρώτο πίνακα μπορούμε να δούμε την αύξηση των μη στρατιωτικών επενδύσεων από το 1995 ως το 2016 (σε τιμές 2010). Πρόκειται για μια πρωτοφανή αύξηση ύψους 140% μέσα σε 21 χρόνια με ετήσιο μέσο όρο 6,5%.

ΕΘΝΙΚΕΣ ΜΗ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ για την Έρευνα και την Ανάπτυξη 1995 - 2016 (σε τιμές 2010)

ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΥΣΧΕΤΙΣΗ ΕΘΝΙΚΕΣ ΜΗ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ για την Έρευνα και την Ανάπτυξη - 2015

*In PPP terms of GDP.

Όσον αφορά τις μη στρατιωτικές επενδύσεις σε Έρευνα και Ανάπτυξη ως μέρος του Ακαθάριστου Εγχωρίου Προϊόντος, σε σύγκριση με άλλα κράτη, το Ισραήλ βρίσκεται στην πρώτη θέση με ποσοστό 4,3%. Ο μέσος όρος των κρατών του OECD βρίσκεται στο 2,2% και η Ελλάδα κάτω από 1%. Αν είχαμε στοιχεία για τις επενδύσεις σε αμυντικά συστήματα, το ποσοστό του Ισραήλ θα ήταν σαφώς μεγαλύτερο.

Είναι αυτές οι επενδύσεις ικανές για να εξηγήσουν την ανάπτυξη της χώρας; Ασφαλώς όχι από μόνες τους. Αποτελούν όμως μια ένδειξη κρατικής και ιδιωτικής πρόθεσης για συνεχή ανάπτυξη.

Θα μπορούσαμε να συμπεριλάβουμε στους παράγοντες της επιτυχίας και τον χαρακτήρα του Ισραηλινού. Πολλοί χαρακτηρίζουν τους Ισραηλινούς ως θρασεείς. Το θράσος αυτό, συνδυασμένο με την θέληση για επιτυχία συμβάλουν σημαντικά στην ανάδειξη του Ισραήλ σε καινοτόμο κράτος.

Τα επιτεύγματα του Ισραήλ στα 70 χρόνια της ύπαρξής του είναι πρωτοφανή. Σε σχέση με τη γεωπολιτική του θέση αποτελεί ΘΑΥΜΑ.

* Ο Δρ. **Μπένης Νατάν** είναι Καθηγητής της Σχολής Αεροδιαστημικής Μηχανικής του Πανεπιστημίου Τέχνιον (Technion – Israel Institute of Technology), Κάτοχος της Έδρας Στήβεν Μπέργκερ στη Μηχανική, Διευθυντής του Κέντρου Πυραυλικής Έρευνας και Αντιπρύτανης επί Φοιτητικών Υποθέσεων του Τέχνιον.

Η ανάπτυξη των οικονομικών κι εμπορικών σχέσεων Ελλάδας και Ισραήλ

Του ΒΑΣΙΛΗ ΠΑΪΣΙΟΥ

ΠΕΡΙΠΟΥ ΕΒΔΟΜΗΝΤΑ ΧΡΟΝΙΑ πριν δύο λαοί -γνωστοί μεταξύ τους για χιλιάδες χρόνια στην Ανατολική Μεσόγειο- άρχισαν να ξαναχτίζουν τα κράτη τους. Το Ισραήλ μετά από αιώνες διωγμών, η Ελλάδα μετά από μια βαριά κατοχή και έναν καταστροφικό εμφύλιο. Οι επιτυχίες και των δύο κρατών στην ανάπτυξη των οικονομιών τους, την κοινωνική οργάνωση και την

δημοκρατία ήταν αξιοσημείωτες, αφού σήμερα και παρά την κρίση που μαστιάζει την Ελλάδα, οι δύο χώρες έχουν τις πιο ανεπτυγμένες οικονομίες της περιοχής τους.

Για την ανάπτυξη και μάλιστα μέσα σε ένα περιβάλλον που απαιτούσε μεγάλη κατεύθυνση πόρων προς στην άμυνα, το Ισραήλ, είχε σημαντική οικονομική βοήθεια από το εξωτερικό, η διαχείριση της οποίας απεδείχθη επιτυχής. Σε αντίθεση η Ελλάδα, δεν κατάφερε να αξιοποιήσει ικανοποιητικά τις εισροές από την Ε.Ε. μετά το 1975, με αποτέλεσμα οι δύο χώρες να βρεθούν σε διαφορετικό στάδιο ετοιμότητας την εποχή της παγκοσμιοποίησης.

Οι εμπορικές σχέσεις Ελλάδας - Ισραήλ αναπτύσσοντο ανάλογα με τις οικονομικές/πολιτικές συγκυρίες και την προσφορά προϊόντων που μπορούσαν να βρουν αγορές στις συναλλασσόμενες χώρες. Ήταν και είναι σημαντικές, σταθερά όμως κάτω από τις δυνατότητες που υπάρχουν. Στο διάστημα πενήντα περίπου ετών το διμερές εμπόριο παρέμεινε κάτω από το ένα δις (πέρισυ ήταν περίπου 680 εκατομμύρια δολάρια) και απαρτίζεται κυρίως από χημικά, πρώτες ύλες για την γεωργία, γεωργικά προϊόντα -τρόφιμα, μέταλλα και οικοδομικά υλικά. Αρχικά οι δύο χώρες εστίασαν στην ανάπτυξη της γεωργίας για τη διατροφική αυτάρκεια των λαών τους. Στον τομέα αυτό, όπως σε πολλούς άλλους στη συνέχεια, το Ισραήλ υπήρξε ιδιαίτερα νεωτερικό, η δε Ελλάδα επωφελήθηκε από την μεταφορά τεχνολογίας (νέες ποικιλίες φυτών, ζώων, νέες προσεγγίσεις στις αγορές). Το επόμενο διάστημα το Ισραήλ αναπτύσσει τεχνολογίες

Διαφημίσεις της δεκαετίας του 1960 στο περιοδικό ΕΛΛΑΣ - ΙΣΡΑΗΛ

νει ο στόχος μας.

* **Ο Βασίλης Παΐσιος** είναι πρόεδρος του Ελληνο-Ισραηλινού Επιμελητηρίου Εμπορίου και Τεχνολογίας.

διαχείρισης υδάτινων πόρων και προστασίας περιβάλλοντος. Η μεταφορά τεχνολογίας προς όφελος της Ελλάδας ήταν σημαντική.

Η παγκοσμιοποίηση βρήκε το Ισραήλ έτοιμο να επωφεληθεί τις όποιες ευκαιρίες, σε αντίθεση με τη χώρα μας. Τα τελευταία χρόνια παρουσιάζει μια ταχύτατη ανάπτυξη του ΑΕΠ, που οφείλεται κυρίως στην εξωστρέφεια και τις νεοφυείς επιχειρήσεις.

Στον ενεργειακό τομέα έκανε γρήγορα και θαρραλέα βήματα και ήδη υπάρχει στενή οικονομική συνεργασία με Ελληνικά ενδιαφέροντα.

Στον τομέα ηλεκτρονικών εφαρμογών επίσης η Ελλάδα έχει πολλά να κερδίσει και είναι ένας τομέας με ισχυρές δυνατότητες ανάπτυξης στο εγγύς μέλλον. Ο τουρισμός τα τελευταία χρόνια παρουσιάζει θεαματική αύξηση, με άνω των 600.000 αφίξεων ετησίως, το ίδιο και οι επενδύσεις σε ακίνητα. Τέλος, η πιθανότητα αγωγού φυσικού αερίου που θα διασχίζει τη χώρα μας δίνει άλλη διάσταση στις σχέσεις και ισορροπίες της ευρύτερης περιοχής.

Το Ελληνο-Ισραηλινό Επιμελητήριο Εμπορίου και Τεχνολογίας, με τριάντα χρόνια ενεργού δράσης και πάνω από 150 μέλη από όλους τους οικονομικούς και επιστημονικούς χώρους, υπήρξε πάντοτε βοηθός σε όσους τείνουν χέρι συνεργασίας με τον φίλο γείτονα μας. Η συνεχής προσπάθεια ανάπτυξης των διμερών σχέσεων των δύο λαών, ήταν και παραμέ-

ΙΣΡΑΗΛ: 70 ΧΡΟΝΙΑ ΜΕΤΑ

Πώς το εβραϊκό κράτος κατάφερε να είναι πραγματική οικονομική και στρατιωτική δύναμη, αλλά και η Κοιλιάδα του Πυριτίου της Εγγύς Ανατολής

Του ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ Χ. ΠΑΠΑΝΔΡΟΠΟΥΛΟΥ

ΟΤΑΝ ΤΟ 1960 ΕΠΙΣΚΕΦΘΗΚΑ για πρώτη φορά το Ισραήλ, ως φοιτητής που έπρεπε επί έναν μήνα να κάνει μία πρώτη πρακτική εξάσκηση στην πραγματική οικονομία, πήγα κατ' ευθείαν σε ένα κιμπούτς. Εκεί πήρα μια πρώτη γεύση ενός σοσιαλιστικού τρόπου ζωής, σε μία χώρα την οποία όλοι οι γείτονές της ήθελαν να καταστρέψουν. Η εμπειρία μου ήταν εκπληκτική. Σίγουρα δε, άξιζε πολλά πανεπιστημιακά χρόνια.

Όμως, στο κείμενο που κατέθεσα στο πανεπιστήμιο μετά το πέρας του stage, κατέληγα στο συμπέρασμα ότι τα ρωσικής εμπνεύσεως κιμπούτς ήσαν καταδικασμένα –για τον απλό λόγο ότι η αυτοκατανάλωση αγροτικών προϊόντων σε καμμία περίπτωση δεν οδηγεί σε οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη. Τόνιζα επίσης ότι, επειδή το όλο περιβάλλον μέσα στο οποίο έπρεπε να επιβιώσει το Ισραήλ δεν βοηθούσε την βιομηχανική ανάπτυξη, η χώρα αυτή έπρεπε να ανακαλύψει και να αξιοποιήσει νέους πλουτοπαραγωγικούς τομείς.

Αφού πέρασαν 22 χρόνια από την έκθεσή μου αυτή, επισκέφθηκα εκ νέου το Ισραήλ το 1982, ως δημοσιογράφος πλέον. Η χώρα, παρά τον εχθρικό της περίγυρο, είχε κάνει τεράστια βήματα προόδου και ήταν κυριολεκτικά αγνώριστη. Όσο για το κιμπούτς που είχα γνωρίσει, δεν ήταν πια μία αγροτική εκμετάλλευση αλλά ένα πολύ προωθημένο κέντρο υψηλής τεχνολογίας. Με αφορμή τη νέα εμπειρία μου, είχα γράψει τότε στον Οικονομικό Ταχυδρόμο (ΟΤ) ότι η Ελλάδα, αντί να βρίζει και να υποτιμά τη μοναδική δημοκρατία της Μέσης Ανατολής, καλά θα έκανε να πάρει τεχνολογικά και αμυντικά μαθήματα από αυτήν, αν πραγματικά ήθελε να γνωρίσει ουσιαστική οικονομική ανάπτυξη και πολύ υψηλό επίπεδο στρατιωτικής ετοιμότητας.

Τέσσερα χρόνια αργότερα, το 1986, μετά από μία νέα μου επίσκεψη στο Ισραήλ, έγραφα στον ΟΤ ότι η χώρα αυτή θα μπορούσε να μάς βοηθήσει να λύσουμε και σοβαρά ενεργειακά μας προβλήματα, ιδιαίτερα στα νησιά του Αιγαίου. Το άρθρο αυτό, ο τότε επικεφαλής της Κρατικής Υπηρεσίας Πληροφοριών (ΚΥΠ), Φίλιππος Μακέδος, το κατέθετε στην Βουλή ως αποδεικτικό στοιχείο της σχέσης μου με την ισραηλινή μυστική υπηρεσία Μοσσάντ και της δράσης της στην Ελλάδα. Τόσα καταλάβαινε ο άνθρωπος που είχε την ευθύνη της εθνικής ασφάλειας της χώρας. Ευτυχώς, όμως, έμεινε μόνον έναν χρόνο στη θέση αυτή.

Σήμερα, 70 χρόνια μετά από την ίδρυσή του, το 1948, το Ισραήλ καλπάζει. Η χώρα που ξεκίνησε με βάση κάποιες νεφελώδεις σοσιαλιστικές αρχές Ρώσων εμιγκρέδων, είναι πλέον μία ευημερούσα φιλελεύθερη δημοκρατία, με ισχυρό στρατό, υψηλό φρόνημα και 3,3% ετήσιο ρυθμό ανάπτυξης. Ακόμα, στο σημερινό Ισραήλ των 9 εκατομμυρίων κατοίκων (από 650.000 το 1948), το κατά κεφαλήν ετήσιο εισόδημα πλησιάζει τα 38.000 δολάρια, η ανεργία μόλις ξεπερνά το 4%, ο μέσος μηνιαίος μισθός είναι 1.230 ευρώ και οι αμυντικές δαπάνες ανέρχονται στο 6,4% του ΑΕΠ της χώρας, η οποία κάθε χρόνο αφιερώνει 4,27% του ΑΠΕ της σε έρευνα και ανάπτυξη (έναντι 2,23% που είναι ο μέσος όρος στην Ευρωπαϊκή Ένωση).

Από την άλλη πλευρά, η ανακάλυψη το 2009 τεραστιων κοιτασμάτων φυσικού αερίου στην ευρύτερη περιοχή του Τελ Αβίβ προσφέρει πλήρη ενεργειακή ανεξαρτησία στο Ισραήλ, εκτινάσσοντας στα ύψη και τον δείκτη ανθρώπινης ανάπτυξης της χώρας. Έτσι, με βάση τα κριτήρια του ΟΗΕ, πέρα από τον οικονομικό του πλούτο, από πλευράς εκπαίδευσης, υγείας, κοινωνικής προστασίας και προσδόκιμου ζωής το Ισραήλ κατέχει την 20ή θέ-

ση στον κόσμο και βρίσκεται πάνω από την Γαλλία, την Ιταλία, το Βέλγιο και την Ελλάδα (η οποία συνεχώς υποχωρεί). Υπό παρόμοιες συνθήκες το Ισραήλ αποτελεί μοναδική περίπτωση πετυχημένης χώρας, η οποία μπόρεσε και έφτασε εκεί ενώ βρίσκεται υπό τις πιο αντίξοες συνθήκες – τόσο γεωπολιτικές όσο και γεωγραφικές.

Μέλος επίσης του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Αναπτύξεως (ΟΟΣΑ) από το 2010, το Ισραήλ θεωρείται σήμερα η πιο αναπτυγμένη χώρα της μεταποιοκρατικής περιόδου του 20ου αιώνα, που παραμένει και προωθημένη κοινοβουλευτική δημοκρατία. Αυτό δε, όπως μάς λέει ο Γάλλος φιλόσοφος Εντγκάρ Μορέν, είναι και ένας από τους λόγους που έχει σκληρούς ιδεολογικούς εχθρούς. Αποτελεί κυριολεκτικά καρφί στα μάτια των τριτοκοσμικών σοσιαλιστών, των ακροδεξιών εθνικοσοσιαλιστών και βεβαίως των ισλαμιστών, για τους οποίους πας μη ισλαμιστής απλώς δεν είναι άνθρωπος.

Σήμερα, εν τούτοις, μετά από αρκετούς πολέμους τα 70 τελευταία χρόνια με τους Άραβες εχθρούς του, το Ισραήλ έναν θανάσιμο εχθρό έχει από στρατιωτικής πλευράς: το Ιράν των αγιατολλάδων. «Πέρα από την αντιπαράθεση με τους Παλαιστίνιους, κεντρικός εχθρός του Ισραήλ είναι το Ιράν», τονίζει ο στρατηγός Γκαντί Αϊζενκότ, αρχηγός του Ισραηλινού Επιτελείου Στρατού. Εκτιμά δε ότι μέσα στο 2018 ένας πόλεμος με το Ιράν κάθε άλλο παρά αναπόφευκτος είναι –πλην όμως, αν γίνει, θα καταλήξει με σημαντικό στρατηγικό πλεονέκτημα υπέρ του εβραϊκού κράτους.

Παρόμοια σιγουριά είναι πρωτόγνωρη για τους Ισραηλινούς, αν λάβουμε υπ' όψιν μας ότι ο ίδιος ο Μπεν Γκουριόν, ιδρυτής του κράτους, είχε δηλώσει ότι «η ύπαρξη και η πορεία του δεν θα είναι μία απλή ιστορία τύπου πικ-νικ». Και από την άποψη αυτή, δεν είχε άδικο. Δώδεκα πόλεμοι σε 70 χρόνια δεν είναι καθόλου μικρή υπόθεση.

Η κατάσταση όμως αλλάζει σήμερα. Η προσπάθεια του Ιράν να κυριαρχήσει στη Μέση Ανατολή και να ηγηθεί του ισλαμικού κόσμου φαίνεται να προκαλεί αντιδράσεις στον αραβικό κόσμο, ο οποίος ποτέ δεν είχε καλές σχέσεις με τους Πέρσες. Υπό αυτή την έννοια, στην παρούσα φάση των γεωπολιτικών εξελίξεων, για την Σαουδική Αραβία για παράδειγμα το σιίτικό Ιράν αποτελεί πολύ σοβαρότερο κίνδυνο για τους Άραβες συνειτίες από ό,τι το Κράτος του Ισραήλ.

«Το Ιράν είναι η έκφραση του τρίτου ολοκληρωτισμού. Οι σιίτες ισλαμιστές που ασκούν την εξουσία στην χώρα αυτή δεν επιδιώκουν τίποτε άλλο παρά μόνον την καταστροφή του ελεύθερου κόσμου. Η ιδεολογία τους είναι αυτή της μαζικής καταστροφής και αλλοίμονό μας αν αποκτήσουν πυρηνικά όπλα. Στο πλαίσιο αυτό, το Ισραήλ αποτελεί μεγάλο εμπόδιο στα ιρανικά σχέδια και οι μουλάδες θα χρησιμοποιήσουν όλα τα μέσα για να το καταστρέψουν. Η σημερινή λυκοφιλία τους με τους Ρώσους και τους Τούρκους αυτή την έννοια έχει», μάς λέει ο Amir Johanchahi, Ιρανός επιχειρηματίας αυτοεξόριστος στο Λονδίνο.

«Το Ιράν», τονίζει η Ariane Tabatabai, καθηγήτρια Διεθνών Σχέσεων στα πανεπιστήμια Georgetown και Harvard, «είναι σήμερα ο ισχυρότερος χρηματοδότης της ισλαμικής τρομοκρατίας και η τακτική του αυτή σε καμμία περίπτωση δεν πρόκειται να αλλάξει. Για παράδειγμα, η ιρανική κυβέρνηση στηρίζει την Χεζμπολλάχ και την Χαμάς στον Λίβανο, στη Συρία και στη Ζώνη της Γάζας, χρηματοδοτεί τους Χούτι στην Υεμένη κατά της Σαουδικής Αραβίας και συνεργάζεται τόσο με τους Ταλιμπάν στο Αφγανιστάν όσο και με ομάδες του Ισλαμικού Κράτους».

Ωστόσο, οι σχέσεις αυτές του Ιράν με τη διεθνή τρομοκρατία έχουν προκαλέσει σοβαρές αντιδράσεις στον αραβικό κόσμο, με αποτέλεσμα η Σαουδική Αραβία να αναζητά ήδη έδαφος συνεργασίας με το Ισραήλ. Το ίδιο συμβαίνει και με ορισμένα Αραβικά Εμιράτα που φοβούνται ότι το Ιράν θέλει να τα αποσταθεροποιήσει.

«Είναι σίγουρο πως νέες τάσεις και εξελίξεις προδιγράφονται στη Μέση Ανατολή, γεγονός που υποχρεώνει το Ισραήλ να αναζητήσει μία λύση στο παλαιστινιακό πρόβλημα. Η αντιπαράθεση με τους Παλαιστίνιους αποδυναμώνει την ισραηλινή δημοκρατία. Και απέναντι στην πραγματικότητα της κατοχής δεν μπορούμε μονίμως να κλείνουμε τα μάτια», τονίζει ο αριστερός συγγραφέας David Grossman. Προσθέτει δε ότι τα επιτεύγματα 70 ετών δεν νοείται να διακυβεύονται από φοβίες που παραμορφώνουν την πραγματικότητα και αλλοιώνουν αξίες και συμπεριφορές.

Μήπως δεν έχει άδικο;

*[Ο Αθ. Χ. Παπανδρόπουλος είναι πολυβραβευμένος δημοσιογράφος οικονομικών περιοδικών και εφημερίδων. Από τον ιστότοπο του περιοδικού **European Business Review**, 2.5.2018].*

“CHRONIKA”

Edition of the Central Board of Jewish Communities in Greece
Summary of Contents of Issue 249, vol. 41 • January- June 2018

- ✓ This issue celebrates the **70th anniversary of Independence of the State of Israel** with three sections dedicated to: **a. History b. Culture, Literature and Arts and c. Science – Technology and Economy.**
- ✓ In the Editorial the Central Board of Jewish Communities in Greece wishes **Happy Birthday to Israel** reminding Shimon Peres' wish that "Israel remains as traditional as the 10 Commandments and as innovative as the Internet".
- ✓ In the Op-Ed, the **ambassador of Israel to Greece Irit Ben-Abba** refers to Israel's achievements as well as to Greek-Israeli relations.
- ✓ The full text of the **Declaration of Independence** of the State of Israel opens the history section of this issue.
- ✓ It is followed by the Greek version of the essay "**Israel at 70**", by **David Harris**, CEO of the American Jewish Committee, which gives a profound insight into 70 years of Israeli challenges and goals, struggles and progress in relation to the geopolitical status of the Middle East and a hostile environment of neighboring countries.
- ✓ "**Greek Jews in Palestine and the State of Israel**", by **Effie Ezrati**, curator of Chronika, presents (through documents from the Archives of KIS) the course of immigration of Greek Jews to Israel from 1930 to 1950, with special focus to the post World War II period and the first two years of Israel's independence when the waves of the Greek olim to the State of Israel reached a peak.
- ✓ Greek press articles from newspapers "**Empros**" and "**Eleftheria**" of **May 15, 1948**, report on the day of the declaration of Independence of the State of Israel.
- ✓ We publish excerpts from the **interviews of Israeli President Reuven Rivlin** (in January 2018) and the **late former Greek Prime Minister Konstantinos Mitsotakis** (in 2015) to journalist **Victor Eliezer**, KIS's Secretary General, on the context, the importance and the perspectives of the relations between Greece and Israel.
- ✓ The second section of this issue monitors Israeli poetry, Literature and cinema. It is introduced by a study of **Yacov Schiby**, historian and author, on **Israeli poetry**, republished here from the foreword of his book "*Collection of Israeli poetry: from national to personal*" (ed. Patakis, Athens 1995). It is followed by Schiby's Greek translation of the poem "**Babel Qued**" by Haim Gouri, written in 1949 on the battles for Jerusalem.
- ✓ **Maggy Cohen**, Israeli literature translator, in her article "**Introducing Israeli Literature to Greece**" explores the work of contemporary Israeli writers and presents the successful course of Israeli books in Greece.
- ✓ Under the title "**The Independence of Israel through the eyes of Amos Oz**", we publish **excerpts from the book "A tale of love and darkness"** (ed. Kastaniotis, Athens 2004, translation Yakov Schiby, revision and introduction Maggy Cohen), narrating how the Israeli people experienced two landmark dates in history: the 29th of November 1947 and the UN vote for the Partition Plan of Palestine and the 14th of May 1948, the day the State of Israel was born.
- ✓ In his article "**Cinema in Israel**" **Ion Vassiliadis**, Cultural Attache at the Embassy of Israel to Greece, explores the evolution of the Israeli cinema from the late 20's to present day.
- ✓ In the third section dedicated to Science, Technology and Economy, **Dr Benny Natan**, Professor of Aerospace Engineering at Technion, presents some of the most **groundbreaking Israeli technological achievements** along with the characteristics that have shaped Israel into an innovative start-up nation.
- ✓ **Vassilis Paissios**, President of the Greek – Israeli Chamber of Commerce and Technology, in his article "**The development of financial and commercial relations between Greece and Israel**" traces the progress and the mutual benefits of Greek-Israeli cooperation.
- ✓ Renowned journalist **Athanasios Papandropoulos** in his article "**Israel, 70 years: How the Jewish state managed to become a true economic and military power as well as the silicon valley of the Near East**" examines the impressive growth of Israeli accomplishments in technology, science and economy.

Cover illustration: Images from Israel and the logo, designed by Greek artist Kelly Michaloudaki, that won the contest of the Embassy of Israel in Greece entitled "Design our logo for Israel's 70".

ΧΡΟΝΙΚΑ זכרונות

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ: ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΙΣΡΑΗΛΙΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΚΔΟΤΗΣ: Ο Πρόεδρος του Κ.Ι.Σ.Ε. Δαυίδ Σαλιτέλ • ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ-ΥΛΗΣ: Έφη Εζρατή

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ: Βουλής 36 • 105 57 Αθήνα Τηλ. 210 - 3244315-8

E-mail: info@kis.gr • Web site: http://www.kis.gr • Κωδικός εντύπου: 3502

ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Μιχάλης Κύρκος, Υψηλάντου 25 Αθήνα, τηλ.: 210 - 72 18 421

Τα ευυπόγραφα άρθρα εκφράζουν τις απόψεις των συγγραφέων τους.

Διανέμεται δωρεάν

*«Αγαπώ αυτή την πόλη
γιατί τα χέρια μας την έφτιαξαν,
από τα θεμέλια ως τις στέγες της.
Αυτός είναι άλλωστε ο στόχος
της εθνικής μας αναγέννησης:
Να μη χρωστούμε πια σε κανένα,
να είμαστε κύριοι του σώματος
και του πνεύματός μας».*

ΧΑΪΜ ΜΠΙΑΛΙΚ

Ποιητής